જિયાં જિયાં નિજજનની, જગજીવને કરી જતન ॥
સુણાવું કંઈ સંક્ષેપે, સાંભળજ્યો સહુ જન ॥૪॥
ચોપાઈ એક વિપ્ર વાંકાનેર ગામ, હરિભક્ત નામ જીવરામ ॥
પાળે નિજધરમ આચાર, કરે નિર્વાહ સારુ વેપાર ॥૫॥
એમ કરી કરે ગુજરાણ, ભજે પ્રભુ પ્રકટ પ્રમાણ ॥
પાળે પાળે જેટલું વચન, કરે સ્વામિ શ્રીજીનું ભજન ॥૬॥
એક વાર કણ લેવા કાજે, ગયો સિંધ દેશ બેસી ઝાઝે ॥
વોરી ચોખા ને ભરિયું વાણ, વળ્યો સિંધથી દ્વિજ સુજાણ ॥૭॥
મળ્યા વાટમાં વળતા ચોર, મહા પાપી અધર્મી અઘોર ॥
આડા આવીને રોકિયું જાઝ, માલ મિલકત લુંટવા કાજ ॥૮॥
બેડિ સાથે બેડિ બાંધી લીધિ, કરી હાકલ ને હલાં કીધિ ॥
જ્યારે ચોર નાવે આવી ચડ્યા, ત્યારે ખેવટ પાણીમાં પડ્યા ॥૯॥
રહ્યો જીવરામ એક જેહ, તર્ત ઝાલી લીધો ચોરે તેહ ॥
બાંધ્યા પાછા વાળીને બે હાથ, માર્યા માથામાં છરા છો સાત ॥૧૦॥
પછી જીવતો જળમાં નાખી, બેડી હાંકી ગયા ઘેર આખી ॥
પડ્યો જીવરામ જળમાંય, તરે તન જીવ નવ્ય જાય ॥૧૧॥
પછી વિપરે કર્યો વિચાર, પડ્યું દુઃ તે આજ અપાર ॥
કેમ જાતા નથી હજી પ્રાણ, આ શું બોળતો નથી મેરાણ ॥૧૨॥
કરે વિનતિ વારમવાર, કરો સ્વામિ સહજાનંદ સાર ॥
આતો વહેલા છોડાવીએ તન, બીજી ઈચ્છા નથી હવેમન ॥૧૩॥
એમ કહ્યું થઈ દીન અતિ, ત્યારે વારે આવ્યા પ્રાણપતિ ॥
લાવ્યા સુંદર કોટિયું સાથ, છોડ્યા બંધ થકી બેઉ હાથ ॥૧૪॥
બાંય ગ્રહીને બેસાડ્યો બેડી, ચાલ્યા દયાળુ દાસને તેડી ॥
હાલી હળવે હળવે હુડી, લાવ્યા પાર પ્રભુ રીત્યે રૂડી ॥૧૫॥
ભૂખ પ્યાસની વેદના હરી, બૂડતાં જળમાં સાય કરી ॥
એમ ઉગારિયો નિજદાસ, આપ્યો પરચો એ અવિનાશ ॥૧૬॥
પછી ધીરે ધીરે જીવરામ, ચાલ્યો આવતો'તો નિજગામ ॥
તેથી મોર્ય સંભળાણી વાત, થયું જીવરામ તન પાત ॥૧૭॥
એવું સર્વે સંબન્ધિ સાંભળી, આવ્યા જીવરામ ઘેર મળી ॥

કહે સમાચાર એવો આવ્યો, જીવરામ તો ધામ સિધાવ્યો ॥૧૮॥
ત્યારે બોલી એ દ્વિજની માત, એવી કરશોમા કોઈ વાત ॥
મારો મૂવો નથી જીવરામ, તમે જાઓ ઘેર કરો કામ ॥૧૯॥
પછી સહુએ બહુબહુ કહ્યું, ડોશી તારું છે કઠણ હૈયું ॥
પણ જાય છે દ્વિજનો ધર્મ, વહુને કરાવીએ ચૂડાકર્મ ॥૨૦॥
ત્યારે ડોશી થયા દલગીર, ભર્યાં લોચનિયાં માંહિ નીર ॥
ત્યારે એ સમે આવિયા શ્યામ, ડોશી નથી મૂવો જીવરામ ॥૨૧॥
બોલ્ય સહુને આગે હોડ બકી, કાલ બપોરે આવશે નકી ॥
પછી ડોશીએ તેમજ કહ્યું, આવ્યો જીવરામ સત્ય થયું ॥૨૨॥
એમ પરચો આપી મહારાજ, કર્યું ભકત બ્રાહ્મણનું કાજ ॥
વળી વાત અનુપમ અતિ, સુણી લેજ્યો સહુ શુભમતિ ॥૨૩॥
એક સત્સંગી ગોલિડં ગામ, ભજે સ્વામિનારાયણ નામ ॥
સંત સાચા જાણે સ્વામિતણા, ગણે બીજાને કપટી ઘણા ॥૨૪॥
એવું ગામ બધું ગુણવાન, સુણે વાત હેતે દઈ કાન ॥
તેમાં એક કુસંગી અભાગી, ફસ્યો ફેલમાં ન શકયો ત્યાગી ॥૨૫॥
તેને લેવા આવ્યા જમરાણ, ધાયા કિંકર લઈ ધમસાણ ॥
તિયાં ભકત રહે ભાઈ ચ્યાર, રાજગર બ્રાહ્મણ ઉદાર ॥૨૬॥
ભીમ વશરામ રાઘવ રાણો, ચ્યારે ભકત પ્રભુના પ્રમાણો ॥
તેણે દીઠું જમદળ જયારે, મને વિચારીયું મળી ચ્યારે ॥૨૭॥
આપણે શ્રીમહારાજના છીએ, એ જીવ જમને કેમ દઈએ ॥
પ્રભુ પ્રતાપ ઉરમાં ધારી, ચાલો સહજાનંદજી સંભારી ॥૨૮॥
જયારે વાળિયે જમને પાછા, ત્યારે આપણે સત્સંગી સાચા ॥
એમ પરિયાણિ ભાઈ ચ્યાર, આવ્યા જમને આડા તે વાર ॥૨૯॥
કહે પાપી પાછા વળો તમે, ગરવા ગામમાં નહિ દૈયે અમે ॥
કહે જમ જાળવ્ય ઘર તારું, આખા ગામનું નહિ થાય વારું ॥૩૦॥
કહે ભકત આ સર્વે સ્વામિના, પ્રભુ પ્રકટ બહુનામીના ॥
કહે જમ એ જૂઠું સઘળું, એને લિધા વિના નવ્ય વળું ॥૩૧॥
કહે ભકત ખાશો માર જયારે, પાપી ભાગશો તમે તે વારે ॥
ત્યારે જમ કહે જા તારે ઘર, એમ કહિને ઉગમ્યો કર ॥૩૨॥

ત્યારે ભીમ રાણો ભડ ભારી, કૃતાંત દાંતમાં ડાંગ મારી ॥
થયો કડાકો વસમી વીતિ, જમ ભકતને ન શકયા જીતી ॥૩૩॥
પામ્યા ભય ભાગ્યા જમરાણા, આતો જન દિસે છે જોરાણ ॥
ભક્ત તમે સાચા સાચા સ્વામિ, અમે જાઈએ છીએ હાર પામી ॥૩૪॥
એમ જન જીત્યા જમ સાથે, કરી સ્હાય સેવકની નાથે ॥
જેને બળ બહુનામીતણું, માન્યું પોતાને સેવકપણું ॥૩૫॥
તેથી જાણો કોણ ન જીતાય, આલોક પરલોકને માંય ॥
એનું આશ્ચર્ય કાંઈ મ જાણો, આપ્યો પરચો એ પરમાણો ॥૩૬॥
પછી આવિયો એ પ્રાણીનો અંત, ત્યારે તેડવા આવિયા સંત ॥
એમ આપ્યો પરચો એ નાથ, વળી સાંભળજ્યો એક ગાથ ॥૩૭॥
વીત્યાં વર્ષ માસ કાંઈ દન, આવી અવધ્યે તજ્યું રાણે તન ॥
મુવા મોર્યે સહુને જણાવ્યું, કહે મોત માનો મારું આવ્યું ॥૩૮॥
જેને આવવું હોય જરૂર, ચાલો તેડી જાઉં બ્રહ્મપુર ॥
એમ સહુને કહે વળિ વળિ, સહુ સામું જોઈ રહે સાંભળી ॥૩૯॥
પછી માત સુતે માની વાત, કહે અમે આવશું સંઘાત ॥
પછી તજ્યું રાણે જયારે અંગ, માત સુત લઈ ચાલ્યો સંગ ॥૪૦॥
એવો પ્રતાપ મહારાજતણો, શું કહિએ મુખથી ઘણો ઘણો ॥
કહું વારતા એક હું વળી, સહુ થાશો થકિત સાંભળી ॥૪૧॥
એક નાસ્તિક આરજયા થઈ, મુંડાઈ માંડવધારે રઈ ॥
તેને રહિ ગઈ એવી આશ, ખાધું સર્વસ્વ ન ખાધું માંસ ॥૪૨॥
પછી મરીને મરકી થઈ, માર્યા માંડવધારમાં કંઈ ॥
એક બાળી આવે ઘર બહાર, ત્યાં તો બીજું થયું હોય ત્યાર ॥૪૩॥
તેને ઉપાડી જઈ મૂકે આગ્ય, ત્યાંતો ત્રિજું કરે તન ત્યાગ ॥
એમ અહોનિશ માનવી મરે, મરકી ભક્ષ માણસનો કરે ॥૪૪॥
પછી સત્સંગી મળી સુજાણ, આવ્યા પ્રભુ પાસે જોડી પાણ ॥
કહે મહારાજ ત્યાં લગી આવો, રાંડ મરકીને મારી નસાવો ॥૪૫॥
ત્યારે નાથ કહે જાઓ તમે, સારુ સંત ને આવશું અમે ॥
પછી પધાર્યા સંત ને શ્યામ, ત્યારે મૂકી ગઈ મરકી ગામ ॥૪૬॥
દીઠી સંત તે મૂરતિ માન, ભર્યા દંત રુધિરે નિદાન ॥

એવા પરચા બિજા અપાર, કહેતાં લખતાં ન આવે પાર ॥૪૭॥
ધન્ય સતસંગી ધન્ય શ્યામ, પૂરિ હરિએ હૈયાની હામ ॥
જે જે જનની કરી સહાય, તે તો મુખથી કહ્યું ન જાય ॥૪૮॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે વિપ્ર જીવરામ આદિને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને છત્રિશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૩૬॥

પૂર્વછાયો વળિ કહું એક વારતા, હરિજનની કરી હેત ॥
સાંભળતાં સુખ ઉપજે, વળી તરે કુટુંબ સમેત ॥૧॥
સુંદર જશ સતસંગિનો, જે સુણશે વારમવાર ॥
પરિશ્રમ વિના પામશે, આ ભવ સાગરનો પાર ॥૨॥
કહેશે કથા કોડે કરિ, વળી સુણશે થઈ સાવધાન ॥
તેના મનોરથ પૂરશે, પ્રકટ શ્રીભગવાન ॥૩॥
એવી કારણિક છે કથા, સત્ય માનજ્યો સહુ કોય ॥
હવે જશ હરિજનના, સંભળાવું વળી સોય ॥૪॥

ચોપાઈ એક ભક્ત ભાવિક છે ભલો, રહે કુંડાલ્યે નામ છે કલો ॥
કરે કૃષિ કણબીનું કર્મ, પાળે સતસંગના જે ધર્મ ॥૫॥
ભજે પ્રભુ પ્રકટ પ્રમાણ, સ્વામી સહજાનંદ સુખખાણ ॥
આવે સંત સ્વામિના જે ઘેર, કરે સેવા તેની સારિ પેર ॥૬॥
સાચો સમઝાણો સતસંગ, તેનો ચડ્યો અંગમાંહિ રંગ ॥
વળી કરે કેફ ભરી વાત, સ્વામી પ્રભુ પોત્યે છે સાક્ષાત ॥૭॥
બીજે શિદ રહ્યા છો બંધાઈ, સહુ આવો સતસંગ માંઈ ॥
એવી વાત કલાની સાંભળી, એના ભાઈ બીજા ઉઠ્યા બળી ॥૮॥
કહે ખેતવાડી ખેંચી લિયો, નાત્યમાંહિ બેસવા મ દિયો ॥
સતસંગ એનો દિયો મુકાવી, પછી દીન થઈ નમશે આવી ॥૯॥
પછી કુસંગીએ એમ કીધું, ખેતવાડી એનું ખેંચી લીધું ॥
ત્યારે કલો ગયો દરબાર, કર્યો ત્યાં જઈ પોતે પોકાર ॥૧૦॥
પણ લોંઠે લાંચ ભરી તિયાં, તેણે કરી રાયે ન કર્યો નિયા ॥
કહે કલો વાત ચિત્ત ધરો, મારો ધર્મન્યાય કોઈ કરો ॥૧૧॥

ત્યારે સહુએ વાત એમ ઝાલી, સાચા સમ ખાઈ લે તું ચાલી ॥
પછી એજ કધો નિરધાર, સમ ખાધા વિના નહીં પાર ॥૧૨॥
સમ વસમા દેવાને કાજ, ચાલ્યા વાડીએ લઈ સમાજ ॥
આવ્યા સહુ સમનું સાંભળી, દેશ ગામના માલ્યક મળી ॥૧૩॥
કર્યો તપાવી લોહગોળો લાલ, કહે સાચો હો તો લઈ ચાલ્ય ॥
જોઈ કલો કરે છે વિચાર, પ્રભુ કેમ ઉતારશો પાર ॥૧૪॥
મારે એક આધાર તમારો, વાલા આ સમે રખે વિસારો ॥
એમ કહેતાં આવ્યા ભગવાન, દિધાં દાસને દર્શન દાન ॥૧૫॥
આવી બોલ્યા એમ અવિનાશ, કહે રહે નિર્ભય તું દાસ ॥
બીક તજી ગોળો લે બે હાથ, નહિ દાઝ્ય કહે એમ નાથ ॥૧૬॥
પછી કલે ગોળો કર ઝાલી, લિધિ પૃથવી પોતાની ચાલી ॥
સહુ કહે સુજ્યો સતસંગી, કાળું મોં લઈ ગયા કુસંગી ॥૧૭॥
એમ પરચો દઈ દયાળ, કરી નિજજન પ્રતિપાળ ॥
વળી વાત કહું એક સારી, લેજ્યો હરિજન હૈયે ધારી ॥૧૮॥
એક ભક્ત કહીએ ભૂલો નામ, રહે નક્કી નંદાસણ ગામ ॥
અતિ ભોળો સરલ સ્વભાવ, જેને દગા પેચ નહિ દાવ ॥૧૯॥
કરે કણબી કૃષિનું કામ, ભજે સ્વામિનારાયણ નામ ॥
વિશવાસી વિકારે રહિત, નિષ્કપટ પ્રભુમાંહિ પ્રીત ॥૨૦॥
પૂર્વ પશ્ચિમ ઉત્તર દક્ષિણ, તેની પડે નહિ સમઝણ્ય ॥
એવી અતિશય છે ભોળાઈ, જેને સાન ગમાન ન કાંઈ ॥૨૧॥
તેતો દર્શન કરવા કાજ, ચાલ્યો તિયાં જિયાં છે મહારાજ ॥
નહિ પોતા પાસે અન્ન જળ, માગી ખાય એવી નહિ કળ ॥૨૨॥
ડાબી જમણી ન જાણે વાટ, શીત ઉષ્ણનો નહિ ઉચ્ચાટ ॥
એમ ચાલિયો દર્શન કાજ, ત્યારે આવિયા સામા મહારાજ ॥૨૩॥
વાલો વિપ્રતણો વેષ લઈ, ચાલ્યા ભક્ત પોત્યે ભેળા થઈ ॥
પાતા પાણી ને આપતા અન્ન, લાવ્યા જનને કરી જતન ॥૨૪॥
ભેળા આવ્યા ભુજ શહેર માંઈ, દેખાડી જાયગા ઝાલી બાંઈ ॥
પછી એ રૂપ અદૃશ્ય કરી, આવી બેઠા પાટ પર હરિ ॥૨૫॥
કીધાં ભક્ત ભૂલે દરશન, નાથ નિરખીને થયો મગન ॥

પછી નાથે પૂછયું એને એમ, કહો આવિ શક્યા આંહિ કેમ ॥૨૬॥
અતિ વૃદ્ધ ને ન ચાલે પગ, કેમ લાધ્યો આ દેશ મારગ ॥
હતું ખરચિ ભાતું ભેળું કાંઈ, કેમ પહોંચ્યા ડોસા તમે આંઈ ॥૨૭॥
કહે ભક્ત બ્રાહ્મણ ભેળો હતો, આવ્યો અન્ન ને જળ આપતો ॥
મને તેડિ આવ્યો એહ આંઈ, મેલી મંદિરમાં ગયો ક્યાંઈ ॥૨૮॥
ત્યારે નાથ કહે અમે હતા, આવ્યા તારી ખબર રાખતા ॥
દીધાં વાટ ઘાટનાં એંધાણ, મળ્યા નદી ગામનાં નિશાણ ॥૨૯॥
ત્યારે ભક્ત કહે સર્વે સત્ય, મને લાવિયા આપી હિંમત્ય ॥
એહ પરચો પૂરણ પ્રમાણો, વળી વાત એક કહું જાણો ॥૩૦॥
એક કાજુ કોટેશર ગામ, તિયાં ભક્ત રહે ઝવેર નામ ॥
થયો બાળપણે સતસંગ, લાગ્યો કડવો સર્વે કુસંગ ॥૩૧॥
દ્રઢ આશરો અંતર ધારી, ભજે સહજાનંદ સુખકારી ॥
આખા ગામમાંહિ ઘર એક, બીજા વસે ત્યાં પાપી વિષેક ॥૩૨॥
કરે અદાવત નાખે આળ, તે ન સમઝે ભક્ત દયાળ ॥
પાપી કહે લાગ્યું તને પાપ, એક મૂકી કર્યો બીજો બાપ ॥૩૩॥
ખોટા તમે ખોટો સતસંગ, ઠાલા અમથા ફૂલો છો અંગ ॥
જો જાણતાં હો સાચું જ તમે, આપો પરચો તો માનિયે અમે ॥૩૪॥
કહે ભક્ત કેટલિક વાત, આપશે પરચો પ્રભુ સાક્ષાત ॥
તોય તમથી નહીં મનાય, પડે પ્રતીત મને મનમાંય ॥૩૫॥
વારુ માગો પરચો સહુ મળી, આપશે વાલો મારી સાંભળી ॥
કહે વિમુખ આ ડેરે ચડી, જીવ તારો રહે ત્યાંથી પડી ॥૩૬॥
તો સાચા તમે ને સાચી વાત, સ્વામિ પણ પ્રભુ તો સાક્ષાત ॥
પછી ભોળો ભક્ત બુદ્ધિ બાળ, ચડ્યો શિવાલયે તતકાળ ॥૩૭॥
મેલ્યું ત્યાં થકી પડતું તન, સ્વામિ સ્વામિ કરતાં ભજન ॥
પડ્યું અવનિ ઉપર અંગ, જાણ્યું થાશે કલેવર ભંગ ॥૩૮॥
રહ્યો આખિ અણિયે નાવ્યો આલ, ન જણાણું વપુમાંહિ વાલ ॥
કરી જગજીવને જતન, એમ ઉગારિયો નિજજન ॥૩૯॥
પાપી વિમુખ પાછેરા પડ્યા, સતસંગી અંગે રંગ ચડ્યા ॥
આપ્યો પરચો એમ પ્રસિદ્ધ, કહું વાત બીજી કરી વિદ્ધ ॥૪૦॥

એક અમદાવાદને માંઈ, પ્રાણવલ્લભ દ્વિજ રહે ત્યાંઈ ॥
ભજે સ્વામિનારાયણ નિત્ય, બીજી વારતા જાણે અનિત્ય ॥૪૧॥
એક વાર ગોદાવરી ગયો, મર્કી રોગમાંહિ માંદો થયો ॥
રહ્યો નહીં રોગ ઘણા દન, તર્ત તજી ચાલ્યો જીવ તન ॥૪૨॥
આવ્યા તેડવા તેહને નાથ, ચાલ્યો વિપ્ર મહારાજ સાથ ॥
કહે જીવન સાંભળ્ય જન, કાંઈ ઈચ્છા રહી તારે મન ॥૪૩॥
કહે દ્વિજ મેં ન કહ્યું કેને, મારો સંશય થાશે બહુ એને ॥
કહેશે માનવી મરે છે બહુ, મૂઓ તેમજ કહેશે એ સહુ ॥૪૪॥
કહે નાથ તું જા દેહમાંઈ, કહી આવ્ય તું સહુને ત્યાંઈ ॥
પછી પાછો આવ્યો જ્યારે પ્રાણ, ત્યાંતો તન લૈ ગ્યાતા મશાણ ॥૪૫॥
ખડક્યાં કાષ્ટમાં સળવળ્યું તન, સહુ આશ્ચર્ય પામિયા મન ॥
એક કહે ગયો તો એ મરી, કેમ આવ્યો જીવ પાછો ફરી ॥૪૬॥
પામી વિસ્મય પૂછે છે વાત, ભાઈ તારી તું કહે વિખ્યાત ॥
કહે દ્વિજ હું ગયો તો ધામ, આવ્યો પાછો હું એટલે કામ ॥૪૭॥
આતો કાળનો વેગ છે ભારી, નાખશે નરનારીને મારી ॥
માટે સ્વામિનારાયણ કહો, તો તમે સર્વે જીવના રહો ॥૪૮॥
માનો મારું એટલું વચન, તાળી પાડિને કરો ભજન ॥
પછી ધૂન્ય કરી ને દેખાડી, તાળી ભોળી પોતે પણ પાડી ॥૪૯॥
પછી માગી શીખ મૂક્યું તન, પામિયા આશ્ચર્ય લાખો જન ॥
થયો પરચો એ પ્રસિદ્ધ જાણી, જાણો આનંદ અંગમાં આણો ॥૫૦॥
જુઓ સર્વે સતસંગ માંઈ, સદા સુખ દુઃખ નહિ કાંઈ ॥
નિત્ય સહાય કરે સહજાનંદ, જોઈ મગન રહે જનવૃંદ ॥૫૧॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે ભક્ત કલા આદિને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને સાડત્રિશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૩૭॥

પૂર્વછાયો એક સાંભરી સારી વારતા, સતસંગીને સુખદેણ ॥
વીતી તે નથી વખાણતો, કહું દીઠી જે મારે નેણ ॥૧॥
ધન્ય ધન્ય સતસંગીને, જેનાં પુન્યનો નહિ પાર ॥

ધન્ય ધન્ય શ્રીમહારાજને, જેણે પરચા આપ્યા અપાર ॥૨॥
જોઈ પરચા જના, જે નહિ માને નરનાર્ય ॥
તે જ અભાગી તન છતાં, મરી જાશે જમને દ્વાર ॥૩॥
એ જન જાણે આસ્તિક, જેને સાચું મનાણું મન ॥
કહું હવે કીર્તિ કથી, હરિ હરિજનની પાવન ॥૪॥
ચોપાઈ ધન્ય ધન્ય જેતલપુર ગામ, વાલે જેને કર્યું નિજધામ ॥
તેમાં મરે પાપી નરનાર, તે પણ ન જાય જમને દ્વાર ॥૫॥
તેમાં પરચા આપ્યા વાલે બહુ, જાણે છે જન ગામના સહુ ॥
મોટા મોટા કર્યા જ્યાં જગન, ખૂટ્યાં નહીં ઘૃત ગોળ અન્ન ॥૬॥
એમાં પરચા આપ્યા પળે પળે, તેતો કેમ લખાય કાગળે ॥
પણ કહું છું એક બે વાત, હરિભક્ત તણી વિખ્યાત ॥૭॥
એક દ્વિજ ભક્ત દયારામ, પ્રભુ પધારિયા તેને ધામ ॥
આવ્યા પંખાળી ઘોડિયે ચડી, હૈયે હાર ને હાથમાં છડી ॥૮॥
જોઈ જન થયો રળિયાત, અહો આ સઈ આશ્ચર્ય વાત ॥
અતિ પ્રેમમાંઈ લાગ્યો પાય, ઢાળી ઢોલિયો બેસાર્યા ત્યાંય ॥૯॥
નિર્યું ઘોડીને નિલેરું ઘાસ, ઉભો હાથ જોડી આગે દાસ ॥
આપો આગન્યા કરાવું થાળ, દયા કરીને જમો દયાળ ॥૧૦॥
મારી બોન છે બીજે ભવન, કહું તેને કરે દરશન ॥
કહે નાથ આવ્યા ચાના અમે, ઝાઝું જાહેર ન કરો તમે ॥૧૧॥
આજ જાવું છે ગામ ડભાણ્ય, એક જનને તેડવા જાણ્ય ॥
આંહિ રહેવું છે ઘડિ બે ચાર, પછી તર્ત થાવું છે તૈયાર ॥૧૨॥
માટે આવ્ય ઓરો આપું હાર, જા તો ઝાઝિ કરીશમા વાર ॥
દીધો હાર ગયો દયારામ, થયા અદશ્ય સુંદર શ્યામ ॥૧૩॥
ઘેરે આવ્યા બેઉ બેન ભાઈ, નાથ ન દીઠા મંદિર માંઈ ॥
પછી કાઢી ગામમાં ખબર, નાથ આવ્યા છે કોઈને ઘેર ॥૧૪॥
પરસ્પર સહુને પૂછી વળ્યા, પણ વાલોજી ક્યંય ન મળ્યા ॥
કહે સત્સંગી બેસો જઈ ઘેરે, પ્રભુ વિરાજે છે કચ્છ તેરે ॥૧૫॥
કહે દયારામ તેહ વાર, આ જો આપ્યો હમણાં જ હાર ॥
કહે સતસંગી ધન્ય ધન્ય, થયું અલૌકિ તને દર્શન ॥૧૬॥

આપ્યો પ્રબુએ પરચો આજ, ધન્ય બાગ્ય તારાં દ્વિજરાજ ॥
વળી એજ ગામમાંહિ એક, આપ્યો પર્ચો કહું કરી વિવેક ॥૧૭॥
એક દ્વિજ ભક્ત છે નિષ્કામ, જાણજ્યો જોઈતો તેનું નામ ॥
તેના દેહનો આવિયો અંત, આવ્યા માસ મોર્યે ભગવંત ॥૧૮॥
અલૌકકિકિ રૂપે આવ્યા નાથ, જોઈ જન થયો છે સનાથ ॥
કહે જન ધન્ય ભગવાન, દીધાં દાસને દર્શન દાન ॥૧૯॥
કરું રોસઈ જમિયે આજ, મહેર કરી મુંપર મહારાજ ॥
કહે નાથ તું કર રસોઈ, આજ જમશું જાણજ્યે સોઈ ॥૨૦॥
પછી જોઈતે કર્યા ભોજન, જમ્યા ભાવેશું જગજીવન ॥
પછી આપ્યો સુંદર મુખવાસ, હાથ જોડી બેઠો પ્રભુ પાસ ॥૨૧॥
ત્યારે બોલિયા એમ મહારાજ, અમે આવ્યા છીએ તારે કાજ ॥
તને કહેવી છે વારતા એક, હૈયે ધારજ્યે કરી વિવેક ॥૨૨॥
તારું તન તે પામશે નાશ, એહ આડો રહ્યો એક માસ ॥
નાવા જાઈશ કૂપમાં નીરે, પડશે કૂપ લાગશે શરીરે ॥૨૩॥
ત્યારે છૂટિ જાશે તન તારું, માનજ્યો વચ એ અમારું ॥
આવશું તેડવા તને અમે, સહાય કરશું વસમે સમે ॥૨૪॥
રહેજ્યે આનંદમાંહિ તું જન, કરજ્યે નારાયણનું ભજન ॥
આ વાત તું કહેજ્યે એક પાસ, જે હોય નકી પ્રભુનો દાસ ॥૨૫॥
એમ કહી રહ્યા જ્યારે નાથ, ત્યારે વિપરે જોડિયા હાથ ॥
એક સતસંગી બોન મારી, તે તો ઈચ્છે છે તમને બિચારી ॥૨૬॥
તેને દર્શન દિયો દયાળ, તો હું તેડી લાવું તત્કાળ ॥
ગયો વિપર તેડવા કાજ, કેડ્યે થકી પધાર્યા મહારાજ ॥૨૭॥
તેડી લાવ્યો છે બોનને બાઈ, પડ્યું દીઠું પત્રાવળું ત્યાંઈ ॥
જોઈ પસ્તાવો કરે છે જન, કેમ રહ્યા નહિ ભગવાન ॥૨૮॥
કહે જોઈતો એ મારે કાજ, આવ્યા'તા અલબેલો મહારાજ ॥
મને કહી ગયા છે વચન, માસ પછી તું તજીશ તન ॥૨૯॥
માટે આ વાત કેને મ કહેજ્યે, તારા મનમાં સમજી રહેજ્યે ॥
પૂછી પૂરો થયો જ્યારે માસ, ત્યારે આવિયા પોત્યે અવિનાશ ॥૩૦॥
તેડી ચાલ્યા જનને જીવન, થયાં બીજાને પણ દર્શન ॥

એહ પ્રતાપ નાથનો જોઈ, જન મગન થયાં સહુ કોઈ ॥૩૧॥
એક વાર્તા કહું વખાણિ, લેજ્યો સામર્થિ નાથની જાણી ॥
મહિ તીરે છે ગામ ચમારા, તેમાં ભક્ત સુતાર છે સારા ॥૩૨॥
નામ દયાળજી ભક્ત ભણીએ, સાચો ભક્ત સ્વામીનો ગણીએ ॥
અતિ નિર્મળ કોમળ ચિત્ત, જેને પ્રકટ પ્રભુમાં પ્રીત ॥૩૩॥
તેના દેહનો આવિયો અંત, આવ્યા તેડવા સ્વામિ ને સંત ॥
મુનિ મંડળ છે સર્વે સાથ, આવ્યા દયાળજી પાસે નાથ ॥૩૪॥
ધાયું દરશને સરવે ગામ, કહે પધાર્યા સુંદરશ્યામ ॥
દિધાં દયાળજીને દર્શન, નીર્ખિ નાથને થયો મગન ॥૩૫॥
કહે ઉઠો ભાઈઓ સહુ મળી, કરો વાલની ચાકરી વળી ॥
આપો ઘોડાને ચાર્ય નીલેરી, કરાવિએ રસોઈ વેલેરી ॥૩૬॥
જમે મહારાજ ને મુનિજન, આજ પધાર્યા છે ઘણે દન ॥
એમ કહિને ઉઠિયો આપ, કહે બહુ દને થયો મેળાપ ॥૩૭॥
સર્વે ઘરનાં માણસ રહ્યાં જોઈ, દેખે દ્યાળજી ન દેખે કોઈ ॥
કહે ગામલોક અમે આજ, આવ્યાં ત્યાં સુધિ દિઠા મહારાજ ॥૩૮॥
કહે દ્યાળજી આ ઉભા આપ, બહુ હેતે ભર્યા મારો બાપ ॥
હું તો જાઉં છું મહારાજ ભેળો, એમ કહેતા દેહ તેહ ઢળ્યો ॥૩૯॥
સહુ રહ્યા છે આશ્ચર્ય પામી, કહે ધન્ય ધન્ય સમર્થ સ્વામિ ॥
સાચા તમે સાચો સતસંગ, પાપી જીવ નહિ કરે પ્રસંગ ॥૪૦॥
આવી રીત્યે છૂટે કયાંથી દેહ, મોટા મુનિને દુર્લભ એહ ॥
થયો પર્ચો કહે સહુ મળી, કહું વાત બીજી લ્યો સાંભળી ॥૪૧॥
એક કણબી કશળબાઈ, જેને પ્રીત અતિ પ્રભુમાંઈ ॥
થઈ તાણ્ય નિરખવા નાથ, ચાલ્યાં દર્શને લઈ સંગાથ ॥૪૨॥
આવી રજની રહ્યા ડભાસે, અંતરે હરિ મળવા આશે ॥
જંપ ન વળે ઝંખના ભારી, કયારે નિર્ખું શ્યામ સુખકારી ॥૪૩॥
અતિ તલફે તન મન માંઈ, તઈ આતુર ગઈ અકળાઈ ॥
અતિ પ્રેમવશ થયા પ્રાણ, નાડી ન રહિ નહિ ઓળખાણ ॥૪૪॥
એવે સમે આવ્યા અલબેલ, છેલ છોગાળો છબિલો છેલ ॥
શોભે સુંદર મૂરતિ સારી, આવી ઉભા આગે સુખકારી ॥૪૫॥

હસિ હસિ બોલાવે દયાળ, કરો દર્શન તન સંભાળ ॥
ત્યારે હરિજન થયાં સચેત, લાગ્યા પાય કરી બહુ હેત ॥૪૬॥
કહે ધન્ય ધન્ય મહારાજ, દિધાં અલૌકિ દર્શન આજ ॥
ત્યારે નાથ કહે સુણો જન, તારું જાણ્યું જે ચૂટશે તન ॥૪૭॥
માટે આવ્યા ઉતાવળા અમે, કરી બહુ તાણ્ય જયારે તમે ॥
હવે અમે જાશું પાછા વળી, તમે આવજ્યો સહુ ત્યાં મળી ॥૪૮॥
એમ કહી કંઠથી ઉતારી, આપી માળા સુખડ્યની સારી ॥
એક કંઠી કાજુ ઝિણે પારે, દિધિ વાલે તે પણ તેવારે ॥૪૯॥
દઈ માળાઓ ચાલ્યા મહારાજ, કરી અલૌકિક એક કાજ ॥
જોઈ જન પામ્યાં છે આનંદ, કહે ધન્ય સ્વામી સહજાનંદ ॥૫૦॥
જેહ આપી મૂરતિએ માળ, તે ફેરવે છે હજી મરાળ ॥
આપી અલૌકિક દામ એહ, દિઠી છે નિષ્કુળાનંદે તેહ ॥૫૧॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને આડત્રિશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૩૮॥

પૂર્વછાયો આશ્ચર્ય વાત છે અતિ ઘણી, કહેતાં આવે અતિ આનંદ ॥
ભકતની ભિડ્ય ભાંગવા, છે સમર્થ સહજાનંદ ॥૧॥
જળે સ્થળે જવાળા થકી, જે કરી જનની જતન ॥
ભાંખું તે હવે ભાવશું, સહુ સાંભળજ્યો દઈ મન ॥૨॥
લૌકિકમાં અલૌકિકની, વળી વર્ણવીને કહું વાત ॥
હરિ હરિજનના, જે સુજશ છે સાક્ષાત ॥૩॥
સાંભળતાં સંકટ ટળે, વળી કહેતાં કળિમળ જાય ॥
દર્દી સંભારે જે દર્દમાં, તેની શ્રીહરિ કરે સહાય ॥૪॥
ચોપાઈ એક રૂડું રાજુલું છે ગામ, તિયાં સોની ભક્ત નાગનામ ॥
ખરો વિશવાસી જન જાણો, સાચો ભકત પ્રભુનો પ્રમાણો ॥૫॥
એક સ્વામિનો સત્ય આધાર, બીજા કોઈનો ન ગણે ભાર ॥
સાચા સંત તે સ્વામિના સાધુ, બીજા અસંત બગડેલ બાધુ ॥૬॥
એમ ઓળખી સત્ય અસત્ય, ભજે સ્વામિને ન ચળે મત્ય ॥

એક દિવસ ઉદ્યમ કાજે, ગયો વિદેશ બેસિને ઝાઝે ॥૭॥
કરી કાજ વળ્યો બેસી વાણે, કળ વકળ કાંઈ ન જાણે ॥
બેઠો વાણ કિનારે બફોમ, પડ્યો પાણીમાં ન રહી વ્યોમ ॥૮॥
તન સ્થૂળ ને ન જાણે તરી, ગયું દૂર વાણ વેગ કરી ॥
અતિ કષ્ટ આવિયો અલેખે, જીવવાની તો રિત્ય ન દેખે ॥૯॥
પછી સંભાર્યા સોનીએ સ્વામિ, આવો આ સમે અંતરજામી ॥
હવે નથી ઈચ્છા મારે અન્ય, નાથ આવી તજાવિયે તન ॥૧૦॥
જ્યારે દાસ બોલ્યો દીન વાણી, ત્યારે આવિયા સારંગપાણી ॥
હેઠ્યે આવી નાથે હાથ દિધો, જળથી જન ઉચેરો કિધો ॥૧૧॥
કહે ભય મ રાખિશ કાંઈ, નહિ બુડ્ય આ અર્ણવ માંઈ ॥
ત્યાંતો ખેવટે ખબર લીધી, ભાઈઓ આપણે ભૂંડીજ કિધી ॥૧૨॥
એક પુરુષ પડ્યો પાણિ માંઈ, તેની ગમ રહિ નહિ કાંઈ ॥
માટે વાણ વાળો એને કાજે, હોય જીવતો તો લૈયે ઝાઝે ॥૧૩॥
વાળ્યું વાણ આવ્યું જિયાં એહ, જાણિ જીવતો લીધો છે તેહ ॥
પછી ખેવટ પૂછેછે મળિ, કેમ રહ્યું તન તારું વળી ॥૧૪॥
કહે ભક્ત કરી મારી સાય, સ્વામી સહજાનંદે જળ માંય ॥
કહે ખેવટ વાત એ ખરી, તને રાખ્યો એ સાચા શ્રીહરિ ॥૧૫॥
પામ્યો પર્ચો તું નાગ નિદાન, તને મળ્યા એ છે ભગવાન ॥
માટે મેળવ્ય અમને એહ, તારી પાસે હું માગું છું તેહ ॥૧૬॥
પછી ભક્ત ભેળો લઈ તેને, ઓળખાવ્યા અલબેલો એને ॥
તેહ નિશ્ચે કરી ઘેર ગયો, એમ એ ભક્તને પર્ચો થયો ॥૧૭॥
વળી વાત તેના સુત કેરી, નામ ભગો છે ભક્તિ ઘણેરી ॥
કરે સોનીનું સરવે કામ, ભજે સ્વામિનારાયણ નામ ॥૧૮॥
ત્યારે યવન વદિયો વાદ, કહે મેલી દે તું વિખવાદ ॥
સ્વામિનારાયણ તારા ખોટા, મારા અલ્લાથી એ નહિ મોટા ॥૧૯॥
કહે ભગો એહ વાત સાચી, અમે એવા જાણી રહ્યા રાચી ॥
કહે યવન એમ ન થાય, એમ અમને તેં ન જિતાય ॥૨૦॥
આવ્ય ચઢિયે આ ઉંચે ભુવન, ત્યાંથી પડતું મેલિયે તન ॥
જો તું જીવતો રહે ત્યાંથી જન, તો હું કરું સ્વામિનું ભજન ॥૨૧॥

જો હું જીવતો રહું ભગલા, તો હું તને ભજાવીશ અલ્લા ॥
એમ કહી ઉંચા બેઉ ચડ્યા, મુલાંજી તો મોર્ય થકી પડ્યા ॥૨૨॥
ભાંગ્યા હાથ પગ વળી હૈયું, મોઢું ભાંગી લોહીજાણ થયું ॥
વોરો હાય હાય કરે રહ્યો, ભગા તું તો સાચો ભાઈ થયો ॥૨૩॥
આવ્યાં ગામનાં લોક સાંભળી, કહે માંહોમાંહી એમ મળી ॥
ભાઈ ભગો જીત્યો હોડ આજે, રાખ્યો એને સ્વામિ મહારાજે ॥૨૪॥
આપ્યો પર્ચો એને ભગવાને, હશે મૂરખ તે નહી માને ॥
વળી કહું એક વાત વખાણી, લેજ્યો હરિજન સત્ય જાણી ॥૨૫॥
એક ભાવનગર શહેરમાંઈ, રહે ક્ષત્રિ તિયાં રાજોભાઈ ॥
એક રૂપોભાઈ હરિજન, ગયા પોત્યે તેહને ભુવન ॥૨૬॥
તિયાં બેઠા છે ઘડી બે ચ્યાર, કરે મને મૂરતિ વિચાર ॥
વળી વૃત્તિ તે અંતર માંઈ, દીઠો શ્વેતદ્વીપ વળી ત્યાંઈ ॥૨૭॥
દીઠી મૂર્તિ મહારાજ તણી, શ્વેતદ્વીપના જે કોઈ ધણી ॥
દીઠા મુક્ત ત્યાં બીજા અપાર, દીઠા ઝીણોભાઈ તે મોઝાર ॥૨૮॥
અતિ તેજોમય જેહ ધામ, તેજોમય મુક્ત છે નિષ્કામ ॥
અતિ તેજ તેજ ઝળહળે, તેજ વિના તે બીજું ન મળે ॥૨૯॥
તેને જોતાં જોતાં રાજોભાઈ, ગઈ આંખ્યો પોતની અંજાઈ ॥
સુખ સુખ અતિ જિયાં સુખ, તે ન કહેવાય વર્ણવી મુખ ॥૩૦॥
કહે નાથ સુણો રાજાભાઈ, તમે જાઓ પાછા હવે ત્યાંઈ ॥
બોલ્યા રાજોભાઈ તે સાંભળી, હવે નહીં જાઉં પાછો વળી ॥૩૧॥
કહે નાથ ન રહેવાય આંઈ, જાઓ પાછા તમે તનમાંઈ ॥
કહે ઝીણોભાઈ વળી અમે, જાશું કહેશો જરુર જો તમે ॥૩૨॥
કહે નાથ તજ્યું એણે અંગ, એને તેડી લાવ્યા અમે સંગ ॥
અમે ગયા હતા એને ઘેર, મેલ્યું દેહ તેહ રૂડી પેર ॥૩૩॥
રાખી આવ્યા છીએ સંત તિયાં, અયોધ્યાવાસી તો તિયાં રિયાં ॥
એમ કહી દેખાડ્યું મહારાજે, સુણ્યું સરવે તે ભાઈ રાજે ॥૩૪॥
પછી ત્યાંથી આવ્યા દેહમાંઈ, અહો અહો કહે રાજોભાઈ ॥
પછી જોઈ આવ્યા'તા જે ત્યાંઈ, તેની વાત કરી સર્વે આંઈ ॥૩૫॥
કહ્યું ઝીણાભાઈનું આગમ, સહુ સુણી ખાઈ રહ્યા ગમ ॥

પછી વાત એ દિન દો ચ્યારે, થઈ સાચી તે સર્વે પ્રકારે ॥૩૬॥
એવો દેખાડ્યો ચમતકાર, સ્વામી સહજાનંદે નિરધાર ॥
વળી વારતા છે એક સારી, સહુ લેજ્યો અંતરમાં ધારી ॥૩૭॥
એક પાણવી નામે છે ગામ, ક્ષત્રિ ભક્ત પુંજોભાઈ નામ ॥
અતિ વૈરાગ્યવાન વિશેક, બીજો સમજે નહીં વિવેક ॥૩૮॥
પાડી અંતરમાં આંટી એહ, મળે નાથ કાં તજું આ દેહ ॥
પછી ગયો સમુદ્ર છે ત્યાંઈ, સુણ્યો મહાદેવ છે જળમાંઈ ॥૩૯॥
આવતી લેર્યે લિંગ ઢંકાય, વળે લેર્યે તારે ત્યાં જવાય ॥
પછી ગયો પુંજો તેને પાસ, મળે પ્રભુ અંતર એ આશ ॥૪૦॥
પોત્યે તિયાં આવ્યું પાછું પાણી, ભરી લિંગ સાથે બાથ તાણી ॥
આવ્યું જળ બળે બહુ ત્યારે, ઠેલી કાઢ્યો ગાઉ પાછો આરે ॥૪૧॥
ત્યારે અંતરે એમ વિચાર્યુ, કેમ થયું નહી મોત મારું ॥
આતો આશ્ચર્ય વારતા જાણું, અતિ અગાધ જળમાં જીવાણું ॥૪૨॥
હવે મરવું મારે જરુર, પડું જઈ હું આવતે પૂર ॥
એમ નિશ્ચે કરી ચાલ્યો જ્યારે, થઈ આકાશવાણી તે વારે ॥૪૩॥
કહે અમથો મરે શિદ આંઈ, પ્રભુ મળશે તું જા ઘેર ત્યાંઈ ॥
સ્વામી સહજાનંદજી છે જેહ, આજ પ્રકટ પ્રભુ છે તેહ ॥૪૪॥
તારે ગામે આવ્યા તેના જન, થાજે સત્સંગી માની વચન ॥
એવી સુણી આકાશની વાણી, વળ્યો પુંજો તે વિશ્વાસ આણી ॥૪૫॥
દીઠા સંત આવ્યો જ્યારે ઘેર, મળી વાત રહ્યો નહિ ફેર ॥
આવી લાગ્યો સંતને ચરણે, સાધો હું છઉં તમારે શરણે ॥૪૬॥
સાચા તમે છો સ્વામિના સંત, તમને મળ્યા છે શ્રીભગવંત ॥
હું તો પરચો પામ્યો છું આજ, માની લેજ્યો તમે મહારાજ ॥૪૭॥
જેનું સ્વામી સહજાનંદ નામ, તે તો પોત્યે છે પૂરણકામ ॥
તેનાં થાય મને દરશન, એમ થાઓ તમે પરસન્ન ॥૪૮॥
પછી સંતે મેળ્યા ભગવાન, દીધાં પુંજાને દર્શન દાન ॥
અતિ વાત અલૌકિક જાણી, કહિ જાણી તેને મેં વખાણી ॥૪૯॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે

હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને ઓગણચાલિશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૩૯॥

પૂર્વછાયો સામર્થિ શ્રીમહારાજની, વળી સાંભળજ્યો સહુ જન ॥
સુંદર પરચા સાંભર્યા, જે પૂર્યા શ્રી ભગવન ॥૧॥
ડંઢાવ્ય દેસમાં નાર્દિપુરે, દ્વિજ તિતારામ નામ ॥
ભક્ત એક મહારાજનો, બીજું વિમુખ સઘળું ગામ ॥૨॥
વિમુખ મુખથી એમ વદે, આ ભક્તિ બીજા ભેદની ॥
આવશે વિમાન તેડવા, તમે માનજ્યો વાણી વેદની ॥૩॥
પરધન પરત્રિયા પરહરી, પરહરિયાં બીજાં નામ ॥
સ્વામિનારાયણ નામને, સમરે છે આઠું જામ ॥૪॥

ચોપાઈ બોલે ખળતાએ મુખ મીઠું, આવું ભજનતો ક્યાંઈ ન દીઠું ॥
આતો ભક્ત છે મોટો જ બહુ, એની રાખજ્યો ખબર સહુ ॥૫॥
એને આવશે લેવા વિમાન, પધારશે પોતે ભગવાન ॥
માટે સાવધાન સહુ રહેજ્યો, જેને મળે તે બીજાને કહેજ્યો ॥૬॥
રખે રહિ જોઈએ દર્શન વિના, રહેજ્યો સચેત રાત્ય ને દિના ॥
એક કહે હું જાઈશ સાથ, ઝાલિ વિમાન ડાંડિયો હાથ ॥૭॥
એમ બોલે ખળાઈમાં બહુ, બાળ જોબન ને વૃદ્ધ સહુ ॥
એમ કહેતાં વીત્યા કાંઈ દન, તજ્યું કાળે કરી તિતે તન ॥૮॥
આવ્યાં તેડવા તેને વિમાન, ઘણા સંત ભેળા ભગવાન ॥
કોટિ કોટિ સૂર્યને સમાન, શોભે અલૌકિક તે વિમાન ॥૯॥
તેના તેજમાં ઢંકાણું ગામ, પામ્યાં આશ્ચર્ય પુરુષ ને વામ ॥
સહુ કહે મારા ઘર માથે, હાંક્યો રથ તે તિતાને નાથે ॥૧૦॥
ભાઈઓ આપણે કરતાં ખળાઈ, આ તો કુડું પડ્યું નહિ કાંઈ ॥
ગયું વિમાન તિતાને ઘેર, તેડી ચાલ્યા તેને રૂડિ પેર ॥૧૧॥
જેમ શીખ માગી જાય ગામ, તેમ ચાલ્યો તિતો કરી કામ ॥
જોઈ આશ્ચર્ય પામિયા જન, સહુ લોક કહે ધન્ય ધન્ય ॥૧૨॥
આવું ન દીઠું ને ન સાંભળ્યું, પ્રકટ વિમાન તેડીને વળ્યું ॥
સાચી ભક્તિ એ ભગત તણી, થયો પર્ચો કહિએ શું ઘણી ॥૧૩॥
વળી ડંઢાવ્ય દેશમાં ગામ, વસે ભક્ત ત્યાં પ્રાંતિજ નામ ॥

થાય હરિ વાત ત્યાં હંમેશ, આપે સંત સાચો ઉપદેશ ॥૧૪॥
આવે સાંભળવા સહુ જન, સુણી વાત થાય પરસન ॥
એક કંસારો નામ કાનજી, થયો સત્સંગી કુસંગ તજી ॥૧૫॥
તે તો હતો કબીરનો વળી, આવ્યા કબીરિયા ઘેર મળી ॥
કહે બાઈ કબીરમાંઈ શી ખામી, કેમ સાચા જાણ્યા કહે સ્વામિ ॥૧૬॥
તેનું પારખ્યું આપ્ય અમને, સાચા સ્વામિ હોય તો ખા સમને ॥
એમ કહિ લાવ્યા ગોળો એક, કર્યો તપાવી રાતો વિશેક ॥૧૭॥
કહે ઉપાડી લે હવે આને, જ્યારે સ્વામિને સાચા તું માને ॥
નહિ બળવા દીયે તે તમને, રહિશ સાજો તો મનાશે અમને ॥૧૮॥
ત્યારે કંસારે કરી વિનતિ, કરજ્યો સાર શ્રીગોલોકપતિ ॥
એમ કહિને ગોળો ઉપાડ્યો, લઈ હાથમાં સહુને દેખાડ્યો ॥૧૯॥
કહે પાપિયો પર્ચો આ જુવો, થાઓ સત્સંગી જન્મ કાં ખુવો ॥
આજો દાઝ્યા નહિ હાથ રતિ, સ્વામિ સાચા છે માનો કુમતિ ॥૨૦॥
એમ કરે ભક્તની સહાય, સહજાનંદજી સંકટમાંય ॥
એમ પર્ચો પૂર્યો ભગવાને, પણ હોય પાપી તે નૈ માને ॥૨૧॥
દેશ ચડોતરે વસો ગામ, દ્વિજ ભક્ત દાદોભાઈ નામ ॥
તેની તનયા જમુનાં જેહ, અતિ સુખી સમાધિએ તેહ ॥૨૨॥
એક દિવસ સમાધિમાંઈ, આવી મહારાજ પાસે એ બાઈ ॥
કર્યા મહા પ્રભુના દર્શન, નિર્ખી નાથને થઈ મગન ॥૨૩॥
જે જે કરી શ્રીમહારાજે વાત, તે તે સુણી લીધી છે સાક્ષાત ॥
અતિ રાજી દીઠા જ્યારે નાથ, બોલી જમુનાં જોડી બે હાથ ॥૨૪॥
કરો પ્રસાદીની મને મહેર, આપો વસ્ત્ર લઈ જાઉં ઘેર ॥
તેહ સમે નાતા હતા નાથ, નાઈ લુયું અંગ નિજ હાથ ॥૨૫॥
લુયું શરીર જેહ રૂમાલે, દીધો જમુનાને તેહ વાલે ॥
જમુનાં જા હવે તું તારે ઘેર, આહીં આવ્યાં થઈ ઘણી વેર ॥૨૬॥
પછી જમુના દેહમાં આવી, પ્રકટ એક રૂમાલ લાવી ॥
અલૌકિક લૌકિકમાં નાવે, જે આવે તે અલૌકિક કાવે ॥૨૭॥
એમ અલૌકિક એહ રૂમાલ, પામી જમુના થઈ નિહાલ ॥
એવો પ્રતાપ મહારાજ તણો, શું કહિએ મુખથી ઘણો ઘણો ॥૨૮॥

વળી ચડોતરે ચાંગા ગામ, તિયાં ભક્ત ભાટ નથુ નામ ॥
તેનાં સંબંધી તે સતસંગી, ભજે અર્ભકાં નાથ ઉમંગી ॥૨૯॥
સર્વે બાળકાં સમાધિવાન, કરે પ્રકટ પ્રભુજીનું ધ્યાન ॥
જાય ધારણામાં પ્રભુ પાસે, કરે દર્શન અતિ હુલાસે ॥૩૦॥
અતિ હેતે બોલાવે દયાળ, જાઓ ઘેર હવે સહુ બાળ ॥
એમ કહિ આપી પરસાદી, પેંડા પતાસાં સાકર આદિ ॥૩૧॥
ફુલ હાર તોરા ને ગજરા, આપ્યા ગુચ્છ તે ગુલાબ કેરા ॥
આપી પ્રસાદી આવિયાં બાળ, આવી કરી દેહની સંભાળ ॥૩૨॥
જાગી જોયું બાળકે જે વારે, દિઠું પ્રકટ પ્રમાણ ત્યારે ॥
પેંડા પતાસાં સાકર જેહ, વહેંચી આપી સરવેને તેહ ॥૩૩॥
તોરા ગજરા ફૂલની સ્રજ, દેખી પ્રકટ પામ્યાં આશ્ચર્જ ॥
લોકમાં અલૌકિક ચીજ જોઈ, કહે ધન્ય ધન્ય સહુ કોઈ ॥૩૪॥
વળી ત્યાંની કહું એક વાત, સારી સાંભળ્યા જેવી વિખ્યાત ॥
એક કણબી વરસનદાસ, તેને અતિ ખેતિનો અધ્યાસ ॥૩૫॥
કરે આઠ પોર એહ કામ, મુખે ન લિયે પ્રભુનું નામ ॥
અતિ ક્રોધી ને રિસાળ બહુ, એથી ડરિ ચાલે ગામ સહુ ॥૩૬॥
પછી કાળે કર્યું તન ત્યાગ, મૂઆ કેડ્યે થયો કાળો નાગ ॥
રહ્યો વાડી પોતાનીમાં વ્યાળ, અતિ તિખો અગનની ઝાળ ॥૩૭॥
ઢોર ચોર ઢૂંકવા ન દિયે, પેસે પરાણે તેનો જીવ લિયે ॥
એમ કરતાં આવ્યા મહારાજ, એહ વાડિયે નાવાને કાજ ॥૩૮॥
દિઠા દાતણ કરતાં દયાળ, જોઈ વિસ્મય પામ્યો તે વ્યાળ ॥
આતો પૂરણ બ્રહ્મ છે આપ, એને નિર્ખિ હું થયો નિષ્પાપ ॥૩૯॥
હવે આજ થકી એમ ધારું, જીવું ત્યાં લગી જીવ ન મારું ॥
રહું નિરવિષ થઈ નેક, છાંડિ રીસ ક્રોદ વળી છેક ॥૪૦॥
આજ થકી ધરું વ્રતમાન, રહેવું મારે અતિ નિરમાન ॥
એવી સાધુતા ગ્રહિ છે સાપે, પછી જે મળે તે દુઃખ આપે ॥૪૧॥
એક દને સુતસુત મળી, માર્યો એહ વિયાળને વળી ॥
ત્યારે ડશિ વસ્યો તે દેહમાં, લાગ્યો બોલવા ભોયંગ તેમાં ॥૪૨॥
કહે વણ વાંકે કેમ મારે, શિયું થયું મુંથી દુઃખ તારે ॥

મને મળ્યા જે દિના મહારાજ, તેદિનું મારું થયું છે કાજ ॥૪૩॥
હું તો નિર્વિષ થઈ ફરું છું, સ્વામિ સંતના દર્શન કરું છું ॥
એમ કરી કરિશ તન ત્યાગ, તો મારાં જેવાં નહિ કેનાં ભાગ્ય ॥૪૪॥
તજિશ હું તન જેહ વારે, આવશે નાથ તેડવા ત્યારે ॥
તેતો માનજ્યો સહુ તમે સત્ય, એમાં નથી લગાર અસત્ય ॥૪૫॥
એમ બોલિયો વ્યાળ વચન, સુણી આશ્ચર્ય પામ્યા સહુ જન ॥
જોજ્યો સ્વામિ શ્રીજીનો પ્રતાપ, જે થકી મુક્તિ પામિયો સાપ ॥૪૬॥
ભાઈઓ આતો અલૌકિક વાત, થયો પરચો માનો સાક્ષાત ॥
એક વળી પિપલાવ્ય ગામે, દ્વિજ ભક્ત હેતબાઈ નામે ॥૪૭॥
તેને થાય સમાધિ હંમેશ, કરે પ્રભુ પાસે પરવેશ ॥
પામે ધારણામાં જે પ્રસાદી, રહે પ્રકટ તે રાયજાદિ ॥૪૮॥
સારી સાકર આપે સહુને, જોઈ અચંબો થાય બહુને ॥
કહે આ રીત્ય નોય કોઈ કાળે, કરી આ સમે દીનદયાળે ॥૪૯॥
પળે પળે જે પરચા થાય, તેતો લખતાં કેમ લખાય ॥
પ્રભુ હોય ત્યાં આશ્ચર્ય શાની, કહું સહુ જન લેજ્યો માની ॥૫૦॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને ચાલિશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૪૦॥

પૂર્વછાયો વળી પરચા વર્ણવી, કહું હું કાંઈક તેહ ॥
હરિ હરિજનના જશ, કહેતાં તે વાધે સનેહ ॥૧॥
ડંઢાવ્ય દેશમાં રાજપુરે, કણબી ભક્ત જેકર્ણ ॥
સર્વે કુટુંબી સહિત પોત્યે, સ્વામિ શ્રીજીને શર્ણ ॥૨॥
તેને મહારાજે મોર્યથી, વર્ષ આગમ જણવી વાત ॥
આજ થકી દ્વાદશ માસે, પિંડ થાશે તારું પાત ॥૩॥
તેને એકાદશ માસ વીત્યા, વળી આવી કહ્યું અવિનાશ ॥
ચેતવું હોય તો ચેતજ્યે, રહ્યો મૃત્યુ આડો એક માસ ॥૪॥

ચોપાઈ પછી જેકર્ણે સત્સંગી તેડી, કહી પોતાની વાત નિવેડી ॥
ભાઈઓ આ તન પામશે નાશ, તેહ આડો રહ્યો એક માસ ॥૫॥

માટે મંદિર સંત ઉતરવા, કાલ્ય થકી આદરિયે કરવા ॥
ત્યારે સત્સંગી કહે એ સારું, અમને કહ્યું એ ન કહેવું બારું ॥૬॥
પછી મંદિર સુંદર કરાવ્યું, ત્યાંતો મૃત્યુ તે નજીક આવ્યું ॥
ત્યારે પત્ની પોતાનીને કહ્યું, મારે મરવા આડું નવ રહ્યું ॥૭॥
માટે મોર્ય થકી તું તો ચાલ્ય, કેડ્યે હું પણ આવું છું કાલ્ય ॥
પછી બેઠી તે કરવા ભજન, આવ્યા નાથ તેડ્યે તજ્યું તન ॥૮॥
તેને દેન દઈ ઘેરે આવ્યા, પછી મોટા મોટાને બોલાવ્યા ॥
ભાઈયો જુઓ પ્રભુનો પ્રતાપ, આ તો વાત મોટિ છે અમાપ ॥૯॥
મને આવ્યાં છે લેવા વિમાન, બહુ સંત ભેળા ભગવાન ॥
મારે જાવું છે કાલ્ય જરૂર, આવ્યું નજીક નથી એ દૂર ॥૧૦॥
માટે સુત એક લઈ સંગે, જાઈશ બ્રહ્મમહોલ ઉમંગે ॥
કેડ્યે કહેશો જે ન કહ્યું કેને, નહી તો પૂછી જોત વાત એને ॥૧૧॥
પૂછો જેને પૂછવું જે હોય, કેડ્યે સંશય કરસોમા કોય ॥
સ્વામિ પોત્યે છે પૂરણ બ્રહ્મ, જેને મળ્યે બળે કોટિ કર્મ ॥૧૨॥
એમ કહી તજ્યું પછી તન, જોઈ આશ્ચર્ય પામિયાં જન ॥
બોલ્યા માંહોમાંહિ એમ વળી, થયો પરચો કહે સહુ મળી ॥૧૩॥
એક કણબી જતન નામ, ભજે પ્રભુ રહે પુરગામ ॥
કરે પોતાના ઘરનું કામ, જપે સ્વામિનારાયણ નામ ॥૧૪॥
પાળે સાંખ્યયોગી વર્તમાન, ધરે પ્રભુ પ્રકટનું ધ્યાન ॥
એમ કરતાં આવ્યો તેનો કાળ, આવ્યા તેડવા તેને દયાળ ॥૧૫॥
જોઈ જતને જોડિયા હાથ, ભલે પધારિયા મારા નાથ ॥
કહે નાથ આવ્યા તુજ સારુ, લાવ્યા વિમાન લાખ હજારું ॥૧૬॥
બેસ વિમાને મ કર્ય વેલ, કહે એમ એને અલબેલ ॥
પછી સંત હતા જેહ સાથ, કરી વિનતિ જોડીને હાથ ॥૧૭॥
આજ દુઃખ કોગળિયા તણું, તેમાં મરે છે માણસ ઘણું ॥
તેવામાં મરશે જો આ બાઈ, કહેશે લોક મઈ રોગમાંઈ ॥૧૮॥
માટે એને મૂકી જાઓ આજ, વળી પછી આવજ્યો મહારાજ ॥
પછી વિમાનને પાછાં વાળ્યાં, સર્વે ગામને મનુષ્યે ભાળ્યાં ॥૧૯॥
જોઈ આશ્ચર્ય પામ્યા છે જન, થયો પર્ચો કહે ધન્ય ધન્ય ॥

વળી એક ઉમરેઠ ગામ, દ્વિજ ભક્ત બાઈ જમુનાં નામ ॥૨૦॥
તિયાં પધાર્યા પોત્યે ભગવાન, દીધાં સહુને દર્શન દાન ॥
સાત દિવસ સુધી રહ્યા ત્યાંઈ, પછી આવ્યા પણસોરા માંઈ ॥૨૧॥
જમુનાં બાઈ તો રહી ઝંખતી, જમ્યા વિના ગયા પ્રાણપતિ ॥
આકુળ વ્યાકુળ અંતરે થઈ, શરીરની સૂધ ભૂલી ગઈ ॥૨૨॥
અંતર વરતિ ઉતરી જયારે, થયું મહારાજનું દર્શન ત્યારે ॥
કહે આવ્યા અમે પાછા આજ, કરો રસોઈ અમારે કાજ ॥૨૩॥
આજ જમવું છે તારે હાથ, કહે જમુનાને એમ નાથ ॥
પછી જમુનાં જાગી તેહ વાર, કરી સુંદર રસોઈ સાર ॥૨૪॥
પછી આવી જમ્યા જગદીશ, જે કોઈ અનંત શક્તિના ઈશ ॥
કરે રસોઈ તે સમે સમે, તેને તજીને જન ઘેરે જમે ॥૨૫॥
એમ જમ્યા જમુનાને ઘેર, કરી મહારાજ શ્રીજીએ મહેર ॥
પામ્યા આશ્ચર્ય ગામના વાસી, કહે ધન્ય ધન્ય અવિનાશી ॥૨૬॥
આપ્યો પરચો અંતરજામી, સુખદાયી સહજાનંદ સ્વામી ॥
વળ મોરજ નામે છે ગામ, તિયાં કણબી પ્રભુદાસ નામ ॥૨૭॥
આવ્યો તેહના દેહનો કાળ, ત્યાગ્યું તન તેણે તતકાળ ॥
ગયો બ્રહ્મમોલમાં તે ભક્ત, તિયાં દીઠા છે અનંત મુક્ત ॥૨૮॥
દીઠું તેજ ત્યાં અતિ અપાર, જાણ્યું સૂર્ય હજારો હજાર ॥
અતિ સુખ સુખ નાવે કહીએ, જાણું અખંડ આ સુખમાં રહીએ ॥૨૯॥
દીઠી મહારાજની ત્યાં મૂરતિ, તે તો સુખ સુખમય અતિ ॥
લળી લળી લાગ્યો તેને પાય, નિર્ખી હર્ષ હૈયામાં ન માંય ॥૩૦॥
પછી પ્રભુ બોલ્યા એણી પેર, હવે ભક્ત જાઓ તમે ઘેર ॥
પછી આવશું તેડવા અમે, ત્યારે આ ધામમાં રહેજ્યો તમે ॥૩૧॥
હમણાં તો વળી વહેલા જાઓ, હેતે ગુણ ગોવિંદના ગાઓ ॥
પછી ભક્ત આવ્યો દેહ માંઈ, પ્હોર ચ્યાર લગી રહિ ત્યાંઈ ॥૩૨॥
કરી તિયાંની આ સર્વે વાત, સુણી સહ થયાં રળિયાત ॥
કહે જન ધન્ય પ્રભુદાસ, તમે જઈ આવ્યા પ્રભુ પાસ ॥૩૩॥
પામ્યો પરચો અલૌકિક એહ, તેમાં નથી લગાર સંદેહ ॥
વળી ગાના નામે એક ગામ, કણબી ભક્ત અવલબાઈ નામ ॥૩૪॥

તેણે સુણી સત્સંગીની વાત, માની ન માની રહી મન ભ્રાંત ॥
પછી આવી દરશન કાજ, નિર્ખ્યા મનમોહન મહારાજ ॥૩૫॥
નિર્ખી નાથને પાછી જ વળી, મૂર્તિ મહારાજની ચાલી મળી ॥
નયણાં આગળ્યે રહ્યા નાથ, જિયાં જાય તિયાં આવે સાથ ॥૩૬॥
ઉઠે બેસે સૂવે જાગે જયારે, દેખે અખંડ મૂરતિ ત્યારે ॥
ખાતાં પીતાં ક્ષણું ન રહે દૂર, હાલે ચાલે ત્યાં દેખે હજુર ॥૩૭॥
બોલતાં બોલે મુખમાં મળી, જોતાં સુણતાં ન રહે વેગળી ॥
કરતાં સર્વે ઘરનું કામ, સદા ભેળા રહે તેને શ્યામ ॥૩૮॥
એમ રહ્યું એને બહુ દન, તેનું મહાત્મ્ય ન જાણ્યું મન ॥
કહેવા લાગી જેને તેહ એહ, પછી મૂરતિ ન દીઠી તેહ ॥૩૯॥
એમ આપે છે સુખ મહારાજ, બહુ પેર્ય કરે જન કાજ ॥
વળી પૈજ નામે એક ગામ, કણબી ભક્ત અવલ એનું નામ ॥૪૦॥
સાંખ્યયોગી પાળે વર્તમાન, ભજે પોત્યે પ્રકટ ભગવાન ॥
ધરે ધ્યાન તે પ્રકટતણું, તેણે કરી ભૂલી પોતાપણું ॥૪૧॥
ભૂલી તન બોલી બદલાણી, કહે સેવો મને સ્વામી જાણી ॥
વળી પૂછો જે પૂછવું હોય, મને સંશય રાખશોમા કોય ॥૪૨॥
કહે હું સહજાનંદ સ્વામી, સરવેનો છું અંતરજામી ॥
એમ કહિ પછી માંડ્યું કહેવા, જેને મને હતા ઘાટ જેવા ॥૪૩॥
એમ ઐશ્વર્ય દેખાડે બહુ, જોઈ આશ્ચર્ય પામિયાં સહુ ॥
જોજ્યો મહારાજનો પરતાપ, કહે છે યાંથી કહે જેમ આપ ॥૪૪॥
એમ રહ્યું દિન દોય ચાર, પછી ઉપજ્યો એમ વિચાર ॥
હું તો દાસ શ્રીમહારાજ કેરી, કેમ બેઠાં આ મુજને ઘેરી ॥૪૫॥
આવું આસન ન ઘટે મને, એમ કહિ લાગી પાય સહુને ॥
એહ બાઈની વાત જે કહિ, જોજ્યો વિચારી સાંસતા રહિ ॥૪૬॥
પળ એક આ દેહ ભુલાય, એવું કોઈ કાળે કેમ થાય ॥
મોટો પ્રતાપ એ નાત કેરો, શું કહીએ તે મુખે ઘણેરો ॥૪૭॥
નથી વાત એ લૌકિક લેશ, સર્વે અલૌકિક એ રહસ્ય ॥
એમ આપે છે નાથ આનંદ, કહ્યું ન જાય નિષ્કુળાનંદ ॥૪૮॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય

નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજને હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને એકતાળીશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૪૧॥

પૂર્વછાયો અનુપ ઈડર દેશમાં, ધન્ય ધન્ય ટોડલા ગામ ॥
ધન્ય ધન્ય દ્વિજની જાતિને, જ્યાં ઉપન્યા ભક્ત અકામ ॥૧॥
યોગી પૂર્વ જન્મના, જેને વાલા સંગે અતિ વાલ ॥
પ્રભુ સંગાથે પ્રકટ્યા, ખરા ભક્ત નામ ખુશાલ ॥૨॥
શમદમાદિ સાધને પૂરા, તપસી ત્યાગી તન ॥
જાણે યોગ અષ્ટાંગને, પૂરણ સિદ્ધ પાવન ॥૩॥
બાળપણામાં વાત બીજી, રુચિ નહિ જેને રંચ ॥
અતિ અભાવ અંગ વર્તે, પેખિને વિષય પંચ ॥૪॥
ચોપાઈ એવા ભક્ત તે ખરા ખુશાલ, જેને ન ગમી સંસારી ચાલ ॥
બાળપણામાં રાચ્યા ભજને, બીજું કાંઈ ગમ્યું નહિ મને ॥૫॥
એમ કરતાં થયો સતસંગ, ચડ્યો અતિ ચિત્તે તેનો રંગ ॥
આવી અંગમાં ખરી ખુમારી, ઉતરે નહિ કેની ઉતારી ॥૬॥
કરે ધ્યાન મહારાજનું નિત્ય, અતિ પ્રકટ પ્રભુમાં પ્રીત્ય ॥
એમ કરતાં કાંઈક દન, થયો પ્રકાશ પોતાને તન ॥૭॥
કોટિ કોટિ સૂરજ સમાન, છાયો તેજે ભૂમિ આસમાન ॥
તેમાં કડાકા થયા છે ત્રણ, માન્યું લોકે આવ્યું આજ મરણ ॥૮॥
આ તો પ્રલય થાવાની પેર, એમ કહેવા લાગ્યા ઘેર ઘેર ॥
તેહ કડાકા ને તેજ તેહ, ષટ જોજને જણાણું એહ ॥૯॥
જોઈ આશ્ચર્ય પામિયાં લોક, વધ્યો આનંદ થયાં અશોક ॥
તે પ્રતાપ શ્રીમહારાજ તણો, શું કહીએ મુખથી ઘણો ઘણો ॥૧૦॥
વળી એક દિવસની વાત, કહું વર્ણવી વળી વિખ્યાત ॥
કરતાં ભજન મહારાજતણું, તન ભાન ભૂલ્યા છે આપણું ॥૧૧॥
થઈ નિરાવરણ નિજવૃત્તિ, દિઠા રાત્યમાં રાંદલપતિ ॥
થયો તેનો અતિશે પ્રકશ, હુવો અંતર તમનો નાશ ॥૧૨॥
તે પણ પ્રભુતણો પરતાપ, એમ ખુશાલે માન્યું છે આપ ॥
પછી જેવું ચિતવે જે વારે, થાય તેવાનું તેવુંજ ત્યારે ॥૧૩॥

તેતો જાણે લોક પરસિદ્ધ, કહે આતો મહા મોટા સિદ્ધ ॥
એમ જને મન જ્યારે જાણ્યું, તેવા સમામાં વર્ષાતે તાણ્યું ॥૧૪॥
ત્યારે સર્વે આવી લાગ્યા પાય, કહે કરો વૃષ્ટિ દુઃખ જાય ॥
મનુષ્ય પશુ પીડાય અત્યંત, આવ્યા અરજે અમે પીડાવંત ॥૧૫॥
માટે મોટા કરો તમે મહેર, કરો વર્ષાત તો જાય ઘેર ॥
એવી સાંભળી લોકની વાણી, સમર્યા ખુશાલે સારંગપાણી ॥૧૬॥
કરે સ્તવન મનના દયાળ, આવ્યો વર્ષાત ત્યાં તત્કાળ ॥
વૂઠો ત્રણ્ય દન લગી તેહ, કાળા ઉનાળા જેવામાં મેહ ॥૧૭॥
લોક આવિ લાગ્યા પછી પાય, કહે ધન્ય ધન્ય દ્વિજરાય ॥
તમ જેવો નહિ જગમાંય, તમારે સહજાનંદ સહાય ॥૧૮॥
માન્યો પરચો મનુષ્યે મળી, વળી વાત બીજી લ્યો સાંભળી ॥
પોત્યે પંડ્યા થૈ માંડી નિશાળ, આવ્યા'તાં ભણવા નાનાં બાળ ॥૧૯॥
તેને ભણાવે છે થોડું ઘણું, કરાવે ભજન હરિતણું ॥
કરતાં બાળક સ્વામિનું ધ્યાન, સર્વે થયાં છે સમાધિવાન ॥૨૦॥
કરે અલૌકિક આવી વાત, સુણી સહુ થાય રળિયાત ॥
પછી ખુશાલ કહે સુણો બાળ, મારે જાવું જ્યાં હોય દયાળ ॥૨૧॥
ત્યારે બાળકે જોડિયા હાથ, તમને તેડવા આવે છે નાથ ॥
ધરિ દ્વિજનું રૂપ મહારાજ, તેતો આવે છે તમારે કાજ ॥૨૨॥
પછી આવ્યા નાથ સાથે ચાલ્યા, વાટે અન્ન જળ વાલે આલ્યા ॥
આવ્યા જેતલપુર લગી સાથ, પછી અદૃશ્ય થયા છે નાથ ॥૨૩॥
હતા જેતલપુરમાં સ્વામી, નિર્ખ્યા ખુશાલે અંતરજામી ॥
કહિ વાટની વાત ખુશાલે, હસી સાંભળી સરવે વાલે ॥૨૪॥
કહે નાથ બ્રાહ્મણને ભાળી, ભાઈ તું છો મોટો ભાગ્યશાળી ॥
થયો પરચો તને એ જાણ્યે, બીજી વાત મનમાં ન આણ્યે ॥૨૫॥
ત્યારે બ્રાહ્મણ કહે મહારાજ, હું તો આવ્યો છું ભણવા કાજ ॥
ત્યારે નાથ કહે ઘણું સારું, એમાં ગમતું ઘણું અમારું ॥૨૬॥
પછી ખુશાલ સંતમાં રહ્યા, એક સમે વડોદરે ગયા ॥
તિયાં સતસંગી રહે બહુ, કરે સ્વામિનું ભજન સહુ ॥૨૭॥
એક દ્વિજ સદાશિવ નામે, નિત્ય ખુશાલને કર ભામે ॥

આવી નિત્ય જમો મારે ઘેર, મારે છે શ્રીમહારાજની મહેર ॥૨૮॥
જિયાં લગી રહો તમે આંઈ, બીજે જમવા ન જાવું કયાંઈ ॥
પછી ખુશાલ જમવા ગયા, આવ્યા નાથ જમવને તિયાં ॥૨૯॥
ત્યારે સદાશિવ લાગ્યો પાય, નિર્ખિ નાથ તૃપત ન થાય ॥
પછી સુંદર કરાવ્યો થાળ, જમ્યા દયા કરીને દયાળ ॥૩૦॥
સદાશિવ વળી એની નાર્ય, દેખે બીજા ન દેખે લગાર ॥
પણ જમતાં જાણે સહુ જન, થાય અર્ધું જે હોય ભોજન ॥૩૧॥
શાક પાક ધર્યું હોય થાળે, થાય ઓછું તે સરવે ભાળે ॥
જળનો હોય જે આબખોરો, પીએ નાથ તે થાય અધૂરો ॥૩૨॥
હોય મુખવાસ આગે મેલ્યો, આપે નાથ તે પાછો જમેલો ॥
આપે જમેલ પાછી સોપારી, જોઈ આશ્ચર્ય થાય નરનારી ॥૩૩॥
એમ માસ લગી અહોનિશ, જમ્યા હરિ ખુશાલ હંમેશ ॥
જ્યારે જ્યારે જમે જ્યાં ખુશાલ, ત્યારે ત્યારે જમે સંગે લાલ ॥૩૪॥
જમે જન હાથે નાથ નિત્યે, તેતો ખુશાલ ભક્તની પ્રીત્યે ॥
એમ ખુશાલ વિપ્રને વળી, પૂર્યા પર્ચા બહુ નાથ મળી ॥૩૫॥
હતા આપે તે વૈરાગ્યવંત, સંસારથી ઉદાસી અત્યંત ॥
પછી ધાર્યો છે ધાર્મિક યોગ, તજી ભવતણા વઈભોગ ॥૩૬॥
ધર્યું નામ તે ગોપાળાનંદ, થયા યોગેશ્વર જગવંદ ॥
ફરે દયાળુ સરવે દેશ, આપે મુમુક્ષુને ઉપદેશ ॥૩૭॥
કર્યા મહારાજે મોટેરા બહુ, માને મોટા મુનિવર સહુ ॥
એક દિવસ લઈ મંડળી, આવ્યા વડોદરા માંહિ વળી ॥૩૮॥
તિયાં સતસંગી આવ્યા સાંભળી, લાગ્યા પાય સહુ લળી લળી ॥
મોટાં ભાગ્ય જાય નહિ કહીએ, આવ્યા તમે અષ્ટમી સમૈયે ॥૩૯॥
કરો ઉત્સવ આણી હુલાસ, બાંધો હિંડોળો કહે એમ દાસ ॥
ત્યારે ગોપાળ સ્વામી કહે સારું, કરશે હરિ ગમતું તમારું ॥૪૦॥
ત્યાંતો આવ્યો અષ્ટમીનો દન, કર્યું વ્રત સહુ મળી જન ॥
બાંધ્યો હિંડોળો હરિને કાજ, આવી ઝૂલ્યા પ્રકટ મહારાજ ॥૪૧॥
સારી સુંદર મૂરતિ શોભે, જોઈ જોઈ જન મન લોભે ॥
નિર્ખિ હરખિયાં સહુ જન, કરે સહુ સાથ ધન્ય ધન્ય ॥૪૨॥

આજ અલૌકિ દર્શન દીધાં તમે અમને કૃતાર્થ કીધાં ॥
તિયાં સતસંગી કુસંગી હતા, દિઠા પ્રકટ સહુએ ઝુલતા ॥૪૩॥
ઝૂલ્યા હિંડોળે ઘડી બે ચ્યાર, પછી ન દિઠા તે નિરધાર ॥
સહુ રહ્યા છે આશ્ચર્ય પામી, કહે ધન્ય સહજાનંદ સ્વામી ॥૪૪॥
આપ્યો પરચો પ્રભુજી આપે, સ્વામી ગોપાળાનંદને પ્રતાપે ॥
વળી ગોપાળાનંદ સ્વામીને, પૂર્યો પરચો કહું કરભામિને ॥૪૫॥
એક સમે નાવે વરસાત, મરે મનુષ્ય થાય ઉતપાત ॥
શોધ્યે શહેરમાં ન મળે અન્ન, પડ્યો કાળ કહે સહુ જન ॥૪૬॥
પછી સતસંગી સર્વે મળી, આવ્યા જ્યાં હતી મુનિ મંડળી ॥
બેઠા ગોપાળ સ્વામીને પાસ, કહે નથી જીવવાની આશ ॥૪૭॥
મરે શહેરમાં મનુષ્ય બહુ, અન્ન વિના પીડાય છે સહુ ॥
દેતાં દામ મળે નહિ અન્ન, કહો કેમ કરી જીવે જન ॥૪૮॥
માટે સ્તુતિ પ્રભુ પાસે કરિયે, થાય મેઘ તો અમે ઉગરિયે ॥
કહે ગોપાળ સ્વામી દયાળ, કરો ભજન સર્વે મરાળ ॥૪૯॥
બેઠા ભજને ઘડી બે-ચ્યાર, આવ્યો મેઘ થયો જેજેકાર ॥
વૂઠો ત્રણ્ય દન લગી ઘન, કાળા ઉનાળામાં રાત્ય દન ॥૫૦॥
સતસંગિ કુસંગિયે જાણ્યું, થયો પર્ચો સહુએ પ્રમાણ્યું ॥
લાગ્યા ગોપાળ સ્વામીને પાય, ધન્ય ધન્ય તમે મુનિરાય ॥૫૧॥
બોલ્યા ગોપાળ સ્વામી તે પ્રત્યે, જે થયું તે શ્રીજીની સામર્થ્યે ॥
બીજા થકી તે કાંઈ ન થાય, ઠાલો ભૂલો ફોગટ ફુલાય ॥૫૨॥
એમ પરચા હું કેટલા કહું, થયા ગોપાળ સ્વામીને બહુ ॥
કહેતાં લખતાં ન આવે પાર, કહે નિષ્કુળાનંદ નિરધાર ॥૫૩॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે ગોપાળાનંદ સ્વામીને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને બેતાળીશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૪૨॥

પૂર્વછાયો વળી વડોદરા શહેરમાં, પૂર્યા જે પર્ચા મહારાજ ॥
તે લેખે ન આવે લખતાં, એમ કર્યા જનનાં કાજ ॥૧॥
જણ જણ પ્રત્યે જુજવા, વળી પરચાનો નહિ પાર ॥

કહ્યા ન જાય કોઈથી, એવા થાય ચમતકાર ॥૨॥
હેત જોઈ હરિજનનાં, પ્રભુજી થયા પ્રસન્ન ॥
નિત્ય પ્રત્યે નરનારીને આપે દયાનિધિ દર્શન ॥૩॥
જે જે રીત્યે જનના, મહારાજે પૂર્યા મનોરથ ॥
તે તે કહું સહુ સાંભળો, સ્વામી સહજાનંદની સામર્થ્ય ॥૪॥
ચોપાઈ કહું સામર્થી નાથની હવે, ચડે ખુમારી જેને સાંભળવે ॥
એક ભક્ત બ્રાહ્મણ અકામ, તેનું સદાશિવ એવું નામ ॥૫॥
તેની સુતા તે નામ ઉમૈયા, તે ઉપર મહારાજની દયા ॥
થાય ધારણા દેખે છે ધામ, લિયે આવીને તેહનાં નામ ॥૬॥
સુરપુર ને કૈલાસ જેહ, વૈકુંઠ વળી ગોલોક તેહ ॥
શ્વેતદ્વીપ ને અક્ષરધામ, એહ આદિ લિયે કંઈ નામ ॥૭॥
દેખે ધામ ને ધામના પતિ, સહજાનંદ સુખ મૂરતિ ॥
કરે દર્શન તેહના નિત્યે, પ્પ્રભુ બોલાવે બાઈને પ્રીત્યે ॥૮॥
એક દન કહે એમ નાથ, આજ જમશું અમે તારે હાથ ॥
કરજ્યે સુંદર રસોઈ સારી, કેળાં રોટલી કાજુ તૈયારી ॥૯॥
પછી ધારણા માંહીથી જાગી, ઉઠી રસોઈ કરવા લાગી ॥
થઈ રૂડિ રસોઈ તૈયાર, જમ્યા પ્રકટ પ્રાણઆધાર ॥૧૦॥
દીઠા ઘરને મનુષ્યે મળી, આવી મૂરતિ એમ ન કળી ॥
જાણ્યું પ્રકટ પ્રમાણ પધાર્યા, આજ જન્મ અમારા સધાર્યા ॥૧૧॥
બેઠા બેઠા સૌએ ચ્યાર ઘડી, પછી પધાર્યા ગમ ન પડી ॥
જોઈ આશ્ચર્ય પામિયાં જન, સહુ કહેવા લાગ્યાં ધન્ય ધન્ય ॥૧૨॥
આતો પરચો દીધો દયાળ, દીનબંધુ દીનપ્રતિપાળ ॥
વળી એક દિવસની વાત, કહું સાંભળજ્યો તે વિખ્યાત ॥૧૩॥
કરી સમાધિ ઉમૈયા બાઈ, આવી હરિ વિરાજતા ત્યાંઈ ॥
કરી દર્શન બેઠી છે પાસ, નિર્ખ્યા નાથ ને હૈયે હુલાસ ॥૧૪॥
કહે ઉમૈયા મને મહારાજ, આપો કાંઈક પ્રસાદી આજ ॥
ત્યારે જમતા હતા જીવન, સુંદર ભાત્ય ભાત્યનાં ભોજન ॥૧૫॥
જમી ચળુ કરી રહ્યા નાથ, લઈ રૂમાલ ને લુયા હાથ ॥
તે આપ્યો ઉમૈયાને મહારાજે, પ્રસાદિનો તે પૂજવા કાજે ॥૧૬॥

આપ્યો રૂમાલ ધારણા માંઈ, લઈ આવી તે ઉમૈયાબાઈ ॥
જાગી જોયું ત્યાં પોતાને પાસ, જોઈ રૂમાલ પૂછે છે દાસ ॥૧૭॥
આતો રૂમાલ રાખતા નાથ, ક્યાંથી આવ્યો બાઈ તારે હાથ ॥
કહે ઉમૈયા સમાધિમાંહિ, આપ્યો ગઢડે લાવી હું આંહિ ॥૧૮॥
ત્યારે સહુ કહે ધન્ય ધન્ય, થયો પર્ચો કહે એમ જન ॥
વળી એકદિ ધારણા કરી, આવી મહારાજ પાસળ ફરી ॥૧૯॥
કર્યું દર્શન દયાળતણું, થઈ મનમાં મગન ઘણું ॥
તેદિ હતો સંક્રાંતિનો દન, વાલે તેડાવ્યા'તા વિપ્રજન ॥૨૦॥
આપ્યાં અન્ન ધન દાન વળી, લીધા ગામને બ્રાહ્મણે મળી ॥
તિયાં બેઠી'તી ઉમૈયા બાઈ, આપ્યા તલલાડુ ધન ત્યાંઈ ॥૨૧॥
દિધું સમાધિમાંહી મહારાજે, એના તાત સદાશિવ કાજે ॥
પછી જાગી છે ઉમૈયા જ્યારે, રહ્યું પ્રત્યક્ષ પ્રમાણ ત્યારે ॥૨૨॥
તે આપ્યું સદાશિવને લઈ, વળી ત્યાંની લીલા સર્વે કઈ ॥
પછી જાણી અલૌકી પ્રસાદી, દીધી લીધી બાઈ ભાઈ આદિ ॥૨૩॥
સર્વે જને કર્યો જેજેકાર, ધન્ય ધન્ય હરિ અવતાર ॥
વળી એક દિવસને માંઈ, કરી ધારણા ઉમૈયાબાઈ ॥૨૪॥
ગઈ શ્રીમહારાજને પાસ, સામું જોઈ બોલ્યા અવિનાશ ॥
કહે કેમ આવે નિત્ય નિત્ય, એવી શી છે અમમાંહી પ્રીત ॥૨૫॥
કહે બાઈ તમે તો શ્રીકૃષ્ણ, હશે અભાગી નહિ કરે દ્રષ્ણ ॥
માટે આવી છું દર્શન કાજ, નથી કામ બીજું મહારાજ ॥૨૬॥
ત્યારે હસી ભરી મૂઠી હાથે, આપી સાકર સુંદર નાથે ॥
તર્ત તુલસીનાં માંજર ત્રોડી, આપી પ્રસાદી ઉત્તમ રૂડી ॥૨૭॥
હતો જન્માષ્ટમીનો તે દન, આપી પંચાજીરી તે પાવન ॥
કેવડો જે સુવાસે ભરેલ, આપ્યો નાથે તે માથે ધરેલ ॥૨૮॥
આપી પ્રસાદી કરીને મહેર, કહે નાથ તું જા હવે ઘેર ॥
આવી ઉમૈયા તે દેહ માંઈ, લાવી પ્રસાદી પ્રકટ ત્યાંઈ ॥૨૯॥
અલૌકિક એહ છે પ્રસાદી, જેને ઈચ્છે ભવ બ્રહ્મા આદિ ॥
સહ્યો શિવે જે સારું સંતાપ, થયો ક મત્સ્ય જે સારુ આપ ॥૩૦॥
એવી પ્રસાદી દુર્લભ જેહ, પામે સમાધિમાં જન તેહ ॥

એતો વાત છે આશ્ચર્ય ઘણી, કહીએ મોટ્યપ શું હરિતણી ॥૩૧॥
વળી એક દિવસની વાત, અતિ તાણી ગયો વરષાત ॥
સહુ લોક થયા છે ઉદાસ, મેલી મેઘ આવવાની આશ ॥૩૨॥
કરે ચિંતા સહુ બુઢાં બાળ, કેમ ઉતરશું આવો કાળ ॥
સદાશિવે પણ કર્યો શોચ, આપણાં ઘરમાં નહિ પહોંચ ॥૩૩॥
માટે પુછાવું મહારાજ પાસ, પૂછયા વિના ન આવે વિશ્વાસ ॥
પછી પુછાવ્યું ઉમૈયા સાથ, પૂછયું મેઘનું શું કહે છે નાથ ॥૩૪॥
પછી ઉમૈયા ધારણા કરી, ગઈ જયાં હતા પોત્યે શ્રીહરિ ॥
કરી દર્શન બેઠી છે પાસ, ત્યારે હસી બોલ્યા અવિનાશ ॥૩૫॥
શું પૂછવું છે ઉમૈયા તારે, પૂછય સંશય રાખ્યા મા લગારે ॥
બોલી ઉમૈયા કહે મારો તાત, પૂછે કેંયે થાશે વરષાત ॥૩૬॥
સુણી બોલ્યા સુંદર શ્યામ, તારે વર્ષાદનું શું છે કામ ॥
બેઠી કર્ય નચિંત ભજન, તને મળશે વસ્ત્ર ને અન્ન ॥૩૭॥
કહે ઉમૈયા હું નથી કહેતી, મેં તો પૂછયું છે લોકની વતી ॥
ત્યારે નાથ કહે જા તું ત્યાંઈ, થાશે મેઘ ઘડી ચ્યાર માંઈ ॥૩૮॥
કહેજયે તિયાં જઈને તું વાત, નથી વાર આવ્યો વરષાત ॥
આવી એમનું એમજ કહ્યું, ઘડી ચ્યારમાંહિ સાચું થયું ॥૩૯॥
નોતું વર્ષવું મેઘને મને, વર્ષો ઘન વાલાને વચને ॥
વૂઠયો મેઘ ને આવ્યો આનંદ, સહુ જય બોલે જનવૃંદ ॥૪૦॥
ધન્ય બાઈ ધન્ય તારી ભક્તિ, આતો પરચો થયો મોટો અતિ ॥
વળી એક દિવસની વાત, સહુ સાંભળજયો તે સાક્ષાત ॥૪૧॥
બેઠી ઉમૈયા ધારણામાંઈ, ગઈ પ્રભુ પાસળ્યે એ બાઈ ॥
કર્યાં દ્રગે ભરીને દર્શન, જોઈ મહારાજ થઈ મગન ॥૪૨॥
કહે નાથ આ હળી છે છોડી, નિત્ય આવે છે યાં ધ્રોડી ધ્રોડી ॥
એમ કહી હતો પાસે હાર, નાખ્યો એહના ગળા મોઝાર ॥૪૩॥
આપ્યા તોરા ગજરા પેરેલ, અતિ જાડા સુગંધી ભરેલ ॥
આવી સમાધિ માંહીથી જયારે, રહ્યા પોતા પાસલે એ ત્યારે ॥૪૪॥
વળી એક દિવસની વાત, આપ્યાં જામફળ વાલે સાત ॥
આપે સમાધિ માંહી જે ચીજ, રહે પ્રકટ પ્રમાણ ઈજ ॥૪૫॥

વળી એક દિ આંબાનું ફળ, આપ્યું અતિ મીઠું જે અમળ ॥
વળી એક દિ પડિયો લઈ, ગયા લાડુ બે મોતિયા દઈ ॥૪૬॥
તે તો તાજા તરત કરેલ, પોતા આગે થાળમાં ધરેલ ॥
તે આપ્યા છે અલબેલે લઈ, વાત મોટી જાય નહિ કઈ ॥૪૭॥
એમ અલૌકિક ચીજ લાવી, વેંચે આ લોક માંહી તે આવી ॥
સમાધિમાં મળે જેહ જેહ, થાય પ્રકટ પ્રમાણ તેહ ॥૪૮॥
નથી વાત જેવડી એ વાત, થાય અલૌકિ વસ્તુ સાક્ષાત ॥
એવી રીત્ય ન દીઠી સાંભળી, સહુ જન વિચારજયો વળી ॥૪૯॥
આજ સામર્થી વાવરે બહુ, એક જીભે હું કેટલી કહું ॥
જનનાં લાડ પાળે છે જેહ, નથી આવતાં કહ્યામાં તેહ ॥૫૦॥
લખ્યા પર્ચા મેં જે જનતણા, નથી એટલા બીજા છે ઘણા ॥
આજ અતિ આપે છે આનંદ, ધન્ય ધન્ય કહે નિષ્કુળાનંદ ॥૫૧॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે ઉમૈયાબાઈને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને તેતાલિશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૪૩॥

પૂર્વછાયો વળી વડોદરા શહેરની, કહું વર્ણવી એક વાત ॥
પૂર્યા પરચા જનને, સહુ જાણે એમ સાક્ષાત ॥૧॥
એક એકને અનેક પરચા, આપે છે અવિનાશ ॥
તેણે ખુમારી તનમાં, મન મગન રહે છે દાસ ॥૨॥
આ લોક ને પરલોકનું, થયું સુલભ સહુને કાજ ॥
દેહ છતાં દુઃખિયા નહિ, તન છૂટયે આવે મહારાજ ॥૩॥
જોઈ જન એવી રીત્યને, કરે અતિ પ્રીત્યે સત્સંગ ॥
તેણે કરીને તનમાં, ચડે નિત્યે નવલો રંગ ॥૪॥

ચોપાઈ ધન્ય ધન્ય આ સત્સંગમાંય, શ્રીહરિ પોત્યે કરે સહાય ॥
જયાં જયાં સ્હાય કરી ઘણી સ્વામિ, કહું તેતે હવે કર ભામી ॥૫॥
એક દ્વિજ ભક્ત રામચંદ્ર, રૂડો રોગારી જાણે રાજેન્દ્ર ॥
તેણે સમજીને કર્યો સત્સંગ, ભજે સ્વામિ શ્રીજીને અભંગ ॥૬॥
કરતાં સ્મરણ શ્વાસ ઉશ્વાસ, સૂતો અંતર દર્શનની આશ ॥

કહે બહુ વિતી ગયા દન, નથી થયું મને દરશન ॥૭॥
નથી જવાતું મેં તિયાં સુધી, એવો રાખ્યો છે વેવારે રુંધી ॥
એમ શોચે ઘણું ઘણું મન, હવે કયારે થાશે દરશન ॥૮॥
એમ સંભારી સૂતો ઢોલિયે, કહે નાથ કમાડ ખોલિયે ॥
ઉઠ્યો રામચંદ્ર સુણી સાદ, પ્રભુ પધાર્યા પામ્યો આહ્‌લાદ ॥૯॥
ઉઠી ઝટ ઉઘાડિયું દ્વાર, આવ્યા હરિ મંદિર મોઝાર ॥
કોટી કોટી સૂર્યને સમાન, શોભા કહી ન જાય નિદાન ॥૧૦॥
સુખ સાગરમય મૂરતિ, દેખી દુઃખ રહ્યું ન રતિ ॥
સંગે ઈન્દિરા શોભાની ખાણ્ય, કવિ ક્રોડ્યે ન થાય વખાણ ॥૧૧॥
નખશિખા સજ્યા શણગાર, શોભે નાથ સાથે શ્રી અપાર ॥
કહે રામચંદ્ર જોડી હાથ, કીધો આજ કૃતારથ નાથ ॥૧૨॥
મારાં ભાગ્ય મોટાં મહારાજ, થયાં અલૌકિ દર્શન આજ ॥
રહો કરાવું રસોઈ ત્યાર, પ્રીત્યે જમિયે પ્રાણઆધાર ॥૧૩॥
ત્યારે બોલ્યા નાથ મીઠી વાણ્યે, અમે આવ્યા હતા તારી તાણ્યે ॥
નથી જમવું જાવું છે વળી, કરો દર્શન સરવે મળી ॥૧૪॥
દઈ દર્શન પ્રસન્ન કરી, પછી ત્યાંથી પધારિયા હરિ ॥
રામચંદ્ર કહે ધન્ય ધન્ય, થયાં આજ મને દરશન ॥૧૫॥
મુજ ઉપર અઢળક ઢળ્યા, પામ્યો પર્ચો જે પ્રકટ મળ્યા ॥
વળી એક દિવસની વાત, પ્રભુ પધાર્યા પોતે સાક્ષાત ॥૧૬॥
આવ્યા અર્ધિનિશા અવિનાશી, સહુ સૂતા'તા કમાડ વાસી ॥
એની કિંકરીને કહ્યું જાગ્ય, તારા ઘરમાં થઈ છે આગ્ય ॥૧૭॥
તેણે જાગતાં વાર લગાડી, ત્યારે અમૃતબાઈને જગાડી ॥
કહે ઘર બળે છે તમારું, તને સૂતાં લાગે કેમ સારું ॥૧૮॥
તેણે જગાડિયા વૈદ્યરાજ, કહે જાગો આવ્યા છે મહારાજ ॥
કહ્યું જગાડી મુજને એમ, થઈ લાય સૂતિ છો તું કેમ ॥૧૯॥
માટે જુઓને બળે છે કિયાં, છે અળગું કે લાગ્યું છે ઈયાં ॥
પછી રામચંદ્રે જોયું જઈ, લાય પોતાના ઘરમાં થઈ ॥૨૦॥
તેને ઓલવી ને કરી સ્તુતિ, ધન્ય ધન્ય પ્રભુ પ્રાણપતિ ॥
જો ન જગાડો દીનદયાળ, તો આવ્યો હતો અમારો કાળ ॥૨૧॥

તમે કરી શ્રીમહારાજ સાર, અમે આવ્યાં નવે અવતાર. ॥
એમ કહી લાગ્યાં સહુ પાય, ત્યારે હસિ બોલ્યા હરિરાય ॥૨૨॥
આજ ભક્તની કરવા સાર, અમે લીધો છે આ અવતાર ॥
કોઈ રીત્યે દુઃખી થાય દાસ, એવું ન કરું કહે અવિનાશ ॥૨૩॥
માટે આપ્યો છે પર્ચો મેં આજ, એમ કહી ચાલ્યા મહારાજ ॥
પામી આશ્ચર્ય કહે રામચંદ્ર, ધન્ય ધન્ય સુખના સમુદ્ર ॥૨૪॥
વળી એક દિવસની કહું, થયો પર્ચો સાંભળજ્યો સહુ ॥
તેડ્યા જમવા ઘેર મરાળ, કર્યો ઠાકુર અરથે થાળ ॥૨૫॥
શાક પાક ને જલેબી જેહ, ભરી થાળ ધર્યો આગે તેહ ॥
આવી જમિયા જીવનપ્રાણ, પ્રભુ પોત્યે પ્રકટ પ્રમાણ ॥૨૬॥
જમી આઠ જલેબી જ લીધી, એક હરિજન બાઈને દીધી ॥
કહે ગયાતા વૈદ્યને ઘેર, આજ જમ્યા અમે સારિ પેર ॥૨૭॥
થાળમાંથી લાવ્યો છું પ્રસાદી, જોઈ જલેબી સારી છે સ્વાદી ॥
કહે ભેળી થાય સહુ બાઈ, વહેંચી આપજ્યો મંડળી માંઈ ॥૨૮॥
આપી મહારાજે પ્રસાદી જેહ, બાઈએ બાઈઓમાં વહેંચી છે તેહ ॥
હવે વૈદ્ય તણી કહું વાત, થયું જેમ તેમ તે સાક્ષાત ॥૨૯॥
બેઠા જમવા જ્યારે મરાળ, રામચંદ્રે સંભાળ્યો છે થાળ ॥
આઠ જલેબી ઓછી જ થઈ, સમજ્યા મનમાં વાત ન કઈ ॥૩૦॥
પછી પ્રકટ વાત એ થઈ, ત્યારે રામચંદ્રે પણ કઈ ॥
એવી રીત્યનો ચમત્કાર, પામ્યો રામચંદ્ર બહુ વાર ॥૩૧॥
વળી એક વાત છે અનુપ, સતસંગીને છે સુખરૂપ ॥
રામચંદ્રની ભારજ્યા જેહ, કહે રામચંદ્ર પ્રત્યે તેહ ॥૩૨॥
જાશું ઉત્સવે આપણે જ્યારે, શું શું પૂજા લઈ જાશું ત્યારે ॥
કહે રામચંદ્ર તે સાંભળી, કરશું કસુંબી પોશાંગ વળી ॥૩૩॥
કહે અમૃત કસુંબી વસન, નાથ પહેરે છે કોઈક દન ॥
શ્વેત પોશાંગ પહેરે છે ઝાઝું, માટે એવો કરાવો તો કાજુ ॥૩૪॥
ત્યારે રામચંદ્ર કહે સારું, થાશે જેમ મહારાજનું ધાર્યું ॥
એમ કરતાં વિત્યો છે દન, સંધ્યા સમે પધાર્યા જીવન ॥૩૫॥
સારો પહેરી સુંદર સુવાગ, જામો જરી ધરી શિર પાગ ॥

શાલ દુશાલ સર્વે કસુંબી, ફુલહારે રહ્યા ભ્રંગ ઝુંબી ॥૩૬॥
તેની પાડોશણ્ય એક બાઈ, દીઠા તેણે તે ચઉટા માંઈ ॥
તેને નાથે વાત એમ કઈ, કહેજ્યે અમૃત બાઈને જઈ ॥૩૭॥
તું કહેતિતિ કસુંબી વસન, નથી પહેરતા જગજીવન ॥
તે પહેર્યા મેં સરવે આજે, કહેજ્યે કહ્યું છે એમ મહારાજે ॥૩૮॥
નિર્ખિ નાથને આવી છે એહ, કહી વૈદ્ય આગે વાત તેહ ॥
પછી રામચંદ્ર એની નાર્ય, ધન્ય સામર્થ્ય છે અપરમપાર ॥૩૯॥
આવા ચમત્કારને જોઈ, નહિ માને મંદમતિ કોઈ ॥
પળે પળે પરચા અપાર, જાણે જન ન જાણે સંસાર ॥૪૦॥
વળી એક વાત અતિ સારી, કહું સહુ લેજ્યો મન ધારી ॥
એક શાસ્ત્રી દ્વિજ શોભારામ, ભજે સહજાનંદ સુખધામ ॥૪૧॥
મન કર્મ વચને હરિદાસ, ખરો મહારાજનો છે વિશ્વાસ ॥
તેના સુતનો આવિયો કાળ, આવ્યા તેડવા પોતે દયાળ ॥૪૨॥
ત્રુટી નાડી ને ન રહ્યા પ્રાણ, બોલિ ન શકે નહિ ઓળખાણ્ય ॥
એવું દિઠું શોભારામે જ્યારે, કરી સ્તુતિ મહારાજની ત્યારે ॥૪૩॥
સુણિ નાથ થયા છે પ્રસન્ન, આનું તજાવવું નહી તન ॥
એમ કહિને પ્રકટ થયા, કરી હરિજન પર દયા ॥૪૪॥
દિધું સર્વને દર્શન દાન, સહુ કહે ધન્ય ભગવાન ॥
ભલે પધાર્યા દીનદયાળ, આજ અમારી લિધિ સંભાળ ॥૪૫॥
કહે નાથ તારા સુત કાજ, આવ્યાતા તેડવા અમે આજ ॥
પણ મૂકી જોઈએ છીએ અમે, સર્વે શોક તજી દેજ્યો તમે ॥૪૬॥
એમ કહીને અદૃશ્ય થયા, જન જોઈ આશ્ચર્ય પામિયા ॥
પછી સુત તેનો તેહ વારે, થયો બેઠો પથારીથી ત્યારે ॥૪૭॥
કહે આવ્યાત તેડવા નાથ, હું જોતો'તો મહારાજની સાથ ॥
પણ મૂકી ગયા નાથ મને, એમ કહી છે વાત સહુને ॥૪૮॥
સુણી સર્વે પામિયા આનંદ, કહે ધન્ય સ્વામી સહજાનંદ ॥
તમે આપ્યો પર્ચો આ દયાળ, નાત જીવાડ્યો મૃતક બાળ ॥૪૯॥
વળી દર્શન દિધાં સહુને, રાખ્યો મનુષ્યની હારમાં મુને ॥
એમ કહ્યું શોભારામે જ્યારે, લખ્યું નિષ્કુલાનંદે તે વારે ॥૫૦॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને ચુમ્માળીશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૪૪॥

પૂર્વછાયો વળી શહેર વડોદરે, કરી જનની જીવને સાર ॥
સંભળાવું સંક્ષેપશું, સહુ સુણજ્યો નરનાર્ય ॥૧॥
સામર્થિ પોત્યે શ્રીહર, આજ વાવરે છે અપરિમિત ॥
તે કહી ન જાય કોઈથી, છે એવી અલૌકિક રિત્ય ॥૨॥
આગે પરચા પૂરિયા, જન હેતે લઈ અવતાર ॥
પણ એહ થકી રિત્ય આજની, છે જો અપરમપાર ॥૩॥
કહી કહી કહીએ ક્યાં લગી, એક જીભે જશ અપાર ॥
પણ જે આવે મારી જાણ્યમાં, કરું કાંઈક તેનો ઉચ્ચાર ॥૪॥
ચોપાઈ એક દ્વિજ ભક્ત છે દક્ષણી, કહું વાત હવે તેહતણી ॥
નારુપંત નાના તેનું નામ, કરે રાજ સમાજનું કામ ॥૫॥
એમ કરતાં થયો સતસંગ, ચડ્યો ચિત્તે તેનો અતિ રંગ ॥
વળી એમ સમજ્યો સુજાણ, મળ્યા પ્રભુ પ્રકટ પ્રમાણ ॥૬॥
રહિ નહિ ઉધારાની વાત, તેણે કરી રહે રળિયાત ॥
સાચો સમજાણો સતસંગ, ભજે શ્રીહરિ કરી ઉમંગ ॥૭॥
કહે સ્વામી સહજાનંદ સત્ય, તેહ વિના તો બીજું અસત્ય ॥
એવી અંતરમાં ગાંઠ્ય પાડી, ઉખડે નહિ કેની ઉખાડી ॥૮॥
એમ કરતાં વિત્યાં કાંઈ દન, આવ્યું સંસાર સંબંધિ વિઘન ॥
એનો સુત બાપુ નામ જેહ, થયો મંદ શરીરમાં તેહ ॥૯॥
તેને દેખીને તેની જનિતા, કરી અંતરમાં અતિ ચિંતા ॥
મારે પુત્ર એક જ છે એહ, કોઈ રીત્યે રહે એનો દેહ ॥૧૦॥
પછી તે સારુ સમરી દેવી, સુત સારુ અકળાણી એવી ॥
નાવી દેવી આવ્યા અવિનાશ, થયો કોટી સૂર્યનો પ્રકાશ ॥૧૧॥
અતિ તેજતણો નહિ પાર, ભેળા સંત હજારો હજાર ॥
પછી એમ બોલ્યા મહારાજ, આવ્યા બાપુને તેડવા કાજ ॥૧૨॥
તે તું કોટિ ઉપાય જો કરે, તોય તારો સુત ન ઉગરે ॥

માટે ભૈરવ ભવાની ભૂત, સમર્થ જે રાખે તારો સુત ॥૧૩॥
ત્યારે બોલી છે એમ તે બાઈ, એનો ભાર નથી મારે કાંઈ ॥
પણ જીવ જનનીનો એવો, તેનો દોષ મને નવ્ય દેવો ॥૧૪॥
સુખે તેડી જાઓ મારો તન, હું તો અતિશે છું પરસન ॥
એમ કહીને જોડિયા હાથ, ત્યારે બોલિયા સંત હતા સાથ ॥૧૫॥
મહારાજ એને એક બાળ, તેને તેડી ન જાઉં દયાળ ॥
સંસારીને તો એટલું સુખ, સુત વિત્ત વિના માને દુઃખ ॥૧૬॥
ત્યારે એમ બોલ્યા મહારાજ, નહિ તેડી જાયે એને આજ ॥
એની પાડોશણયનો જે તન, તેને તેડી જાશું કહે જીવન ॥૧૭॥
પછી તેહને તેડીને ચાલ્યા, બહુ લોકને દર્શન આલ્યા ॥
દીઠા સહુએ પ્રકટ પ્રમાણ, થયું સતસંગી કુસંગીને જાણ ॥૧૮॥
એમ પ્રકટ પરચો દઈ, ચાલ્યા બીજા બાળકને લઈ ॥
નહીં છાનું એ પ્રકટ જાણો, કહે પર્ચો થયો એ પ્રમાણો ॥૧૯॥
કહે નાનો જોડી જુગ હાથ, ધન્ય ધન્ય દનબંધુ નાથ ॥
તમે દયાનિધિ છો દયાળ, દીનાનાથ દીનપ્રતિપાળ ॥૨૦॥
વળી વાત કહું એક સારી, હરિજને છે હિતકારી ॥
એક દ્વિજ બાપુ સરવરિયો, તેણે સમજીને સતસંગ કરિયો ॥૨૧॥
જોઈ સાચી રીત્ય સંતતણી, આવી પ્રતીત પોતો ઘણી ॥
વળી સાંભળી સંતની વાત, તેણે ભાંગી છે મનની ભ્રાંત ॥૨૨॥
થયો સત્સંગી સ્વામિનો ખરો, બેપ્રવાઈ સિપાઈ આકરો ॥
ઝાલી ટેક મુવે નવ્ય મેલે, શિર કરમાં લઈને ખેલે ॥૨૩॥
નિષ્કપટ મતિ અતિ ઘણી, કહું વાત હવે તેહ તણી ॥
એનો સુત તે રામસેવક, થયો માંદો શરીરમાં છેક ॥૨૪॥
આવ્યો સમો એને અંતકાળ, ગરુડે ચડી પધાર્યા દયાળ ॥
સંગે સંતતણું બહુ વૃંદ, મુક્તાનંદ સ્વામી નિત્યાનંદ ॥૨૫॥
ગોપાળાનંદ સ્વામી છે સાથ, જળ ઝારી ભરી ધરી હાથ ॥
નિત્યાનંદજી કરે ચમર, એમ પધાર્યા શ્યામ સુંદર ॥૨૬॥
દીઠા સત્સંગી કુસંગી જને, આવ્યા બાપુભાઈને ભવને ॥
સહુ આવીને નામે છે શીશ, કહે ભલે આવ્યા જગદીશ ॥૨૭॥

ત્યારે નાથ કહે આવ્યા આજ, તારા સુતને તેડવા કાજ ॥
ત્યારે બાપુ કહે જોડી હાથ, સુખે તેડી જાઓ મારા નાથ ॥૨૮॥
એનાં ભાગ્ય તણો નહ પાર, આવ્યા આ સમે પ્રાણઆધાર ॥
એવાં સુણી બાપુનાં વચન, કહે સાધુ સર્વે ધન્ય ધન્ય ॥૨૯॥
પછી સંત જોડી કહે હાથ, આજ મેલી જાઓ એને નાથ ॥
ત્યારે મહારાજ કહે ઘણું સારું, જાઓ માન્યું એ વચન તમારું ॥૩૦॥
પછી દર્શન દઈ લોકને, ચાલ્યા બાપુનો ટાળી શોકને ॥
દીઠા સહુએ પ્રકટ પ્રમાણો, થયો પર્ચો જન સહુ જાણો ॥૩૧॥
કહું એક દિવસની વળી, તેડી જમવા મુનિ મંડળી ॥
જમ્યા મુનિ રાખી નહિ મણા, તોય વધ્યા છે મોદક ઘણા ॥૩૨॥
કહે બાપુ જમ્યા નહિ સંત, માટે વધિયું અન્ન અત્યંત ॥
ત્યારે બોલ્યા છે ગોપાળ સ્વામી, ભાઈ અમે રાખી નથી ખામી ॥૩૩॥
એમ કરતાં વધ્યું હશે અન્ન, જમશે કોઈ હરિના જન ॥
ત્યારે બાપુને આવ્યો વિશ્વાસ, હમણાં આવશે કોઈ હરદાસ ॥૩૪॥
એમ કરતાં આવ્યા જગદિશ, સંગે સાંખ્યયોગિ દશવીશ ॥
કહે હરિ હોય ત્યાર અન્ન, છે આ ભૂખ્યા કરાવો ભોજન ॥૩૫॥
પછી બાપુએ જમાડ્યા તેહ, કરી'તી રૂડી રસોઈ જેહ ॥
હતા પાળા ને પ્રભુજી ક્યાંઈ, જમ્યા અલૌકિક અંગે ત્યાંઈ ॥૩૬॥
એમ આપ્યો છે પરચો એહ, વળી બીજો કહું સુણો તેહ ॥
આપી મૂરતિ મહારાજે એક, પૂજી જળ લેવું એવી ટેક ॥૩૭॥
તેને અર્થે લાવ્યો એક હાર, ધર્યો મૂરતિને નિરધાર ॥
હાર હળવો જોઈ મૂરતિ, નાખ્યો ફગાવી અળગો અતિ ॥૩૮॥
પછી બોલી છે મૂરતિ એમ, હાર હળવો ચડાવે છે કેમ ॥
બીજે વાવરે છે બહુ ધન, ત્યાંતો મોકળું રાખે છે મન ॥૩૯॥
ત્યારે બાપુએ જોડ્યા છે હાથ, એતો ભૂલ્ય ઓળખાવી નાથ ॥
ધન્ય સામર્થી તમારી સ્વામી, આજ પરચો પામ્યો હું બહુનામી ॥૪૦॥
વળી એક દને ગંગાબાઈ, બેઠી માનસી પૂજાને માંઈ ॥
તિયાં કર્યો તો સુંદર થાળ, આવ્યા પ્રકટ જમવા દયાળ ॥૪૧॥
કરી દાતણ ને દિધિ ચિરું, જમ્યા જીવનજી ધિરુંધિરું ॥

પ્રભુ પ્રકટ જમિયા થાળ, ચાલ્યા દર્શન દઈ દયાળ ॥૪૨॥
વધ્યાં ભોજન જમતાં જેહ, આપી પ્રસાદી સહુને તેહ ॥
પામ્યા પ્રસાદી પ્રકટ સહુ, એવી વાત હું કેટલી કહું ॥૪૩॥
વળી એક દિને ગંગાબાઈ, કહું દિઠું જે સમાધિ માંઈ ॥
થયાં મહારાજનાં દરશન, ભેળા દિઠા બહુ મુનિજન ॥૪૪॥
જાગી સમાધિ માંહિથી જ્યારે, લિધાં નામ સરવેનાં ત્યારે ॥
જેને નાવડતું નામ એક, તેણે લિધાં છે નામ અનેક ॥૪૫॥
સહુ સાંભળી આશ્ચર્ય પામ્યા, ધન્ય મહારાજ કહિ શીશ નમ્યાં ॥
વળી એક દિવસની વાત, સહુ સાંભળજ્યો તે સાક્ષાત ॥૪૬॥
એનો સુત તે રામસેવક, ભણતો'તો ગણપતિ અષ્ટક ॥
તેને મહારાજ સોંણામાં આવી, ગયા કૃષ્ણાષ્ટકને શિખાવી ॥૪૭॥
જાગિ સવારે રામસેવક, કહ્યા કંઠેથી અષ્ટ તે શ્લોક ॥
સહુ સાંભળીને આશ્ચર્ય થયાં, ધન્ય નાથ કહે સર્વે રહ્યાં ॥૪૮॥
મોટા સુભાગી એ નરનાર્ય, પામ્યા પર્ચા તે એમ અપાર ॥
ધન્ય ધન્ય પ્રભુનો પ્રતાપ, આપ્યાં જનને સુખ અમાપ ॥૪૯॥
તેતો કહ્યો લખ્યે નાવે પાર, કવિ બહુ બહુ કરે વિચાર ॥
જેજે આપ્યાં છે જનને સુખ, કહ્યું જાતું નથી તેતો મુખ ॥૫૦॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને પિસ્તાળિશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૪૫॥

પૂર્વછાયો વળી શહેર વાડોદરે, નકિ ભક્ત નાથજી નામ ॥
તન ધન ભુવન આદિ, આણ્યું હરિને કામ ॥૧॥
કામ ક્રોધ ને લો મોહ, આવે નહિ કેદિ અંગ ॥
નકી નકોર નિઃસંશે નિશ્ચે, એવો જેને સતસંગ ॥૨॥
તેની તરુણી તેહજ તેવી, અતિ પવિત્ર છે એહ ॥
સમેટી પ્રીત્ય સંસારથી, કર્યો શ્રીહરિમાં સનેહ ॥૩॥
અવધિ પોત્યે આવિયો, તેહના તે દેહનો કાળ ॥
આવ્યા તેડવા તેહને, દીનબંધુ દીનદયાળ ॥૪॥

ચોપાઈ આવ્યા તેડવા તેને મહારાજ, સંગે બહુ લઈ મુનિરાજ ॥
લાવ્યા સુંદર સારાં વિમાન, તેડી ચાલ્યા તેને ભગવાન ॥૫॥
દિઠું સત્સંગી કુસંગી સહુએ, જોઈ આશ્ચર્ય માનિયું બહુએ ॥
કહે આવું તો ન દિઠું ક્યાંઈ, ચાલી વિમાને બેસી આ બાઈ ॥૬॥
વળી વાત કહું એક સારી, તેના સુતની છે સુખકારી ॥
તેને ધારણા થાય હંમેશ, કરે પ્રભુ પાસે તે પ્રવેશ ॥૭॥
લાવે પ્રસાદી નિત્યે નવલી, બોર સાકર ખારેક ભલી ॥
વળી શ્રીમુખે જમેલ જેહ, લાવે સોપારી તર્તની તેહ ॥૮॥
એવી પ્રસાદી જે બહુ પેર, આપે મહારાજ કરીને મહેર ॥
વળી એક દિવસે દયાળ, જમ્યા પ્રકટ આવિને થાળ ॥૯॥
વળી રાયજી નામે છે જન, રહે નાથ ભેળો ભાઈ તન ॥
તેના દેહનો આવિયો કાળ, આવ્યા તેડવા દીનદયાળ ॥૧૦॥
ત્યારે નાથજીએ કરી સ્તુતિ, બોલ્યા ત્યારે પ્રભુ પ્રાણપતિ ॥
નહિ તેડી જાયે એને અમે, છો એકલા નાથ ભક્ત તમે ॥૧૧॥
પછી સહુને દરશન દીધાં, એમ કાજ નાથજીનાં કીધાં ॥
આપે પરચા એમ અત્યંત, કહેતાં લખતાં ન આવે અંત ॥૧૨॥
વળી એક ભક્તની છે વાત, સંભળાવું સહુને સાક્ષાત ॥
એક કણબી કિશોરદાસ, તેનો સુત લખો નામ તાસ ॥૧૩॥
તેને સમાધિનું સુખ અતિ, નિત્ય કરે નાથ પાસે ગતિ ॥
તેનો તાત કહે પૂછય હરિને, જમે થાળ જો મહેર કરીને ॥૧૪॥
પૂછયું લખે પાડી તેની હાજ, કર્યો થાળ પછી હરકાજ ॥
આવ્યા જમવા શ્યામ સુજાણ, પ્રભુ પોત્યે પ્રકટ પ્રમાણ ॥૧૫॥
જમી અર્ધ લાડુ થાળમાંથી, પછી પધાર્યા પ્રભુજી ત્યાંથી ॥
દીધાં બહુ જનને દરશન, નિર્ખિ નાથને કહે ધન્ય ધન્ય ॥૧૬॥
વળી એક દિવસની વાત, કહે લખાને લખાની માત ॥
તારી સમાધિ સાચી તો ગણું, થાય દર્ષણ મને કૃષ્ણતણું ॥૧૭॥
ત્યારે લખે સમાધિમાં જઈ, એહ વાત મહારાજને કહી ॥
ત્યારે મહારાજ કહે ઘણું સારું, એવું થાશે દર્શન અમારું ॥૧૮॥
પછી મોર મુગટ પીતાંબર, વાતા સાંભળી શ્યામ સુંદર ॥

ધરી સોળ વર્ષનું સ્વરૂપ, અશ્વે બેઠા દિઠા છે અનૂપ ॥૧૯॥
ત્યારે ડોશી કહે ધન્ય ધન્ય, થયું પ્રકટ પ્રભુનું દર્શન ॥
આવી વાત દીઠી ન સાંભળી, અતિ અલૌકિક મને મળી ॥૨૦॥
એહ પરચો અલૌકિક થયો, વળી લખોસમાધિમાં ગયો ॥
તિયાં વાલે કરી અતિ વાલ, દીધો દેહ લુઈને રૂમાલ ॥૨૧॥
આપ્યો સમાધિમાં અવનાશે, જાગ્યો ત્યારે રહ્યો પોતા પાસે ॥
લાવ્યો અલૌકિક લોકમાંઈ, એથી પરચો મોટો નહિ કાંઈ ॥૨૨॥
વળી એક કુસંગીને કાજે, મેલ્યા દૂત લેવા જમરાજે ॥
દેખી લખે વાત તેને કહિ, મારી પોળ્યમાં પેસવું નહિ ॥૨૩॥
ત્યારે જમ બોલ્યા ડારો દઈ, જા તું બેસ તારે ઘેર જઈ ॥
ત્યારે લખો કે નહિ દેવું લેવા, બહુ જમ દીઠા મેં તું જેવા ॥૨૪॥
એમ કહિને વધાર્યું દેહ, માંડ્યો મારવા ભાગ્યા છે તેહ ॥
ગિયો મારતો જમપુરિમાં, ભાગ્યા બીજા જે રહેતા'તા તેમાં ॥૨૫॥
કરી ખાલી જ્યારે જમપુરી, જમે હરિ પાસે રાવ કરી ॥
કહે નાથ જાઓ નહિ મારે, કહેજ્યો સહુને એને ન બિવારે ॥૨૬॥
એમ લખે રાખ્યો કુસંગીને, જમ ભાગી ગયા સહુ બિને ॥
વળી એક પીતાંબર દાસ, લાવ્યો જામફળ લખા પાસ ॥૨૭॥
કહે જા તું સમાધિમાં લઈ, જમાડજ્યે ત્યાં નાથને જઈ ॥
લિધું લખે દીધું હરિહાથે, જમી અર્ધ દિધું પાછું નાથે ॥૨૮॥
તે આપિ પીતાંબરને પ્રસાદિ, દિધા પર્ચા બહુ એહ આદિ ॥
થયા લખાને પરચા લાખું, એક જીભે હું કેટલા ભાખું ॥૨૯॥
વળી ભક્ત ભગવાનદાસ, ચાલ્યો દર્શને દયાળુ પાસ ॥
થયા સંઘાતિ સુંદર શ્યામ, તેડી આવ્યા વરતાલ ગામ ॥૩૦॥
હતો આનંદ ઉત્સવ તિયાં, અતિ સુંદર દર્શન થિયાં ॥
પછી ત્યાંથી જેતલપુર ગામે, કર્યો ઉત્સવ સુંદર શ્યામે ॥૩૧॥
તિયાં દીઠાં છે દર્શન કરતાં, પ્રબુ મુખ થકી ફુલ ઝરતાં ॥
ઘડી ઉભે લગી એમ રહ્યું, નહિ પરોક્ષ એ પ્રત્યક્ષ થયું ॥૩૨॥
વળી કહિ અંતરની વાત, જેમ હતિ તેમ તે સાક્ષાત ॥
એક દિવસ જમિયા થાળ, સહુ દેખતાં દીનદયાળ ॥૩૩॥

વળી આપી એકદિ પ્રસાદી, સારી સાકરની રાયજાદિ ॥
એવી અલૌકિક વાત વળી, થઈ નોતિ દિઠિ જે સાંભળી ॥૩૪॥
એક સત્સંગી જગજીવન, કરે સ્વામિ શ્રીજીનું ભજન ॥
તેને વાંક નાખ્યો વણકીધો, ઝાલી બંધિખાના માંહિ દીધો ॥૩૫॥
કહે રૂપૈયા લેશું હજાર, ત્યારે કાઢશું બેડીથી બહાર ॥
એમ ડરાવે દુષ્ટ અપાર, આવ્યા તે સમે પ્રાણઆધાર ॥૩૬॥
કહે દંડ તું દામ ન આલે, તને છોડાવશું અમે કાલે ॥
પછી બીજે દોડે બેડી ભાંગી, કાઢ્યો દાસને વાર ન લાગી ॥૩૭॥
ત્યાર પછી મૂઓ એનો તાત, આવ્યા તેડવા પ્રભુ સાક્ષાત ॥
તેતો દિઠા બીજે બહુ જને, નિર્ખી નાથ મગન થયા મને ॥૩૮॥
વળી એકદ જગજીવન, બેઠો કરવા હરિભજન ॥
દિઠો તેજતણો બિંબ ભારી, જોઈ થકિત થયા નર નારી ॥૩૯॥
એમ પામ્યો બહુ ચમત્કાર, કહેતાં લખતાં ન આવે પાર ॥
વળી ભક્ત કાછિયો ખુશાલ, જેને વાલા સાથે ઘણી વાલ ॥૪૦॥
તેની સુતા તે અમૃતબાઈ, ગઈ હરિ પાસે સમાધિ માંઈ ॥
દીધા પેંડા ત્યાં હરિએ હાથે, આપ્યો હાર જે પહેર્યો'તો નાથે ॥૪૧॥
વળી ઈક્ષુ જમેલ માદળિયાં, સુંદર પ્રસાદીનાં બોર મળિયાં ॥
એહ આદિ પ્રસાદી અનૂપ, તે તો રહે જાગ્યે તદ્રૂપ ॥૪૨॥
જમે પોત્યે ને આપે બીજાને, જાણી અલૌકિક મુદ માને ॥
એક કાછિયો બેચર વળી, તેની વાત કહું લ્યો સાંભળી ॥૪૩॥
જાય સમાધિમાં પ્રભુપાસ, હરિ રાજી થાય દેખી દાસ ॥
પછી આપે પ્રસાદિ દયાળ, જાણી બેચરને નાનો બાળ ॥૪૪॥
લંબુ મીઠાં જામફળ જેહ, આપે પેંડા પ્રસાદીના તેહ ॥
ખાય પેંડા વખાણે છે બહુ, દેખે સત્સંગી કુસંગી સહુ ॥૪૫॥
કહે કુસંગી પારખ્યું લહીએ, ત્યારે સ્વામીજીએ સાચા કહીએ ॥
એમ કહીને લિધો બોલાવી, બેસ બેચરિયા આંહિ આવી ॥૪૬॥
તારાં વસ્ત્ર ઉતારીને લહીએ, લાવ્ય પ્રસાદી તો સાચો કહીએ ॥
પછી ઉતારા લીધાં અંબર, કહે સમાધિ હવે તું કર્ય ॥૪૭॥
પછી બેચરે સમાધિ કરી, ગયો જિયાં બેઠા હતા હરિ ॥

પછી સામું જોઈ હરિ હસ્યા, જોઈ એની દિગંબર દશા ॥૪૮॥
આપ્યા ત્રણ્ય પેંડા તેહ વારે, જાગી દેખાડ્યા સહુને ત્યારે ॥
જોઈને સહુ આશ્ચર્ય પામ્યા, ધન્ય સ્વામિ કહી શિશ નમ્યાં ॥૪૯॥
એમ પરચા અપરમપાર, આપે અલબેલોજી આ વાર ॥
તેણે વર્તે છે અતિ આનંદ, કહ્યું ન જાયે નિષ્કુળાનંદ ॥૫૦॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્ત ચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને છેતાળીશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૪૬॥

પૂર્વછાયો વળી વડોદરે વાલ્યમે, જેહ કર્યા જનનાં કાજ ॥
સાંભળજ્યો સંક્ષેપશું, જેહ જેહ કર્યું મહારાજ ॥૧॥
સોનિ કુળમાં ભક્ત ભલો, ત્રિકમજી તેનું નામ ॥
તેનો સુત દયાળજી, થાય ધારણા દેખે ધામ ॥૨॥
એક દિવસ કરી ધારણા, ગયો જિયાં હતા જગદીશ ॥
તિયાં હતા બહુ દેવતા, કરે સ્તવન ક્રોડ્ય તેત્રિશ ॥૩॥
તેને મહારાજે પૂછિયું, તમે રાજી હો સુખ દેવ ॥
તો નર નારાયણ મૂરત, પધરાવિએ તતખેવ ॥૪॥
ચોપાઈ ત્યારે દેવ કહે બહુ સારું, ઘણું ગમતું છે એ અમારું ॥
આ ભૂમિના છે એજ ભૂપતિ, તેની ક્યાંય નથી જો મૂરતિ ॥૫॥
માટે જરૂર કરવું એ કાજ, એમ બોલિયો સુરસમાજ ॥
તે દયાળજી દેખીને આવ્યો, ત્યાંની ખબર તે આંહી લાવ્યો ॥૬॥
દિઠા દેવતા સમાધિ માંઈ, તેનાં કહ્યાં નામ રૂપ આંઈ ॥
પામ્યા આશ્ચર્ય સહુ સાંભળી, કહું વાત એની એક વળી ॥૭॥
ત્રિકમજી કહે એનો તાત, તું સાંભળજે દ્યાળજી વાત ॥
માગ્યે માળા તું ધારણા માંહિ, આપે નાથ તો લાવજ્યે આંહિ ॥૮॥
બોલ્યા ઈચ્છારામ રણછોડ, નાથ હાથની માળાનો કોડ ॥
મળે પ્રસાદીની ક્યાંથી માળું, માગ્યે દયે દયા કરી દયાળુ ॥૯॥
કહે લાલદાસ રગનાથ, આલે નાથ માળા તુજ સાથ ॥
તો એ થકી મોટી નહિ વાત, મળે અલૌકિ માળા સાક્ષાત ॥૧૦॥

ત્યારે બોલિયા ભગવાનદાસ, નથી ગઉમુખી મુજ પાસ ॥
ક્યાંથી મળે પ્રસાદીની મને, મળે તો લાવ્ય કહું છું તને ॥૧૧॥
કહે વણારશી સુણ્ય દ્યાળા, મારે નથી બેરખો ને માળા ॥
સહુને આપે નાથ દયા કરી, તો માગજ્યે મારું કરગરી ॥૧૨॥
સુણી સંદેશા એટલા કાને, પછી દયાળજી બેઠો ધ્યાને ॥
ગયો ધારણામાં પ્રભુ પાસ, અતિ હેતે બોલ્યા અવિનાશ ॥૧૩॥
શું શું લેવા આવ્યો છો તું આજ, માગ્ય આપીએ કહે મહારાજ ॥
ત્યારે દ્યાળજી કહે સુણો નાથ, માગી માળા ષટ મુજ સાથ ॥૧૪॥
એક બેરખો ગૌમુખી એક, આપો મને તો વળી વિશેક ॥
પછી આપ્યાં સઘળાં એ નાથે, જાગી દયાળજી લાવ્યો સાથે ॥૧૫॥
જેણે જેણે મગાવિ'તિ જેવી, દીધી સહુને માળાઓ તેવી ॥
જાણી ઝીણી સુખડ્ય તુલસીની, આપી ગૌમુખી એક નવિની ॥૧૬॥
સહુ જોઈને આશ્ચર્ય પામ્યાં, ધન્ય સ્વામિ કહી શિશ નમ્યાં ॥
ભયો આ તો વાત મોટી કહીએ, આથી પર્ચો બીજો કિયો લહીએ ॥૧૭॥
વળી એક દિવસ દયાળો, કરી સમાધિ થયો સુખાળો ॥
આવ્યો સમાધિ માંહિથી બાર, લાવ્યો જામફળ પાંચ વાર ॥૧૮॥
ક્યારે પાંચ ક્યારે સાત સાત, લાવે સમાધિમાંથી સાક્ષાત ॥
આપી પ્રસાદી ને પોત્યે લિયે, એમ પર્ચા નાથ બહુ દિયે ॥૧૯॥
ત્યાર પછી સમાધિમાં વળી, લાવ્યો પાંચ પાકિ કેળા ફળી ॥
ત્યાર પછી બરફી બહુ વાર, પેંડા પતાસાનો નહિ પાર ॥૨૦॥
સાકર વળી શ્રીફળ આદિ, નિત્ય નવી લાવે પરસાદી ॥
આણે અહોનિશ અલૌકિ ચીજ, કહેતાં લખતાં ન આવે ઈજ ॥૨૧॥
વળી એકદિ દીનદયાળ, આવી પ્રકટ જમિયા થાળ ॥
દીઠા બહુ જને બહુનામી, જમી પધાર્યા અંતરજામી ॥૨૨॥
એમ પરચા થાય છે નિત્ય, ધન્ય ધન્ય એ ભક્તની પ્રીત્ય ॥
વળી વાત કહું માનો સત્ય, એનું ચોરાણું માળા રજત ॥૨૩॥
તેતો ચારે સંતાડ્યું છે અતિ, કેને ન જડે ન પડે ગતિ ॥
પછી દ્યાળજી ધારણા કરી, ગયો તિયાં જિયાં હતા હરિ ॥૨૪॥
દેખી દ્યાળને બોલ્યા મહારાજ, તારી ગઈ ચીજ આપું આજ ॥

પછી એજ માળા એજ રૂપું, લઈ દયાળજી કર સોંપ્યું ॥૨૫॥
જાગી દ્યાળજીએ તેહ દીધું, માળા રૂપું ઓળખીને લીધું ॥
જોઈ આશ્ચર્ય પામિયા જન, સહુ કહેવા લાગ્યા ધન્ય ધન્ય ॥૨૬॥
એવી અલૌકિક રીત્ય જોઈ, માને ભાગ્ય મોટું સહુ કોઈ ॥
વળી વાત કહું એક બીજી, જે વાવરિ છે સામર્થી શ્રીજી ॥૨૭॥
એક સોની વલ્લભજી સારો, પ્રેમિ ભક્ત પ્રભુજીને પ્યારો ॥
રાખે નિયમ અતિ હેત ધારી, જમે અન્ન જતને સુધારી ॥૨૮॥
પડી એકદિ જંતુની ભ્રાંત, ગયું સુખ ન રહિ નિરાંત્ય ॥
પછી એમ વિચારિયું મન, આજ થકી લેવું નહિ અન્ન ॥૨૯॥
તેને વીતિ ગયા બહુ દન, તોય ન થાય જમ્યાનું મન ॥
કરે ભજન મહારાજ તણું, તેણે રહે ખુમારીમાં ઘણું ॥૩૦॥
પછી મહારાજે મોકલ્યું કહિ, એ ટેક તારે રાખવી નહિ ॥
જમ્ય અન્ન તું દન આજથી, મેલી ખાવું સિદ્ધ થાવું નથી ॥૩૧॥
કહ્યું વચન એ જયારે શ્રીમુખ, ત્યારે લાગિ વલ્લભને ભૂખ ॥
એવી સામર્થી નાથની જોઈ, કહે ધન્ય ધન્ય સહુ કોઈ ॥૩૨॥
એવી આશ્ચર્યકારી છે વાતું, તે મેં લખતાં નથી લખાતું ॥
વલી ભક્ત ખતરી વખાણું, નામ વજેસિંઘ તેનું જાણું ॥૩૩॥
તેનાં તનમાં આવિયો તાવ, થયો અન્નજળનો અભાવ ॥
અતિ તાવમાં તવાણું તન, તોય મુખે ન મેલે ભજન ॥૩૪॥
પછી પદાર્યા પ્રાણ આધાર, કહ્યું તાવને નિસર્ય બાર ॥
ત્યારે તાવ નિસર્યો તે વાર, મૂર્તિમાન ઉભો આવી બાર ॥૩૫॥
હતિ નાથ હાથે સારી છડી, મારી તાવને ત્રણ્ય તે ઘડી ॥
ભાગ્યો તાવ પાડી કાળી ચીસ, નાથ આવડિ મ કરો રીસ ॥૩૬॥
હવે એનાં તનમાં ન આવું, આવું તો ચોર તમારો કાવું ॥
એમ કાઢ્યો તાવ જનમાંથી, દઈ દર્શન પધાર્યા ત્યાંથી ॥૩૭॥
વળી ભક્ત આદિત તે કડિયો, તેને પણ તાવ તેમ ચડિયો ॥
કાઢિયો એમનો એમ મહારાજે, નાવ્યો ફરિ ગયો વાજોવાજે ॥૩૮॥
એમ ઘડી ઘડી પળ પળે, બહુ પરચા જનને મળે ॥
કરે રક્ષા અનંત પ્રકારે, હરે છે જનદુઃખ આ વારે ॥૩૯॥

એક ભક્ત વણિક બાપુજી, થયા સત્સંગી કુસંગ તજી ॥
સાચા જાણ્યા સહજાનંદ સ્વામી, બીજા જાણ્યા ક્રોધી લોભી કામી ॥૪૦॥
એમ જાણી કર્યો સતસંગ, ચડ્યો અંગ ન ઉતરે રંગ ॥
કરે હરિભજન હંમેશ, નહિ નિશ્ચયમાં સંશય લેશ ॥૪૧॥
એક દિવસે દર્શન કાજ, બહુ બહુ સંભાર્યા મહારાજ ॥
આવ્યા નાથ અલૌકિક રૂપે, સુંદર ઘનશ્યામ સ્વરૂપે ॥૪૨॥
જોયા બાપુભાઈએ બહુનામી, પધાર્યા પ્રકટ પોત્યે સ્વામિ ॥
પછી ઉઠી લાગ્યો પ્રભુ પાય, નિર્ખિ હર્ષ હૈયામાં ન માય ॥૪૩॥
જાણ્યું પધાર્યા પ્રકટ પ્રમાણ, આવી મૂર્તિ ન સમજ્યો સુજાણ ॥
દિધાં દર્શન સહુને બોલાવી, નિર્ખ્યા નાથ બાળ વૃદ્ધે આવી ॥૪૪॥
પછી લેવા ગયો પૂજા સાજ, ત્યાંતો ચાલી નિસર્યા મહારાજ ॥
સહુ જોઈ થયાં છે થકિત, ધન્ય ધન્ય સત્સંગીની રીત્ય ॥૪૫॥
આમ દર્શન દિયે દયાળ, એવું સુણ્યું નો'તું કોઈ કાળ ॥
આવા પર્ચા આપે જિયાં હરિ, નથી વાત બીજી એ ઉપરી ॥૪૬॥
ઘણા થયા થાશે અવતાર, વાળ્યો આંક વાલે આણી વાર ॥
આજ આપ્યો છે જે જે આનંદ, લખી નહિ શકે નિષ્કુળાનંદ ॥૪૭॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને સુડતાલીશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૪૭॥

પૂર્વછાયો વળી વખાણું વડોદરે, હરિજન મનનું હેત ॥
ભાવે ભક્તિ ભલિ કરે, સોંપી ત મન ધન સમેત ॥૧॥
જોયે ન મળે જકતમાં, એહ જેવા જન એક ॥
પ્રીત્ય જેની પ્રકટ પ્રભુમાં, ગ્રહી ન મૂકે ટેક ॥૨॥
એવાં જન અનેક છે, જેનાં પૂર્યા હરિએ લાડ ॥
તેની કીર્તિ લખવા, મારા ચિત્તમાં ઘણી ચાડ ॥૩॥
બ્રાહ્મણ નાગરી નાત્યમાં, એક મોંઘીબાઈ હરિજન ॥
અચળ મતિ મહારાજમાં, કરે ભાવે સહિત ભજન ॥૪॥
ચોપાઈ ભજે ભાવે ભરી ભગવાન, સમજે હરિને સામર્થીવાન ॥

થાય સમાધિ દેખે શ્રીહરિ, અતિ સુખી રહે સુખે કરી ॥૫॥
એક દિવસ ધારણા માંઈ, ગઈ હતા હરિ પોત્યે ત્યાંઈ ॥
કર્યું દર્શન દયાળુતણું, તેણે આવ્યું છે આનંદ ઘણું ॥૬॥
પછી મોંઘીબાઈ કહે મહારાજ, તમે નાથ છો રાજાધિરાજ ॥
સર્વે અવતાર તમેજ ધાર્યા, જુગોજુગમાં જન ઉધાર્યા ॥૭॥
કેવો લિધો કૃષ્ણ અવતાર, કેવાં ધર્યાં'તાં આયુધ ચાર ॥
વળી અષ્ટ પટરાણી જેહ, જેના સુત સુભગ છે તેહ ॥૮॥
એહ સહિત ઈચ્છું દર્શન, દિયો હે પ્રભુ થઈ પ્રસન્ન ॥
પછી હસિ બોલ્યા હરિરાય, જોઈ જનમન અભિપ્રાય ॥૯॥
ધર્યું કૃષ્ણરૂપ સુખખાણી, સંગે શોભે અષ્ટ પટરાણી ॥
શંખ ચક્ર ગદા પદ્મ ધરી, શોભે સુત સહિત શ્રીહરિ ॥૧૦॥
એવાં દિધાં આવીને દર્શન, જોઈ જન થયાં છે મગન ॥
દઈ દર્શન પધાર્યા નાથ, નિર્ખિ થકિત થયો સૌ સાથ ॥૧૧॥
કહે આશ્ચર્ય વારતા આતો, થયો પરચો કહ્યો નથી જાતો ॥
વળી એક બીજી એની વાત, સહુ સાંભળજ્યો તે સાક્ષાત ॥૧૨॥
કર્યો મહારાજને કાજે થાળ, આવી જમિયા દીનદયાળ ॥
જમ્યાં પેંડા પતાસાં ને પાક, વડાં ભજીયાં સુંદર શાક ॥૧૩॥
જમી અર્ધ વડું આપ્યું નાથે, લીધું મોંઘિબાયે હાથોહાથ ॥
આપી પ્રસાદી વેંચીને તેની, વળી વાત કહું બીજી એની ॥૧૪॥
બીજે દિવસે બદ્રિનાં ફળ, જેનાં ઝીણાં બીજ જાડાં દળ ॥
તે આપ્યાં છે પોશભરી પોત્યે, એવાં બીજાં મળે નહિ ગોત્યે ॥૧૫॥
એમ પર્ચા અપરમપાર, આપે વાલોજી વારમવાર ॥
હરિજનનાં મોટેરાં મુખી, અતિ અલૌકિ સુખમાં સુખી ॥૧૬॥
તેને ઘેર બાઈયું હરિજન, નિત્ય સણે કથા કીરતન ॥
બેસે સભા બાઈયુંની મંડળી, કરે વાત પ્રકટની વળી ॥૧૭॥
હૈયે પ્રીત્ય હરિમાંહી ઘણી, શું કહીએ મોટ્યપ બાઈયું તણી ॥
તેને એક દિવસ મોઝાર, થઈ પુષ્પની વૃષ્ટિ અપાર ॥૧૮॥
તે સતસંગી કુસંગી મળી, સૌએ વિણી લીધાં તેહ વળી ॥
એમ થયું દિન દોય ચાર, એહાદિ નહિ પર્ચાનો પાર ॥૧૯॥

એવા પરચા થાય અનંત, કહેતાં લખતાં ન આવે અંત ॥
વળી એક કહું બીજી વાત, સામર્થી શ્રીહરિની સાક્ષાત ॥૨૦॥
એક અંબાબાઈ છે દક્ષણી, કરે ભક્તિ પ્રભુજીની ઘણી ॥
તેના દેહનો આવિયો અંત, આવ્યા તેડવા શ્રીભગવંત ॥૨૧॥
લાવ્યાં વિમાન તે લાખો લેખે, ચાલ્યા તેડી જન સહુ દેખે ॥
સતસંગી કુસંગી સહુને, થયાં દર્શન જન બહુને ॥૨૨॥
ત્યાર પછી એહ અંબાબાઈ, દિઠાં જને તે સમાધિ માંઈ ॥
તે સાથે એમ મોકલ્યું કઈ, એક એંધાણિ સુંદર દઈ ॥૨૩॥
શામ સાડી પટારામાં મેલી, તે છે બીજી બાઈને આપેલી ॥
એ વાત સર્વે સાચી જો થાય, તો તમે સંશે કરસોમા કાંય ॥૨૪॥
તે કહ્યું આવી સમાધિવાને, માન્યું સત્ય સુણી સર્વે કાને ॥
જે જે વાત મોકલી'તિ કઈ, તે તે સરવે સાચી જ થઈ ॥૨૫॥
જોઈ આશ્ચર્ય પામિયાં જન, સહુ કહેવા લાગ્યાં ધન્ય ધન્ય ॥
વળી વાત અનુપમ એક, કહું સામર્થી હરિની વિશેક ॥૨૬॥
એક હરિજન દ્વિજ માંઈ, તેનું નામ છે જમુનાંબાઈ ॥
હરિભક્ત અતિ હેતવાન, દરે પ્રકટ પ્રભુનું ધ્યાન ॥૨૭॥
તેનું હેત જોઈને દયાળ, નિત્યે જમે ભોજનનો થાળ ॥
સારાં પહેરી પીતાંબર શ્યામ, દિયે દર્શન સુખના ધામ ॥૨૮॥
વળી ભૂત ભવિષ્યનું ભાખે, હોય થાવાનું તે કહિ દાખે ॥
થાય સાચું એ સર્વે જ જ્યારે, પામે આશ્ચર્ય સહુ જન ત્યારે ॥૨૯॥
એમ જમુનાંબાઈને ઘેર, આવે નિત્ય હરિ કરી મહેર ॥
એક સોનીબાઈ હરિજન, નામ પારવતી તે પાવન ॥૩૦॥
જેને હેત અતિ હરિ માંઈ, બીજે પ્રીત્ય નહિ જેને કયાંઈ ॥
તેનાં ઘરમાં કુસંગ ઘણો, કરે દ્વેષ સહુ બાઈ તણો ॥૩૧॥
સતસંગમાં જાવા ન આપે, કહી વાંકાં વચન સંતાપે ॥
સુણી સર્વે બોલે નહિ બાઈ, કરે ભજન બેઠી ઘર માંઈ ॥૩૨॥
તેની પ્રીત્યે તાણ્યા ભગવાન, દિયે નિત્યે તે દર્શન દાન ॥
જમે થાળ દયાળ આવિને, દિયે પ્રસાદી સારી લાવીને ॥૩૩॥
કોઈ દિવસ એવો ન જાય, જે નાવે નાથજી ઘર માંય ॥

એમ પાર્વતીબાઈને ઘેર, નિત્ય કરે હરિ લીલાલેર ॥૩૪॥
એમ લાડ પાળે હરિજનનાં, કરે ગમતાં કાજ જનમનનાં ॥
એમ પર્ચા આપે અવિનાસ, ધન્ય હરિજન હરિદાસ ॥૩૫॥
વળી એક દિન આવ્યા હરિ, તેને જમાડ્યા ભજિયાં કરી ॥
અતિ પ્રેમમાં ટેવ ન રહી, આપ્યાં ભજિયાં કાચેરાં લહી ॥૩૬॥
જમી પધાર્યા જગજીવન, બાઈ મોંઘીબાઈને ભુવન ॥
કહે આજ પારવતી હાથ, કાચાં ભજિયાં જમ્યા કહે નાથ ॥૩૭॥
એવી વાત અલૌકિક જેહ, જાણી જન મગન રહે તેહ ॥
સર્વે જાણો એ પ્રકટ પ્રમાણ, રખે સ્વપ્ન સમજો સુજાણ ॥૩૮॥
વળી એક તંબોળી તે માંઈ, નામ તેનું છે જમનુંબાઈ ॥
તેને ધારણા થાય હંમેશ, કરે પ્રભુ પાસે તે પ્રવેશ ॥૩૯॥
સમાધિમાં કરે હરિસેવા, નિત્ય જમાડે મિઠાઈ મેવા ॥
તેની વાત જાણી જન બીજે, સુણિ પાપિયાં ન પરતિજે ॥૪૦॥
કહે એ વાત સર્વે છે ખોટી, મુખસ્વાદની કરોછો મોટી ॥
જ્યારે નજરે દેખિયે અમે, ત્યારે માનિયે જે કહો તમે ॥૪૧॥
કરો તમારે ઘેર ભોજન, ભાણે બેસિ જમે ભગવન ॥
જે જે ભોજન ધરિયે થાળે, થાય ઓછું તેમાં તેહ કાળે ॥૪૨॥
તે અમારી આંખ્યે જો દેખિયે, તો સહુ વારતા સાચિ લેખિયે ॥
એવું સુણિ હરિજન બાઈ, કર્યો થાળ પોત્યે ઘર માંઈ ॥૪૩॥
થયો સુંદર થાળ તૈયાર, પ્રીત્યે જમ્યા પ્રાણઆધાર ॥
જમિ પધાર્યા જીવન જ્યારે, ફુલહાર દેતા ગયા ત્યારે ॥૪૪॥
જે જે ભોજને ભર્યો'તો થાળ, થયું અર્ધું જમિયા દયાળ ॥
દિઠો ફુલનો પ્રકટ હાર, જોઈ થકિત થયાં નરનાર્ય ॥૪૫॥
કહે વાત આ સરવે સાચી, જાણો સત્ય નથી કાંઈ કાચી ॥
જોને હાર સારુ નરસઈ, કર્યા કાલાવાલા જને કઈ ॥૪૬॥
એવા હજારો આપે છે હાર, વાલો ભક્તને વારમવાર ॥
આજ વાવરે છે જે સામર્થિ, એવી કોઈ દિ વાવરી નથી ॥૪૭॥
ધન્ય ધન્ય આજનો પ્રતાપ, કવિ ક્રોડ્યે થાય નહિ થાપ ॥
વળી કરીછે જનની સાય, તે નિષ્કુળાનંદે ન લખાય ॥૪૮॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને અડતાળીશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૪૮॥

પૂર્વછાયો વળી પરચા વડોદરે, જે પૂર્યા જગજીવન ॥
અતિ અનુપમ વારતા, કહું સાંભળજ્યો સહુ જન ॥૧॥
સતસંગીની જે શ્રીહરિ, આ સમે કરે છે સહાય ॥
અતિ સામર્થી હરિ વાવરે, તે નાવે લખ્યા માંય ॥૨॥
પણ ગુણ ગાતાં ગોવિંદના, નથી આવતી મને આળસ ॥
શ્રવણ દઈ સહુ સાંભળો, કહું હરિજનના જશ ॥૩॥
ભક્ત એક ભાવિક છે, ખરા તે ખતરિ માંઈ ॥
દુર્બળ દા દયાળનાં, નામ તેનું શામ બાઈ ॥૪॥

ચોપાઈ કહું તેહ તણિ હવે વાત, કરે ભજન બાઈ દિનરાત્ય ॥
રહે ધારણામાં આઠું જામ, કરતાં થાય નહિ ઘરકામ ॥૫॥
જ્યારે આવે સમાધિમાંથી બાર્ય, કરે ભોજન પાન તેવાર ॥
એહ દેહ રેવાનો ઉપાય, કરે ભોજન હરિ ઈચ્છાય ॥૬॥
પણ એમ થયું એક દન, કોણ આપશે વસ્ત્ર ને અન્ન ॥
એવી ચિંતા કરી ચિત્ત માંઈ, બેઠી સમાધિમાં શામબાઈ ॥૭॥
કરી ધારણા જાગી છે જ્યારે, દિઠું સુંદર ભોજન ત્યારે ॥
સારા મોટા રોટા રૂડી દાળ, મુખ આગે મેલિ ગયા દયાળ ॥૮॥
એમ હંમેશ હરિ એ રીત્યે, આપે ભોજન બાઈને નિત્યે ॥
એક દિન મણ લોટ લઈ, શાક વૃતાંકનું ગયા દઈ ॥૯॥
વળી પૂજવા ચરણારવિંદ, આપી ગયા સ્વામી સહજાનંદ ॥
વળી વસ્ત્ર દિઠાં ફાટાં અંગ, આપ્યાં નવીન સારાં સોરંગ ॥૧૦॥
સર્વે આપ્યું એ સમાધિમાંઈ, લાવી પ્રકટ પ્રમાણ તે આંઈ ॥
દિઠાં પગલાં ને પટ નવાં, જોઈ જન તે આશ્ચર્ય હવાં ॥૧૧॥
એમ હરિજનની ચિંતા જેહ, નિત્ય પ્રત્યે હરે હરિ તેહ ॥
વળી જન એક જીવીબાઈ, કાજુ ભક્ત છે કણબી માંઈ ॥૧૨॥
તેનો પ્રેમ જોઈ ભગવાન, આપે અહોનિશ દર્શનદાન ॥

કેદિ આપી જાય છે પ્રસાદિ, પુષ્પ હાર શરકરા આદિ ॥૧૩॥
વળી એકાદિ આવ્યા મહારાજ, કહે ભૂખ્યા છીએ અમે આજ ॥
હોય તૈયાર તો આપ્ય અન્ન, નહિ તો જાશું બીજાને ભુવન ॥૧૪॥
પછી કાજુ કરી'તી કોદરી, જમ્યા ભૂધર તે બાવ કરી ॥
વળી બીજે દિ રોટલી ભાજી, કરી રાખિ'તિ તૈયાર તાજી ॥૧૫॥
આવી જમ્યા તેહ અવિનાશ, પૂરી જનના મનની આશ ॥
સહુ જાણે એમ સાક્ષાત, નથી સ્વપ્ન-સમાધિની વાત ॥૧૬॥
જોઈ જન થયાં છે થકિત, કહે ધન્ય બાઈ તારી પ્રીત ॥
વળી હરિજન કહું એક, નામ ઉમૈયા બાઈ વણિક ॥૧૭॥
તેનાં ઘરમાં કુસંગ ભારી, સતસંગમાં આવતાં વારી ॥
હરિજનમાં જાવા ન આપે, જાય તો સહુ મળી સંતાપે ॥૧૮॥
તેને વિતિ ગયા ત્રણ દન, બાઈએ લીધું નહિ જળ અન્ન ॥
પછી આવિયા દીનદયાળ, લાવ્યા ભોજનનો ભરી થાળ ॥૧૯॥
રૂડો રસ ને રોટલી તાજી, ભેળી રસમાં સાકર ઝાઝી ॥
તેહ જમાડી ગયા જીવન, વળી દીધાં અલૌકિ દર્શન ॥૨૦॥
કરી અલૌકિક એહ કાજ, પછી ત્યાંથી પધાર્યા મહારાજ ॥
વળી ક્ષત્રિકુળે એક બાઈ, નિત્ય બેસતિ ધારણા માંઈ ॥૨૧॥
તેની સુતા પ્રેમબાઈ કહિયે, બેસે પાસે તે દેખા દેખિયે ॥
તેનો ભાવ જોઈ ભગવાન, દિધાં પ્રકટ દર્શન દાન ॥૨૨॥
દેખી પાંચ વરષનું બાળ, અતિ હેતે બોલાવે દયાળ ॥
પછી કંઠેથી હાર ઉતારી, દિધો બાઈને દેવમુરારી ॥૨૩॥
વળી ગજરા બાંધી બે હાથ, આપી પ્રસાદી પધાર્યા નાથ ॥
તેહ હાર ને ગજરા જેહ, દિઠા પ્રટ સહુ જને તેહ ॥૨૪॥
જોઈ આશ્ચર્ય પામિયા જન, પછી પૂછયું કહિ ધન્ય ધન્ય ॥
કહ્યું હાર ગજરા આ ક્યાંથી, કહે બાઈ લાવી ધ્યાનમાંથી ॥૨૫॥
દીધાં હરિ કરી મને દયા, આપ્યાં બ્રહ્મમોલે લાવી ઈયાં ॥
ત્યારે સહુ કહે ધન્ય ધન્ય, પામી પર્યા તું માનજ્યે મન ॥૨૬॥
એમ જનને જગજીવન, આપે મહા સુખ કરે મગન ॥
વળી હરિજન કહું એક, નામ લક્ષ્મીબાઈ વણિક ॥૨૭॥

નકી સતસંગી નિરધાર, પ્રભુ પ્રકટમાં જેને પ્યાર ॥
અતિ હેત પ્રીત્ય હરિ માંઈ, પ્રભુ વિના ગમે નહિ કાંઈ ॥૨૮॥
તેનું હેત જોઈ હરિરાય, પળ એક અળગા ન થાય ॥
જે જે કહે તે તે કરે નાથ, સદા પ્રેમે રહે પ્રેમી સાથ ॥૨૯॥
આપી જાય અલૌકિ પ્રસાદી, જેને ઈચ્છે ભવ બ્રહ્મા આદિ ॥
આપે સુંદર જમેલ થાળ, આવી પ્રકટ પોત્યે દયાળ ॥૩૦॥
આપે સોપારી એલચી પાન, કાથો ચૂનો લવિંગ નિદાન ॥
એહ આદિ મુખવાસ જેહ, આપે નિત્ય પ્રત્યે હરિ તેહ ॥૩૧॥
વળી દીનબંધુ એક દિન, આપ્યાં વસ્ત્ર અનુપ નવીન ॥
અન્ન વસ્ત્ર આદિ જોઈએ જેહ, આપે હરિ દયા કરી તેહ ॥૩૨॥
આપે સમાધિમાં અવિનાશ, જાગે ત્યાં રહે પોતાની પાસ ॥
અલૌકિક જે વસ્તુ અનુપ, આવે આ લોકમાં તદરૂપ ॥૩૩॥
સહુ દેખીને કરે વિચાર, ધન્ય સ્વામિ સમર્થ અપાર ॥
આવી રીત્ય દીઠી નહિ ક્યાંઈ, જેવી રીત્ય છે સત્સંગ માંઈ ॥૩૪॥
ધન્ય પ્રભુ ધન્ય અવતાર, પૂર્યા પરચાનો નહિ પાર ॥
આજ જનનાં કરો છો કાજ, એવાં ન કર્યાં કેદિ મહારાજ ॥૩૫॥
એક વારતા સાંભળો વળી, સહુ થકિત થાશો સાંભળી ॥
એક ભક્ત ઢુંઢુબા દક્ષિણ, કરે ભક્તિ મહારાજની ઘણી ॥૩૬॥
તેની સુતા તે મથુરાંબાઈ, અતિ સુખી રહે સમાધિ માંઈ ॥
હરિ પાસે તે હંમેશ જાય, નિત્ય દર્શન નાથના થાય ॥૩૭॥
જ્યારે આવે સમાધિથી બાર, કરે વારતા મોટી અપાર ॥
તે તો સાંભળી સરવે જન, અતિ મનાણું આશ્ચર્ય મન ॥૩૮॥
પછી કહ્યું નરેશને જઈ, સુણી વાત જાતી નથી કઈ ॥
એક પાંચ વરષની બાઈ, શી કહીએ એહની મોટાઈ ॥૩૯॥
મહા સામર્થિવાન સાક્ષાત, જઈ સાંભળોને એની વાત ॥
ત્યારે રાજા કહે બુદ્ધિવાન, જઈ જોઈ આવો એનું જ્ઞાન ॥૪૦॥
આવ્યા ડાહ્યા શિયાણા ત્યાં મળી, બાઈ મુખની વાત સાંભળી ॥
થયા થકિત ન શકયા બોલી, હતું પૂછવું તે ગયા ભૂલી ॥૪૧॥
પછી કહી રાજાને એ વાત, એતો દેવ દિસે છે સાક્ષાત ॥

એની સામર્થિ સર્વે તે જોઈ, બોલ્યા સ્વામિ બીજું નહિ કોઈ ॥૪૨॥
એમ પૂરણ પરચો પામી, આવ્યા આંહિ અમે શીશ નામી ॥
એમ દેખાડ્યો ચમત્કાર, વળી કહું થયું બીજી વાર ॥૪૩॥
એક વણિક બાઈ અબૂજ, નહિ સંત અસંતની સૂઝ ॥
મળ્યા ગુરુ ગાફલ ગમાર, તેનો પડ્યો અંતરમાં ભાર ॥૪૪॥
તેને વહી ગયાં વર્ષ વીસ, નાવ્યું અંતરમાં સુખ લેશ ॥
પછી મથુરાંબાઈને મળી, કહી પોતાની વાત સઘળી ॥૪૫॥
વિષ વર્ષ વૈષ્ણવમાં રહી, કરી વાત ન કર્યાની કહી ॥
કર્યું સર્વે મેં કલ્યાણ કાજ, શાંતિ ન વળી ન ટળી દાજ ॥૪૬॥
હવે જેમ કહો તેમ કરું, જો હું સંસાર સાગર તરું ॥
ત્યારે બોલિયાં મથુરાંબાઈ, કાલ્ય વહેલી આવજ્યે તું આંઈ ॥૪૭॥
પછી આવી બાઈ બીજે દન, તેને બેસારી કરવા ભજન ॥
થઈ ધારણા ને દીઠું ધામ, જેનું ગોલોક કહેવાય નામ ॥૪૮॥
દીઠાં ગોપ ગોપી ગાયો ઘણી, દીઠી શોભા વીરજા વનતણી ॥
દીઠા કૃષ્ણ રાધા બુ રાણી, તેની સખિયો તે ન જાય ગણી ॥૪૯॥
એહ આદિ જોયું સર્વે ધામ, જોઈ પોતિ છે હૈયાની હામ ॥
પછી આવી કહી વાત એહ, સુણી સર્વે જને મળી તેહ ॥૫૦॥
કહે થઈ કૃતારથ આજ, કરી મહેર મને શ્રીમહારાજ ॥
હું તો પામી છું પરચો મોટો, સત્ય સ્વામિ બીજો મત ખોટો ॥૫૧॥
એમ પૂરે પરચા હંમેશ, લખી ન શકે ગુણ ગણેશ ॥
કહી વાત વડોદરા તણી, નથી એટલી બીજી છે ઘણી ॥૫૨॥
નથી કિધો મેં બહુ વિસ્તાર, કહિ લાખ ભાગની લગાર ॥
આજ સાય કરે છે શ્રીહરિ, તેતો વાત જાતિ નથી કરી ॥૫૩॥
જે જે સમરે છે હજાનંદ, તેતો પામે છે અખંડ આનંદ ॥
તેનો તોલ માપ નવ્ય થાય, તે કેમ નિષ્કુળાનંદે લખાય ॥૫૪॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને ઓગણપચાશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૪૯॥

પૂર્વછાયો કહું દેશ કાનમમાં, એક ઈટોલું ગામ ॥
ભક્ત ભલા કણબી કુળે, જાણો જીજીભાઈ નામ ॥૧॥
સત્સંગમાં શિરોમણિ, વળી હરિમાં ઘણું હેત ॥
અચળ કિધો આશરો, સોંપી તન મન ધન સમેત ॥૨॥
આયુષ્ય ખૂટે આવિયો, ભાઈ એના દેહનો અંત ॥
તેને આવ્યા તેડવા, નિજભક્ત જાણિ ભગવંત ॥૩॥
નિજ સખા બહુ સંત સાથે, મોટા મોટા મુનિરાજ ॥
સુવર્ણમય રથ માંઈ, બેસિ પધાર્યા મહારાજ ॥૪॥
ચોપાઈ આવ્યા અર્ધ રાત્યે અવિનાશ, થયો ગામમાં બહુ પ્રકાશ ॥
એક દ્વિજ ભક્ત બાપુભાઈ, છોડ્યો રથ તેના ફળિ માંઈ ॥૫॥
જાગિ લાગિયા બાપુજી પાય, નિર્ખિ નાથને તૃપ્ત ન થાય ॥
કહે થયો કૃતારથ આજ, તમે ઘેર પધાર્યા મહારાજ ॥૬॥
હવે રહો રાજી થઈ નાથ, એમ કહે ઉભો જોડિ હાથ ॥
પછી બોલિયા શ્રીમહારાજ, અમે આવ્યા જીજીભાઈ કાજ ॥૭॥
એને તેડિ જાશું આજ અમે, સત્ય માનો બાપુભાઈ તમે ॥
ત્યારે બોલિયા બાપુભાઈ એમ, એને મેલિ જાઓ કહિયે કેમ ॥૮॥
પણ સત્સંગમાં એહ જેવા, બિજા નથી શિખામણ્ય દેવા ॥
ત્યારે નાથ કહે નહિ લૈયે, લેશું એના બળધને તેંયે ॥૯॥
ત્યારે બોલિયા બાપુ હરિજન, પ્રભુ એવું શિયું એનું પુન્ય ॥
ત્યારે શ્રીહરિ કહે સંત અર્થે, જુત્યો'તો એ રસોઈને રથે ॥૧૦॥
માટે લઈ જાશું એને આજ,એમ કહિ પધાર્યા મહારાજ ॥
પછી બાપુભાઈ તેહ પળે, ગયો જીજીભાઈને પાસળે ॥૧૧॥
કહે હમણાં પધાર્યા'તા નાથ, બહુ સંત હતા હરિ સાથ ॥
તેતો તેડવા આવ્યા'તા તમને, પણ રખિ ગયા કહ્યું અમને ॥૧૨॥
પણ એ વાત સાચિ તો મળે, જાયે બળધ તમારા પાસળે ॥
પછી કરી દીવો જોયું જઈ, ત્યાંતો બળધિયાના પ્રાણ નઈ ॥૧૩॥
પછી સહુને તેડિ કરી વાત, જે દિઠિતી નજરે સાક્ષાત ॥
તેહ સાંભળી આશ્ચર્ય પામ્યા, ધન્ય સ્વામિ કહિ સીશ નામ્યાં ॥૧૪॥
કહે પરચો થયો છે આ ભારી, એમ કહેવા લાગ્યા નરનારી ॥

વલી વાત બિજી એક કહું, તમે સાંભળજ્યો જન સહુ ॥૧૫॥
કાનમમાં માંગરોળ ગામે, કણબી ભક્ત ત્યાં બેચર નામે ॥
કરે ખેતી તે નિર્વાહ કાજ, મુખે ભજે સ્વામિ શ્રીમહારાજ ॥૧૬॥
પાળે વ્રત પ્રતિમામાં પ્રીત, ખેતિવાડીમાં ન બેસે ચિત્ત ॥
ત્યારે સરકારે કહ્યું બોલાવી, ભર્ય રૂપૈયા અમને લાવી ॥૧૭॥
એમ કહિને બેસાર્યો તર્ત, આપે કયાંથી ગાંઠે નહિ ગર્થ ॥
બેઠાં વિતિ ગયા બેઉ દન, લેવા દિધું નહિ જળ અન્ન ॥૧૮॥
ત્યારે બેચરે કર્યો વિચાર, પ્રભુ કેમ ઉતારશો પાર ॥
મારે તો બળ એક તમારું, બીજો નથી તમ વિના વારું ॥૧૯॥
એમ કહેતાં પધાર્યા મહારાજ, નિજજન છોડાવવા કાજ ॥
દેખિ દુષ્ટ ગયા દલે ડરી, ભાંગિ બડિ તેડિ ચાલ્યા હરિ ॥૨૦॥
લઈ સર્વે એનો જે સમાજ, પહોંચાડ્યો જિયાં બિજાનું રાજ ॥
સરવે જખમારિ રહ્યા જોઈ, કેડ્યે આવી શકયા નહિ કોઈ ॥૨૧॥
એમ કરી અલૌકિક કાજ, પછી પધાર્યા ત્યાંથી મહારાજ ॥
વળી વાત કહું એક સારી, સુણો સર્વે છે ચમતકારી ॥૨૨॥
એક કાનમે કરાલી ગામ, બહુ ભક્ત વસે એહ ઠામ ॥
અતિ હેત પ્રીત્યનો નહિ પાર, એવાં હરિજન નરનાર ॥૨૩॥
તિયાં પરચા થયા છે બહુ, લખું કેટલા કેટલા કહું ॥
અંતકાળે તજે જન તન, આવે તેડવા શ્રીભગવન ॥૨૪॥
રથ વેલ્. વિમાન ને વાજી, બેસી જાય તે પર થઈ રાજી ॥
એવા પરચા થાય છે લાખું, તેતો કેટલાક કહી દાખું ॥૨૫॥
પણ કહું વાત એક વળી, સર્વે જન લેજ્યો તે સાંભળી ॥
એક પાટીદાર નાનોભાઈ, થયા દુઃખી મંદવાડ માંઈ ॥૨૬॥
તજ્યું ખાવું પીવું જળ અન્ન, તેને વિતી ગયા બહુ દન ॥
જે જે જોવા આવે જન પાસ, તેને નહિ એના જીવ્યાની આશ ॥૨૭॥
પછી એક દાડે એમ થયું, નાડી પ્રાણાદિ કાંઈ ન રહ્યું ॥
પછી સંબંધી સર્વે ત્યાં મળી, કાઢો કાઢો કહે વળી વળી ॥૨૮॥
થયા તૈયાર લઈ સમાજ, ત્યારે પધાર્યા શ્રીમહારાજ ॥
લાવ્યા રથ વેલ્ય ને વિમાન, આવ્યા સંત ભેળા ભગવાન ॥૨૯॥

સહુ જનને દર્શન થયાં, કોઈ દર્શન વિના ન રહ્યાં ॥
જોઈ જન થયા છે મગન, કહે ભલે આવ્યા ભગવન ॥૩૦॥
ત્યારે બોલિયા શ્રીમહારાજ, અમે આવ્યા નાનાભાઈ કાજ ॥
તેને તેડી લઈ જાવાતા સાથ, પણ મેલી જાશું કહે નાથ ॥૩૧॥
પછી નાનાને કહે મહારાજ, તને તેડી નહિ જોઈએ આજ ॥
માટે અન્ન જળ હવે લેજ્યે, સુખે સ્વામિનારાયણ કહેજ્યે ॥૩૨॥
એમ કહી ચાલ્યા ભગવન, જગજીવન જીવાડી જન ॥
જોઈ આશ્ચર્ય પામિયા સહુ, કહે વાત આતો મોટી બહુ ॥૩૩॥
આથી પર્ચો બીજો શિયો કહીએ, સહુ વિચારી જુવોને હૈયે ॥
વળી વાત કહું બીજી એક, સુણો સામર્થી હરિની વિશેક ॥૩૪॥
એક ભક્ત છે જેઠિયો બાળ, તેના દેહનો આવિયો કાળ ॥
થયો માંદો ને ન બોલે મુખ, તેને જોઈને કહે વિમુખ ॥૩૫॥
કહે આને તો વળગ્યું ઝોડ, શું જોઈ રહ્યા કરોને ધ્રોડ ॥
ત્યારે બોલિયો છે એનો તાત, એવી કરશોમા કોઈ વાત ॥૩૬॥
મરે જીવે તેનું નહી કાંય, પણ ભૂવા પાસે ન જવાય ॥
થાશે હરિનું ગમતું હશે, તેનો શિદને કરવો સંશે ॥૩૭॥
એહ વાત સુણી નહિ કાન, ત્યાંતો પધારિયા ભગવાન ॥
એક બાઈ હતિ હરિજન, દિધાં આવી તેને દરશન ॥૩૮॥
બાઈ પાય લાગી જોડી હાથ, કહે કયાંથી પધારિયા નાથ ॥
કહે નાથ આવ્યા અમે આજ, જેઠિયાને તેડવાને કાજ ॥૩૯॥
પણ મેલી જાશું આજ એને, કહેજ્યે વાત જઈને તું તેને ॥
તેનું આપીએ તને એંધાણ, આપ્યું કુંકુમ અલૌકિ જાણ્ય ॥૪૦॥
કરજ્યે ચાંદલો આનો તું જઈ, સ્વામિનારાયણ નામ લઈ ॥
બેઠો થઈને બોલશે બાળ, એમ કહીને ચાલ્યા દયાળ ॥૪૧॥
પછી બાઈ આવી તેને પાસ, કહ્યું આવ્યા હતા અવિનાશ ॥
આપ્યું કુંકુમ ચાંદલો કરવા, કહ્યું નથી જેઠિયાને મરવા ॥૪૨॥
પ્રભુ પધાર્યા હતા સાક્ષાત, કહી સરવે મુજને વાત ॥
સહુ સાંભળી થકિત થયાં, ધન્ય ધન્ય પ્રભુ કહે રહ્યાં ॥૪૩॥
દીઠું કુંકુમ અલૌકી એહ, થયો તર્ત બેઠો જેઠો તેહ ॥

મળી વાત કહી હરિજને, થયો પરચો એ માનિયું મને ॥૪૪॥
વળી એક વારતા અનૂપ, સહુ સાંભળજ્યો સુખરૂપ ॥
એહ દેશમાંયે રણુગામ, ત્યાં જોગી પ્રભાતગર નામ ॥૪૫॥
સુણે જાણે એ મોટો છે સિદ્ધ, રાજા પ્રજા માંહિ તે પ્રસિદ્ધ ॥
તેણે સુણી સંતની વારતા, જાણ્યા સ્વામિને કલ્યાણ કરતા ॥૪૬॥
પછી તજી સંન્યાસિની રીત્ય, કરી પ્પ્રકટ પ્રભુજી શું પ્રીત્ય ॥
એમ કરતાં વીત્યા બહુ દન, અવધ્યે ત્યારથ્યા તજવા તન ॥૪૭॥
ત્યારે તેડવા આવ્યા મહારાજ, લાવ્યા બહુ વિમાન બાવા કાજ ॥
આવી કંઠમાં આરોપ્યો હાર, આપ્યો તોરો કહ્યું થાઓ ત્યાર ॥૪૮॥
પછી બાવોજી બેઠા વિમાન, તેડી ચાલ્યા પોત્યે ભગવાન ॥
આપ્યો હતો હાર તોરો જેહ, રહ્યો પ્રકટ કોટમાં તેહ ॥૪૯॥
સહુ દેખીને પામ્યા આશ્ચર્યજ, કહે જુવો આ તોરો ને સ્રજ ॥
આતો અલૌકિક વાત બહુ, એમ કહે જન મળી સહુ ॥૫૦॥
આતો પ્રતાપ મહારાજ તણો, સ્વામી સહજાનંદજીનો ઘણો ॥
એમ પરચા બહુ બહુ થાય, તે નિષ્કુળાનંદે ન લખાય ॥૫૧॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને પચાશમું પ્રકરણમ્ ॥૧૫૦॥

પૂર્વછાયો વળી પરચા વર્ણવી, કહું કાનમ દેશના કાંય ॥
ધન્ય ધન્ય એહ ભક્તને, જેની શ્રીહરિએ કરી સાય ॥૧॥
એક ઉતરાદ ગામમાં, કહીએ કણબી સાકરબાઈ ॥
હરિજન અતિ હેત હૈયે, પ્રીત્ય ઘણી પ્રભુ માંઈ ॥૨॥
તેના દેહનો આવિયો, વળી અવધી પોત્યે અંત ॥
ચ્યાર દિવસ મોરથી, આવ્યા પોત્યે ભગવંત ॥૩॥
આવી કહ્યું એહ બાઈને, તું કર્ય હરિનું ભજન ॥
આજ થકિ દન ચારમાં, છૂટશે તારું તન ॥૪॥
ચોપાઇ પછી માની વાલાનું વચન, બાઈ બેઠી કરવા ભજન ॥
સમરે સ્વામિને શ્વાસઉશ્વાસ, થઈ જક્ત સુખથી ઉદાસ ॥૫॥
એમ કરતાં વીત્યા દન ચાર, આવ્યા તેડવા પ્રાણ આધાર ॥

એની ભત્રિજી નામ કેશર, આવ્યા ઘનશ્યામ તેને ઘેર ॥૬॥
આવ્યા પોત્યે પ્રકટ પ્રમાણ, સુખસાગર શ્યામ સુજાણ ॥
દિધાં બહુ જનને દર્શન, નિર્ખિ બાઈ થઈ છે મગન ॥૭॥
કહે ધન્ય ધન્ય મારા નાથ, આજ અમને કર્યા સનાથ ॥
ઘણે દાડે પધાર્યા છો ઘેર, મુંજ રંક પર કરી મહેર ॥૮॥
એમ કહને આપ્યાં આસન, કર્યા ભાત્ય ભાત્યનાં ભોજન ॥
પછી નાથ જમ્યા તેને ઘેર, કરી મનમોહનજીએ મહેર ॥૯॥
જમિ ઉઠ્યા આપ્યો મુખવાસ, પછી હાથ જોડી કહે દાસ ॥
આજ આવ્યાનું કારણ કહિયે, સુણિ બોલ્યા સ્વામીજી તૈંયે ॥૧૦॥
તારી કાકી સાકરબાઈ નામે, તેને તેડી જાશું નિજધામે ॥
આવ્યા એ સારુ બેસિને વાજી, તેડિ જાતાં તું રાજી કુરાજી ॥૧૧॥
ત્યારે બોલી છે કેશરબાઈ, એહ જીવની ધન્ય કમાઈ ॥
જેને તેડવા આવ્યા છો તમે, શિદને કુરાજી થાયે અમે ॥૧૨॥
એવું સાંભળી બોલ્યા મહારાજ, નહિ તેડિ જાયે એને આજ ॥
પણ ચાર દન મોર્ય આવી, એને તેડ્યાનું ગ્યા'તા ઠરાવી ॥૧૩॥
તેને કહેજ્યે તું જઈ વચન, કૈયે નહિ છૂટે તારું તન ॥
એમ કહિ, પધાર્યા મહારાજ, કરી અલૌકિ એટલું કાજ ॥૧૪॥
વળી વાત કહું એક સારી, હરિજન લેજ્યો હૈયે ધારી ॥
કાનમ દેશમાં કેલોદ ગામ, તિયાં શેખ વલિભાઈ નામ ॥૧૫॥
સાચા સંતની વાત સાંભળી, ગઈ અસત્ય આસતા ટળી ॥
સાચા જાણ્યા સદ્ગુરુ સ્વામિ, બીજા જણાણા ખરા હરામી ॥૧૬॥
પીર ફકીર મલાં મલંગ, તેને તજી કર્યો સતસંગ ॥
પછી સહુએ કર્યો એ વિચાર, કર્યા વલિભાઈ નાત્ય બાર ॥૧૭॥
જેને વીતિ ગયાં વર્ષ ચાર, નહી વલિને સંશય લગાર ॥
ભલો ભક્ત જક્ત નહિ જેને, સ્વામિ વિના માને નહિ કેને ॥૧૮॥
ભજે પ્રભુ પ્રકટ પ્રમાણ, સહુ ઉપર રહી સુજાણ ॥
એમ કરતાં હરિભજન, તેને વિતિ ગયા બહુ દન ॥૧૯॥
પહોતિ અવધિ દેહની જ્યારે, આવ્યા તેડવા મહારાજ ત્યારે ॥
લાવ્યા રથ વેલ્ય ને વિમાન, આપે અશ્વે બેસી ભગવાન ॥૨૦॥

આવી વાડીમાં ઉતર્યા નાથ, બહુ સખા છે પોતાને સાથ ॥
દિઠું વાડીવાળે તે પ્રસિદ્ધ, રથ વેલ્ય વિમાન બહુ વિદ્ધ ॥૨૧॥
ઘણાં ઘોડાં બળદ અપાર, બોલ્યો રખવાળો તેહ વાર ॥
મારી ખેતી આ જાશે ખવાઈ, અમારે છે આટલી જીવાઈ ॥૨૨॥
ત્યારે બોલિયા દીનદયાળ, ચિંતા મ કર્ય તું રખવાળ ॥
આ બળધ ને ઘોડાં અમારાં, તારી ખેતીનાં નહિ ખાનારાં ॥૨૩॥
અમે આવ્યા છીએ આંહિ આજ, વલિભાઈને તેડવા કાજ ॥
એમ એને કહિ અવિનાશ, પછી આવ્યા વલિભાઈ પાસ ॥૨૪॥
થયાં વલિભાઈને દર્શન, લાગ્યો પાય કહે ધન્ય ધન્ય ॥
મારે હતો ભરુંસો તમારો, જાણું જરૂર નહિ વિસારો ॥૨૫॥
ત્યારે નાથ કહે અમે આજ, આવ્યા તમને તેડવા કાજ ॥
એવું સુણ્યું વાલાનું વચન, ચાલ્યા વલિભાઈ તજી તન ॥૨૬॥
દિઠા સતસંગી કુસંગી સહુએ, માન્યું આશ્ચર્ય મનમાં બહુએ ॥
કહે ધન્ય ધન્ય સત્સંગ, જીતિ ગયા વલિભાઈ જંગ ॥૨૭॥
થયો પરચો પ્રકટ પ્રમાણ, નહિ માને મૂરખ અજાણ ॥
એમ કહિ રહ્યાં નરનારી, જોઈ સામર્થિ સ્વામિની ભારી ॥૨૮॥
વળી સુરત શહેરની વાત, કહું સહુ સાંભળો વિખ્યાત ॥
તિયાં રહે બહુ હરિજન, કરે સ્વામિ શ્રીજીનું ભજન ॥૨૯॥
પૂરે પરચા નિત્ય પ્રત્યે નાથ, તેણે મગન રહે સહુ સાથ ॥
એવું સમઝે નહિ કોઈ જન, પ્રભુ આવ્યા વિના છૂટે તન ॥૩૦॥
રથ વેલ્ય વાજી ને વિમાન, લાવે અંત સમે ભગવાન ॥
આવે તેડવા જનને નાથ, માગી શીખ જાય હરિ સાથ ॥૩૧॥
એવો સહુને મને વિશવાસ, તન તજી જાશું પ્રભુ પાસ ॥
પણ એક વાત છે નવીન, કહું સાંભળો જન પ્રવીન ॥૩૨॥
એક પારશિ અરદેશરજી, તેને સત્સંગીની રીત્ય રજી ॥
સાચા જાણ્યા સહજાનંદ સ્વામી, બીજા જણાણા લોભી હરામી ॥૩૩॥
જોયાં જોગી જંગમ સંન્યાસી, તપી ત્યાગી વૈરાગી ઉદાસી ॥
પીર ફકીર મલાં મલંગી, દિઠા શેખ ભેખ બહુરંગી ॥૩૪॥
કણવણ રહ્યા કુકશા ગ્રહિ, એવા દિઠા જગતમાં કહિ ॥

જોઈ લીધું સર્વનું તે સાર, જાણ્યા ભૂલેલ ભૂમિનો ભાર ॥૩૫॥
જ્યારે સાંભળી સ્વામિની વાત, ત્યારે મનમાં પાયો નિરાંત ॥
પછી અતિશે વિશ્વાસ આવ્યો, તેડિ સ્વામિને શહેરમાં લાવ્યો ॥૩૬॥
અતિ આદરે પધરાવ્યા નાથ, હતા મુનિ પંચ શત સાથ ॥
કરી પૂજા ઘેરે પધરાવી, સારી સેવા કરી મન ભાવી ॥૩૭॥
લીધો લોચન ભરીને લાઓ, જાણ્યું આવો નાવે ફરી દાઓ ॥
તિયાં નાથ રહ્યા નવ દન, દીધાં બહુ જીવને દર્શન ॥૩૮॥
કરી અનેક જનનાં કાજ, ત્યાંથી પાછા પધાર્યા મહારાજ ॥
તેને વિતી ગયા બહુ દન, થયું અરદેશરને સ્વપન ॥૩૯॥
દીઠા સહજાનંદ સુખકારી, અતિ તેજોમય મૂર્તિ ભારી ॥
લાગ્યો લળી લળી વળી પાય, નિર્ખિ નયણાં તૃપ્ત ન થાય ॥૪૦॥
પછી નાથ કુંકુમ લઈ લાલ, કર્યો ચંદ્ર અરદેશર ભાલ ॥
કહ્યું સવારે તને રાજન, દેશે મોટપ્ય માનજ્યે મન ॥૪૧॥
એમ કહિ પધાર્યા દયાળ, જાગ્યો અરદેશર તતકાળ ॥
લઈ દર્પણ ને મુખ દેખ્યું, દીઠો ચાંદલો આશ્ચર્ય લેખ્યું ॥૪૨॥
થયું કહ્યું હતું તે મહારાજે, આપી શહેર સુબાગરી રાજે ॥
જે જે કહી'તી સ્વપને વાત, તેતો સવારે થઈ સાક્ષાત ॥૪૩॥
પામ્યો પરચો આશ્ચર્ય લેખ્યો, ભાલમાં ચંદ્ર પ્રકટ દેખ્યો ॥
એવાં એવાં આ સમે મહારાજ, કરે છે જનનાં બહુ કાજ ॥૪૪॥
વળી ભકત એક ભગુ નામ, તેને જાણે તે સઘળું ગામ ॥
લિયે પારકી વઢ વેડ્ય વેચાતી, કરે નિત્ય કમાણી તેમાંથી ॥૪૫॥
કહે સહુ છે કજિયાદાર, મુવા પછી જાશે જમદ્વાર ॥
પણ ભગુને ભરોસો ભારી, નાથ નહિ જુવે કરણી મારી ॥૪૬॥
લોભી લંપટી છું હું હરામી, પણ નહિ તજે મુજને સ્વામિ ॥
એવો ખરો વિશ્વાસ તે દલે, ન ભજે બીજાને કોઈ પળે ॥૪૭॥
એમ વીતિ ગયા બહુ દન, આવી અવધિ તજીયું તન ॥
આવ્યા તેડવા પોત્યે મહારાજ, લાવ્યા રથ એક ભગુ કાજ ॥૪૮॥
તેણે હસ્તિ જુત્યા જન જોઈ, પામ્યા આશ્ચર્ય તે સહુ કોઈ ॥
કહે માંહોમાંહિ એમ મળી, આવી વાત ન દિઠી સાંભળી ॥૪૯॥

હસ્તિ રથ દીઠો દગે આજ, ચાલ્યા ભગુને તેડિ મહારાજ ॥
હુંવા દર્શન જન બહુને, થયો પરચો જણાણું સહુને ॥૫૦॥
એવા એ શહેર માંહિ અનેક, થયા પરચા ન લખાય છેક ॥
સર્વે લખતાં ન આવે પાર, કહે નિષ્કુળાનંદ નરધાર ॥૫૧॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને એકાવનમું પ્રકરણમ્ ॥૧૫૧॥

પૂર્વછાયો ખાનદેશ બુરાનપુરમાં, વસે હરજન જેહ ॥
સહાય કરી જેની સ્વામિએ, કહું સાંભળજ્યો હવે તેહ ॥૧॥
વિપ્ર એક દીવાન દાદો, સતસંગી નહિ સોય ॥
જાણ્યે અજાણ્યે જમાડિયા, સંત તે સ્વામિના દોય ॥૨॥
બીજાં પુન્ય તો બહુ કર્યાં, જનમ ધરીને જેહ ॥
તેહ ભેળું પુન્ય આટલું, થયું અજાણ્યે એહ ॥૩॥
એમ કરતાં અવધિ તેનો, આવ્યો તે દેહનો અંત ॥
અવશ્ય તેડવા આવિયા, મહા કરુર તે કૃતાંત ॥૪॥
ચોપાઈ અંતકાળે આવિયા જમ જ્યારે, દીધું દાદાને દુઃખ તે વારે ॥
જેજે જનમ ધરિ કર્યાં પાપ, તે તે સંભારી કર્યો સંતાપ ॥૫॥
દીઠા દાદે જમદૂત જ્યારે, દેવી દેવને સંભાર્યા ત્યારે ॥
સંત મહંત સંન્યાસી સોય, તેહ વિના જે સેવ્યા'તા કોય ॥૬॥
એહ સર્વેને જોયા સંભારી, કહું કોઈ હરો પીડા મારી ॥
એહ માંહિલું એકે ન આવ્યું, તે વારે દાદે શિશ ડોલાવ્યું ॥૭॥
કહે હવે કરું હું શિપેર્ય, કેણે સાય ન કરી આ વેર્ય ॥
એમ કહિને થયો નિરાશ, ત્યાંતો સંત દીઠા દોય પાસ ॥૮॥
કહે સંત સુણો જમદૂત, કેમ આવિયા આંહિ કપૂત ॥
જાઓ વેલાવેલા પાછા વળી, કેમ ઉભા રહ્યા છો સાંભળી ॥૯॥
તયારે બોલિયા જમના દૂત, ઠાલું શિદને કરો છો તૂત ॥
એહ જીવ કેદી છે તમારો, સર્વે રીત્યે એ છે જો અમારો ॥૧૦॥
માટે જોર તમારે ન કરવું, જાઓ યાંથી આડું નવ્ય ફરવું ॥

એવો સંત ને જમનો વાદ, સુણે છે દાદો સર્વે સંવાદ ॥૧૧॥
ત્યારે સંત કહે જોશું અમે, લઈ જાઓ જો લેવાય તમે ॥
ત્યારે જમ કહે જોડી હાથ, તમે સુખે ચાલો અમ સાથ ॥૧૨॥
જોઈયે ધર્મરાયને જો પાસ, જયાં છે પાપ પુન્યનો તપાસ ॥
એનાં જોશે સુકૃત સંભાળી, હશે તમારો તો દેશે વાળી ॥૧૩॥
એમ કહિ કાઢ્યો જીવ જયારે, થઈ સતી તેની નારી ત્યારે ॥
તેનો જીવ આવી સંગે મળ્યો, નારી સહિત જમપુર પળ્યો ॥૧૪॥
ચાલ્યા સંત જમદૂત સાથ, ગયા જિયાં હતા જમનાથ ॥
ધર્મે સંતનું સનમાન કીધું, પછી એ જીવનું ખત લીધું ॥૧૫॥
નહિ પુન્ય ને પાપ અનંત, પુણ્ય એટલું જમ્યા બે સંત ॥
કરી તેહ પુણ્યનો તપાસ, કહે ધર્મ જાઓ હરિ પાસ ॥૧૬॥
પછી મહારાજ પાસળે લાવ્યા, સંત દોય તેહ સંગે આવ્યા ॥
ત્યારે મહારાજ કહે સુણો જન, એણે આપ્યું છે તમને અન્ન ॥૧૭॥
માટે હમણાં સુરપુર જાશે, પછી વૈકુંઠનો વાસ થાશે ॥
એમ કહી આપ્યા દોય હાર, પહેરી ચાલ્યા પરુષ ને નાર ॥૧૮॥
તે દીઠું સર્વે સમાધિવાને, વળી જે કહ્યું તે સુણ્યું કાને ॥
જાગ્યા સમાધિ માંહિથી જ્યારે, આવી સર્વે કહી વાત ત્યારે ॥૧૯॥
કહે આજ થકી નવ વરષે, દાદો સત્સંગમાં દેહ ધરશે ॥
થાશે સત્સંગી નારી ને નર, પછી જાશે તે બ્રહ્મનગર ॥૨૦॥
એતો દીઠું છે અમારે નેણ, નથી જુઠું એમાં એકે વેણ ॥
સહુ સાંભળી આશ્ચર્ય પામ્યાં, થયો પરચો કહી શિશ નામ્યાં ॥૨૧॥
વળી વણિક ભક્ત સુંદર, ભાઈ શામજી ને પીતાંબર ॥
એહ બેઉ ભાઈ સતસંગી, તેનો ભાઈ વૈષ્ણવ કુસંગી ॥૨૨॥
નામ સોભારામ તે અનાડી, કરે સતસંગનો દ્રોહ દાડી ॥
શામજી પીતાંબરને વારે, આવે સતસંગ માંહી તો મારે ॥૨૩॥
એમ કરે અવળાઈ અતિ, કેનું કેણ ન માને કુમતિ ॥
કરે નિંદા એ પડ્યો અભ્યાસ, પછી આવ્યા તે સંતને પાસ ॥૨૪॥
સંતે વાત કરી અતિ સારી, તે તો વાત હૈયામાં ન ધારી ॥
પછી સંતને રૂપે શ્રીમુખ, કહ્યાં જમપુરીનાં જે દુઃખ ॥૨૫॥

સુણી તરત થઈ ત્યાં સમાધિ, જઈ દીઠી જમપુરી બાધિ ॥
ઠામો ઠામથી ઉઠિયા જમ, દેવા લાગ્યા છે માર વિષમ ॥૨૬॥
અતિ મારે બોલે મુખ એમ, પાપી સતસંગીને પીડે કેમ ॥
તેનું ફળ સર્વે તને દેશું, તારો મારી મારી જીવ લેશું ॥૨૭॥
એમ દીધો દંડ ઘડી ચાર, પછી આવ્યો સમાધિથી બાર ॥
આવી કહી સંત આગે વાત, આજ થઈતી જીવની ઘાત ॥૨૮॥
હવે જ્યાં લગી રહે મારા પ્રાણ, ન કરું સત્સંગનાં કુવખાણ ॥
ત્યારે સંત કહે સારું ભાઈ, હવે બેસ તું સમાધિ માંઈ ॥૨૯॥
પછી બેઠો ધ્યાને સોભારામ, દીઠા હરિ ને હરિનાં ધામ ॥
પામ્યો સુખ સમાધિમાં અતિ, જોઈ સ્વામિ શ્રીજીની મૂરતિ ॥૩૦॥
રહ્યો પ્રભુ પાસે બહુવાર, પછી આવ્યો સમાધિથી બાર ॥
આવી કહી છે સર્વે વાત, કહે સ્વામી મેં નીરખ્યા સાક્ષાત ॥૩૧॥
આવું ન દીઠું ને ન સાંભળ્યું, અતિ મોટું સુખ મને મળ્યું ॥
હું તો પામિયો આનંદ અંગ, કહે ધન્ય ધન્ય સતસંગ ॥૩૨॥
હું તો પામિયો પરચો આજ, મને મળ્યા પ્રકટ મહારાજ ॥
વળી બુરાનપુરને માંઈ, રહે દ્વિજ નારાયણજી ત્યાંઈ ॥૩૩॥
તે તો આવ્યો'તો ઉદ્યમ કાજ, ગુજરધર માંહિ દ્વિજરાજ ॥
તિયાં મળી ગયો સતસંગ, ધાર્યા નિયમ સર્વે શુભ અંગ ॥૩૪॥
પછી થયા થોડા ઘણા દન, આવી અવધિયે ત્યાગીયું તન ॥
ત્યારે તેડવા આવ્યા મહારાજ, ગયો બ્રહ્મમોલે દ્વિજરાજ ॥૩૫॥
તેનો સુત હરિરામ એક, હતો ઘરે નાનકડો છેક ॥
તેને પણ થયો સતસંગ, થઈ સમાધિ પલટ્યું અંગ ॥૩૬॥
ગયો દેહ તજી બ્રહ્મમહોલ, તિયાં દીઠું છે સુખ અતોલ ॥
દીઠા ત્યાંના સરવે રહેનાર, દીઠો પોતાનો તાત તેવાર ॥૩૭॥
તાત સુત મળ્યા માંહોમાંઈ, એવું દીઠું છે સાધિ માંઈ ॥
જ્યારે આવ્યો સમાધિથી બાર, એહ વાત કરી છે તે વાર ॥૩૮॥
સતસંગીએ માન્યું તે સત્ય, કહે કુસંગી સર્વે અસત્ય ॥
અમે ન માનીએ એવી વાણ્ય, માનીએ જ્યારે મળે એંધાણ ॥૩૯॥
વારુ સમાધિ માંહિ તું જઈ, પૂછિયે વાત તે આવ્ય લઈ ॥

તારો તાત ને અમે બે ભાઈ, ગયાતા બીજા ગામડા માંઈ ॥૪૦॥
શિયે કામે ગયાતા ત્યાં શું થયું, કહેજ્યે જઈ મને એ પૂછિયું ॥
પછી હરિરામે સમાધિ કરી, ગયો બ્રહ્મમોહોલ માંહિ ફરી ॥૪૧॥
નારાયણજી જે એનો તાત, તેને આગળ્ય જઈ કહી વાત ॥
મિત્ર તમારો વ્યંકટરામ, તેનો ભાઈ જ્ઞાનેશ્વર નામ ॥૪૨॥
તેણે પૂછયું છે પ્રશ્ન તે એમ, અમે ગ્યા'તા બીજે ગામ કેમ ॥
ત્યારે નારાયણ કહે તાત, તેની કહું તને સર્વે વાત ॥૪૩॥
ગામ નામે બદલપુર માંઈ, ગ્યાતા પોંક ખાવા સારુ ત્યાંઈ ॥
પોંક ખાઈ પાછા અમે વળ્યા, ત્યારે વટમાંહિ ભીલ મળ્યા ॥૪૪॥
તેણે વસ્ત્ર લિધાં સર્વે લુંટી, દેજ્યે એંધાણિ એ જઈ મોટિ ॥
પછી સમાધિથી આવી બાર, કરી વાત એ સર્વે તે વાર ॥૪૫॥
જે જે વીતી એ ત્રણને વાત, કહી એંધાણી દઈને સાક્ષાત ॥
ત્યારે વેંકટરામે વિચાર્યુ, સત્ય વાત એમ મન ધાર્યું ॥૪૬॥
જ્ઞાનેશ્વર રહ્યો ગમ ખાય, આ વાત કેમ ખોટી કહેવાય ॥
સાચા સતસંગી સાચા સંત, સાચા સ્વામિ પોતે ભગવંત ॥૪૭॥
એમ કહી સંત પાય નમ્યા, કરજ્યો મહારાજ અમ પર ક્ષમા ॥
તમાર સર્વે સાચી છે વાત, અમે પામ્યા પરચો સાક્ષાત ॥૪૮॥
એમ બહુ બહુ ચમત્કાર, થાય બુરાનપુર મોઝાર ॥
કહેતાં લખતાં ન આવે અંત, એમ પરચા થાય છે અત્યંત ॥૪૯॥
પળે પળે કરે હરિ સહાય, નિત્ય પ્રત્યે સતસંગ માંય ॥
તેણે મગન રહે નરનાર, કહે નિષ્કુળાનંદ નિરધાર ॥૫૦॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને બાવનમું પ્રકરણમ્ ॥૧૫૨॥

પૂર્વછાયો બહુ ભક્ત બુરાનપુરમાં, ભાવે કરી ભજે ભગવંત ॥
સહાય કરે જેની શ્રીહરિ, પળપળ માંહિ અનંત ॥૧॥
તેણે ખુમારી તનમાં, મનમાં તે મોદ ન માય ॥
નરનારી નિશંક થઈ, ગુણ ગોવિંદના ગાય ॥૨॥

અતિ કેફ છે અંગમાં, સતસંગનું સુખ જોઈ ॥
મસ્ત રહે સહુ મનમાં, કંગાલ ન માને કોઈ ॥૩॥
પ્રકટ પ્રભુ પ્રકટ પ્રાપતિ, પ્રકટ માને કલ્યાણ ॥
પ્રકટ પરચા પળે પળે, પૂરે છે શ્યામ સુજાણ ॥૪॥
ચોપાઇ તેણે કરી સહુ નરનારી, ભજે સ્વામિ શ્રીજીએ સંભારી ॥
નિત્યે સતસંગ માંહિ બેસે, બીજી વાત અંતરે ન પેસે ॥૫॥
જયારે થાય સતસંગી ભેળા, ત્યારે ગાય મહારાજની લીળા ॥
સર્વે ઉત્સવ સમૈયા સાર, તેનું ધ્યાન કરે નરનાર ॥૬॥
એહ વાત ચિતવતાં મને, જાગતાં સૂતાં દેખે સ્વપને ॥
પછી કરે માંહો માંહિ વાત, તેણે રહે સહુ રળિયાત ॥૭॥
એમ કરતાં વીતે નિશદન, થાય સમાધિ સ્વપને દર્શન ॥
પછી એમ બોલ્યા હરિદાસ, ચાલો પ્રકટ પ્રભુને પાસ ॥૮॥
કરી આવિયે દર્શન સહુ, નિર્ખિ આનંદ પામશું બહુ ॥
એમ કરી પરસ્પર વાત, ચાલ્યા સંઘ સજી પરભાત ॥૯॥
બાઈ ભાઈ બુઢાં બાળ સંગે, ચાલ્યાં સર્વે અતિશે ઉમંગે ॥
બાંધિ ખરચી ખાવાને કાજ, લીધી પૂજા પૂજવા મહારાજ ॥૧૦॥
ધીરે ધીરે કરતાં મુકામ, ચાલ્યાં સમરતાં હરિનામ ॥
આવ્યાં ઝાડિમાંહિ જયારે જન, ત્યારે ચોરે કર્યું છે વિઘન ॥૧૧॥
ઘોડાં વેલ્ય ને ઘરેણાં જેહ, વસ્ત્ર વાસણ લીધાં છે તેહ ॥
ખરચિ ખાવાની રહેવા ન દીધી, સર્વે વસ્તુ તે લૂંટી જ લીધી ॥૧૨॥
વળી બાંધી પછવાડે બે હાથ, લઈ ચાલ્યા ચોર પોતા સાથ ॥
ગયા સઘન ઝાડિમાં જયારે, બોલ્યા હરિજન તેહ વારે ॥૧૩॥
કહે માંહમાંહિ એમ મળી, રખે દુઃખ માનો કોઈ વળી ॥
હશે ભક્તિ આપણીમાં ભૂલ્ય, ત્યારે આપણાં આ થયાં શૂલ ॥૧૪॥
માટે સહુ થઈ સાવચેત, ભજો ભાવે હરિ કરી હેત ॥
હમણે આવશે ગોડલે ચડી, વેળ્ય વાલ્યમ નહિ કરે વળી ॥૧૫॥
આવી છોડાવશે અવિનાશ, જાણી બંધિવાન નિજદાસ ॥
એમ કરતાં માંહોમાંહિ વાત, પધાર્યા પ્રભુ પોત્યે સાક્ષાત ॥૧૬॥
બહુ સખા હતા પોતા સંગે, આપ ચડ્યા'તા તાતે તુરંગે ॥

એવી ચોરને મારવા લાગ્યા, ચોર મૂકિ ઝટોઝટ બાગ્યા ॥૧૭॥
જાય કિધાં લીધા સર્વે ઝાલી, કર્યા મોર્ય ઘૂમરિયે ઘાલી ॥
સર્વે વસ્તુ ને સંભારી લિધી, એ પાસે એક રહેવા ન દિધી ॥૧૮॥
તોય ન મેલે ચોરને નાથ, બાંધી લઈ ચાલ્યા પોતાને સાથ ॥
ત્યારે ચોર બોલ્યા એમ મુખે, શું કરું મરું છું સહુ ભૂખે ॥૧૯॥
માટે ન કરવાનું આ કિધું, તેનું ફળ તરત અમે લીધું ॥
હવે જેમ કહો તેમ કરિયે, એવું સુણી દયા કરી હરિયે ॥૨૦॥
જાઓ મૂકિ દિયે છીએ આજ, હવે કરશોમા આવું કાજ ॥
એમ ચોરથી મુકાવી જન, સંઘ સંગાથે ચાલ્યા જીવન ॥૨૧॥
જિયાં લગી ઉતરિયા ઝાડી, તિયાં લગી રહ્યા સંગે દાડી ॥
જ્યારે આવ્યાં છે વસ્તિનાં ગામ, ત્યારે અદૃશ્ય થયા છે શ્યામ ॥૨૨॥
પછી સત્સંગી સર્વે તે મળી, કરે માંહોમંહી વાત મળી ॥
જોજ્યો શ્રીહરિની આ સામર્થિ, છે જો મોટી છોટી કાંઈ નથી ॥૨૩॥
આપ્યો પરચો પ્રકટ આવી, ગયા ચોર કરથી મુકાવી ॥
આવી વાત કહો કિયાં હોય, સતસંગ વના બીજે નોય ॥૨૪॥
પછી ધીરેધીરે સહુ ચાલી, આવ્યા મહારાજ પાસે તે હાલી ॥
કરી દર્શન પ્રસન્ન થયા, પછી વાટનાં વિઘન કહ્યાં ॥૨૫॥
ત્યારે હસીને બોલ્યા મહારાજ, અમે આવી કર્યું એહ કાજ ॥
ત્યારે જન કહે વનમાંય, તમ વિના કરે કોણ સહાય ॥૨૬॥
વળી નિમાડ્ય દેશની વાત, સુણી સહુ થાશો રળિયાત ॥
ગામ સરસોદમાં જન જેહ, કણબી રામજી નામે છે તેહ ॥૨૭॥
તેના શરીરમાં નહિ સુખ, હતું દેહ માંહિ અતિ દુઃખ ॥
તેની પિડામાં બહુ પિડાય, કરે સુખ થાવાનો ઉપાય ॥૨૮॥
દેવ પિત્ર ભૈરવ ભવાની, બહુ માનતા એહને માની ॥
વળી જમાડ્યા સાધુ સંન્યાસી, જોગી જંગમ વળી વનવાસી ॥૨૯॥
તેણે રોગ ટળ્યો નહી રંચે, સામું થયો છે દુઃખનો સંચે ॥
પછી સહજાનંદી સંત જે છે, આવ્યા તેજ ઘેરે અણઈચ્છે ॥૩૦॥
કર્યાં દર્શન રામ પટેલે, ગ્રહ્યા ચરણ તે નવ્ય મેલે ॥
કહે હું છઉં સરણ તમારી, તમે રાખજ્યો ખબર મારી ॥૩૧॥

ત્યારે સંત કહે બહુ સારું, તમે ધારો જે નિયમ અમારું ॥
પછી હાથમાંહિ જળ લેઈ, મેલ્યું સંતને ચરણે તેઈ ॥૩૨॥
સંત કહે નારાયણ નામ, ભજય તજય તું સરવે કામ ॥
તન તારું રહે કે ન રહે, થયું કલ્યાણ તું માની લહે ॥૩૩॥
જયારે આવશે દેહનો કાળ, ત્યારે લેવા આવશે દયાળ ॥
કહી સંત એટલું વચન, ચાલ્.યા એને બતાવી ભજન ॥૩૪॥
પચી રામે માંડ્યું એ રટણ, કરે સ્વામિ શ્રીજીનું સ્મરણ ॥
પછી થયા થોડા ઘણા દન, આવી અવધ્યે તજ્યું તન ॥૩૫॥
ત્યારે તેડવા આવ્યા મહારાજ, ભેળા સંત સખાનો સમાજ ॥
આવ્યા ગામને ગોંદરે નાથ, નિર્ખિ બહુ જન થયાં સનાથ ॥૩૬॥
કહે કોણ તમે કિયાં જાશો, આ ગામમાંહિ કેમ સમાશો ॥
કહે અમે સ્વામિનારાયણ, આવ્યા ભક્ત રામજી કારણ ॥૩૭॥
હમણાં કરશું વાડિમાં નિવાસ, પછી જાશું રામજીને પાસ ॥
એમ કહિ, વાડીમાં ઉતર્યા, બહુ જીવ કૃતારથ કર્યા ॥૩૮॥
દિધાં બહુ જનને દર્શન, પ્રભુ પોત્યે થઈને પ્રસન્ન ॥
પછી આવ્યા રામજીને ઘેર, કરી મોટી મહારાજે મહેર ॥૩૯॥
ઉઠી રામજી લાગ્યો છે પાય,નિર્ખિ નાથને તૃપ્ત ન થાય ॥
દિઠા સંત પ્રભુજીને સાથે, જેણે નિયમ ધરાવ્ય'તા હાથે ॥૪૦॥
પછી નાથ કહે સુણો જન, ચાલો અમ સાથે તજી તન ॥
એવી સાંભળી વાલાની વાણ, તજયા તર્ત રામજીએ પ્રાણ ॥૪૧॥
ઘર પરના માણસ જોતે, તન તજી ચાલ્યો તર્ત પોત્યે ॥
સહુ જોઈને આશ્ચર્ય પામ્યાં, ધન્ય ધન્ય કહિ સીશ નામ્યાં ॥૪૨॥
પછી ગામ સઘળે તે જાણ્યું, અતિ મોટું આશ્ચર્ય પરમાણ્યું ॥
કહે આપણે ન જાણ્યું કાંઈ, જાણ્યું પ્રકટ આવ્યા છે આંઈ ॥૪૩॥
રહેશે દન આંહિ દોય ચ્યાર, કરશું દર્શન સહુ નરનાર ॥
જો જાણીએ અલૌકિક અંગ, ચરણ ગ્રહી ન મૂકીએ સંગ ॥૪૪॥
પણ એ પળ ગઈ તે ગઈ, વારુ ભાગ્ય મોટે ભેટ્ય થઈ ॥
અહો વાત અતિશય મોટી, હશે પાપી તે માનશે ખોટી ॥૪૫॥
એમ બોલે ગામલોક વાણ, થયો પરચો પ્રકટ પ્રમાણ ॥

એવી રીત્યે અપરમપાર, થાય પરચા તે લાખ હજાર ॥૪૬॥
કહેતાં લખતાં ન આવે છેક, લખીએ એક તો રહે અનેક ॥
દેશ દેશ ગામ ગામ પ્રત્યે, આપે નાથજી પરચા તે નિત્યે ॥૪૭॥
જણ જણ પ્રત્યે જુજવા, થાય પરચા નિત્ય પ્રત્યે નવા ॥
આજ વાવરે છે જે સામર્થિ, તે તો લખતાં લખાતી નથી ॥૪૮॥
આગે ધર્યા અવતાર ઘણા, જાણો સર્વે આ શ્રીહરિતણા ॥
પણ આજ વાળ્યો આડો આંક, પ્રભુ પ્રકટ્યા પૂર્ણ મૃગાંક ॥૪૯॥
જે જે આ વારે કરિયાં કાજ, તે તે આગે ન કર્યા મહારાજ ॥
સર્વે શાસ્ત્રમાં વાત સાંભળી, આજના જેવી ક્યાંઈ ન મળી ॥૫૦॥
આજની તો રીત્ય છે અલેખે, પણ હોય ધીમંત તે દેખે ॥
આજ અઢળ ઢળ્યા અપાર, કહે નિષ્કુળાનંદ નિરધાર ॥૫૧॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને ત્રેપનમું પ્રકરણમ્ ॥૧૫૩॥

પૂર્વછાયો હવે હિન્દુસ્થાનના, વળી લખું પરચા જેહ ॥
સામર્થિ શ્રીમહારાજની, સાંભળજ્યો કહું તેહ ॥૧॥
ધન્ય ધન્ય ધુવા ગામમાં, હરિજન જાતિ લુવાર ॥
ભલા ભક્ત ભગવાનના, જેને હૈયે હેત અપાર ॥૨॥
એક બિંદા નામે જન જાણો, ભજે હરિ કરી ભાવ ॥
તેની કાકી કુસંગણી, દલમાંહિ દુષ્ટ સ્વભાવ ॥૩॥
કરે ખેચરી નિત્ય ખરી, જેને હરિ સંગાથે વેર ॥
સતસંગી જાણી રીસ આણી, વાણી વદે જેવી ઝેર ॥૪॥
ચોપાઈ બોલે અવળું ને નાખે છે આલ્યું, દયે વણ વાંકે નિત્ય ગાળ્યું ॥
સૂતાં બેઠાં જાગતાં એ જાપ, ખાતાં પીતાં વઢે નિત્ય આપ ॥૫॥
કહે બિંદો તે બગડી ગયો, કરી સત્સંગ સ્વામિનો થયો ॥
એવું સહજાનંદમાં શું બાળ્યું, એમ કહી કહી દિયે ગાળ્યું ॥૬॥
શ્વાસઉશ્વાસે એજ સ્મરણ, ભૂલી નહિ જ્યાં લગી આવ્યું મરણ ॥
ત્રુટી નાડીઓ પીડાણા પ્રાણ, આવ્યા લેવા દિઠા જરામણ ॥૭॥
અતિ કાળા રિસાળા વિક્રાળ, ક્રોધવાળા કરૂર કોપાળ ॥

એવા દિઠા જમદૂત જ્યારે, દેવી દેવને સંભાર્યા ત્યારે ॥૮॥
વળી સેવ્યા હતા ભેખધારી, તેહ સર્વેને જોયા સંભારી ॥
પણ કેણે કરી નહિ સાય, ડોશી પડિ મહા દુઃખ માંય ॥૯॥
મારો મારો કરે જરામણ, ડારે ડોશી થઈ છે હેરાણ ॥
પછી તે સમે સ્વામિ સંભાર્યા, લિધું નામ જમ સુણિ ડર્યા ॥૧૦॥
ત્યારે ડોશીએ વારમવાર, કર્યો સ્વામિ નામનો ઉચ્ચાર ॥
આવ્યા અલબેલો એહ વાર, પોતા સાથે સખા અસવાર ॥૧૧॥
આપે બેઠા છે રથ અનુપે, શોભે છે રવિ કોટિ સ્વરૂપે ॥
જોઈ આશ્ચર્ય આવિયા જન, કર્યા લાખો લોકે દરશન ॥૧૨॥
આવ્યા ડોશિને પાસે દયાળ, દેખિ જમ ભાગ્યા તતકાળ ॥
પછી ડોશિએ કર્યાં દર્શન, કરે સ્તુતિ કહે ધન્ય ધન્ય ॥૧૩॥
અહો પતિતપાવન ટેક, મારો ન જોયો અવગુણ એક ॥
આ સમે સાય કિધું છે મારું, તેતો બિરુદ સંભારી તમારું ॥૧૪॥
એમ કરિ સ્તુતિ જોડિ નાથ, તજી તન ચાલિ હરિ સાથ ॥
સર્વે લોક કહે ધન્ય ધન્ય, આવડું શિયું ડોશીનું પુન્ય ॥૧૫॥
આતો પરચો પૂર્યો ભગવાને, હશે મુરખ તે નહિ માને ॥
વળી એક કહું બીજી વાત, સહુ સાંભળજ્યો છે સાક્ષાત ॥૧૬॥
વળી એહ ગામે એહ જાત્ય, ભકત ઠાકુરદાસ વિખ્યાત ॥
તેની પત્ની નામ ધનુબાઈ, પ્રીત્ય બેઉને મહારાજ માંઈ ॥૧૭॥
કહે માંહોમાંહિ નરનાર, હવે તજવો વિષય વિકાર ॥
થયાં સાંખ્યયોગી નર નારી, રહે ભેળાં પાળે વ્રત ભારી ॥૧૮॥
કોઈ કોઈનું અડે અંબર, કરે ઉપવાસ નારી નર ॥
અજાણ્યે જો બેઉમાં બોલાય, તેહ દિવસે અન્ન ન ખવાય ॥૧૯॥
જ્યારે ઘરમાંઈ હોય નાર્ય, ત્યારે પુરુષ બેસે જઈ બાર્ય ॥
જ્યારે પુરુષ હોય ઘરમાંઈ, ત્યારે બાર્ય બેસે જઈ બાઈ ॥૨૦॥
પાળે વ્રત એવું માંહો માંહિ, વિષય વાસના ન ઈચ્છે કાંઈ ॥
એવી રીત્યે વીત્યા બહુ દન, કરે સ્વામિ શ્રીજીનું ભજન ॥૨૧॥
તેતો સત્સંગી સરવે જાણે, વર્તેછે સાંખ્યયોગ પ્રમાણે ॥
હરિભકતને લાગે એ સારું, બીજા વિમુખને લાગે ખારું ॥૨૨॥

કહે વિમુખ એમ અભાગી, જોજ્યો થઈ બેઠાં બેઉ ત્યાગી ॥
શું સમજીને તજ્યો સંસાર, એમ બોલે બહુ નરનાર ॥૨૩॥
સતસંગ કહો કેમ કરિએ, કરિએ તો એ જેવાં થઈ ફરિએ ॥
માટે વાત તો છે ઘણી સારી, પણ ધારિયે તો થાય ખુવારી ॥૨૪॥
એવું જાણિને જગજીવન, દિધાં એ બેઉને દર્શન ॥
ભેળા બ્રહ્મચારી છે મુકુંદ, આવ્યા જન પાસે જગવંદ ॥૨૫॥
કહે ઠાકુરદાસને સ્વામિ, થયું પૂરું વ્રત નિષ્કામી ॥
એક ટેક ગ્રહી છે જે તમે, આજ મુકાવિએ છીએ અમે ॥૨૬॥
જે પાળે ગૃહસ્થ વ્રતમાન, તે સહુ સાંખ્યયોગિને સમાન ॥
માટે માની અમારું વચન, કર્મયોગી થઈ કરો ભજન ॥૨૭॥
એમ કહિ એને અવિનાશ, ગયા બીજા હરિજન પાસ ॥
દીધાં દશ વિશને દર્શન, થઈ પોત્યે પ્રબુજી પ્રસન્ન ॥૨૮॥
કૈક કુસંગીએ પણ દિઠા, પ્રકટ પ્રમાણ રથે બેઠા ॥
નરનારી સહુ આશ્ચર્ય પામ્યાં, ધન્ય ધન્ય કહિ શિશ નામ્યાં ॥૨૯॥
કહે સાચા સ્વામિ સાચા જન, થયાં એ વેડ્યે અમને દર્શન ॥
આતો પરચો અલૌકિક જાણો, સહજાનંદ સમર્થ પ્રમાણો ॥૩૦॥
વલી એ ગામે લુવારમાંઈ, હરિજન નામ ગાંગુબાઈ ॥
અતિ હેત પ્રીત્યે ભજે હરિ, પાળે નિયમ સર્વે ભાવે કરી ॥૩૧॥
એક દિવસ બાઈને સંગે, ગઈ ઈધણાં લેવા ઉમંગે ॥
વીણે ઈધાં ગરબી ગાય, અતિ હેત હૈયામાં ન માય ॥૩૨॥
જોઈ પ્રેમ એનો અવિનાશ, આવ્યા પ્રકટ પ્રભુજી પાસ ॥
દીધાં સહુ બાઈયુંને દર્શન નિર્ખિ નાથને થયાં મગન ॥૩૩॥
વાલો ગાવા લાગ્યા સંગે ગીત, જોઈ પોતાના જનની પ્રીત ॥
નિર્ખિ સ્વામીશ્રી સુખદાઈને, થઈ સમાધિ ગાંગુબાઈને ॥૩૪॥
દીઠો બ્રહ્મમહોલ ગોલોક, શ્વેતદ્વીપ વૈકુંઠ વિશોક ॥
અક્ષરધામ ને ધામના વાસી, દિઠા સમાધિમાં સુખરાશી ॥૩૫॥
જોયાં ધારણામાં જે જે ધામ, જાગી લીધાં છે તેહનાં નામ ॥
સુણિ આશ્ચર્ય પામિયાં સહુ, કહે આતો વાત મોટી બહુ ॥૩૬॥
જોને પ્રભુજી પ્રકટ પ્રમાણ, દીધાં દર્શન શ્યામ સુજાણ ॥

આતો વાત અલૌકિક ભારી, થયો પરચો કહે નરનારી ॥૩૭॥
વળી દ્વિજ ભક્ત એહ ગામે, ભાઈ બે બુદ્ધ મદારી નામે ॥
ભજે પ્રભુ પ્રકટ પ્રમાણ, જાણી સતસંગ સાચો સુજાણ ॥૩૮॥
કરે ઉદ્યમ નિર્વાહ કાજ, ભાવેશું ભજે શ્રીમહારાજ ॥
એક દિવસ વેવાર સારુ, કર્યું માંહોમાંહિ મારું તારું ॥૩૯॥
તેને વિતી ગઈ છે ઘડી ચાર, ત્યારે બુદ્ધે કર્યો છે વિચાર ॥
ધિકધિક એ વહેવાર માંઈ, એક હરિભક્ત મારો ભાઈ ॥૪૦॥
તે શું બોલ્યો હું તાણ્યમતાણ્ય, મું જેવો નહિ કોઈ અજાણ્ય ॥
એમાં કુરાજી થાશે મહારાજ, એથી ખોટ્ય મોટી શી છે આજ ॥૪૧॥
એમ કહીને બેઠો ભજને, માનસિ પૂજા કરવા મને ॥
પછી માનસિ પૂજામાં ઘણી, કરી સ્તુતિ સ્વામિ સંતતણી ॥૪૨॥
અતિ દીનપણું દલ આણી, બોલ્યો ગદ્‌ગદ્‌ કંઠે વાણી ॥
થયો અપરાધ મુંથી મહારાજ, તેનો ગુનો બકસજ્યો આજ ॥૪૩॥
એવી સાંભળી જનની વાણી, આવ્યા દીનબંધુ દીન જાણી ॥
દીધાં દાસને દર્શન નાથે, નિર્ખ્યા બાઈ ભાઈ સહુ સાથે ॥૪૪॥
બુદ્ધ લળી લાગ્યો પ્રભુપાય, નિર્ખિ નાથ હરખ ન માય ॥
કહે ધન્ય ધન્ય મારા નાથ, આજ મુજને કર્યો સનાથ ॥૪૫॥
પછી તરત કર્યો દુધપાક, કર્યાં પાસળે સુંદર શાક ॥
બીજાં કર્યાં છે બહુ ભોજન, વળી વિધવિધનાં વ્યંજન ॥૪૬॥
તેણે જમાડ્યા જગજીવન, જનભાવે જમ્યા ભગવન ॥
બોલ્યા જમતાં જમતાં નાથ, હેત રાખીએ હરિજન સાથ ॥૪૭॥
સાચાં સગાં સતસંગી જાણો, આ લોક પરલોકના પ્રમાણો ॥
તેશું વઢી ન કીજિયે વેર, માંહોમાંહિ ન વાવિયે ઝેર ॥૪૮॥
એમ વાત કરી ભગવન, દીધાં બહુ જનને દર્શન ॥
દીઠાં સહુ જને પ્રકટ પ્રમાણ, પછી ન દીઠા શ્યામ સુજાણ ॥૪૯॥
ત્યારે આશ્ચર્ય પામ્યાં તે વાર, થયો પરચો કહે નરનાર ॥
એમ કહીને પામ્યા આનંદ, નિશ્ચે જાણો કહે નિષ્કુળાનંદ ॥૫૦॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે

હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને ચોપનમું પ્રકરણમ્ ॥૧૫૪॥

પૂર્વછાયો ધન્ય ધન્ય ધુવા ગામમાં, જ્યાં ભક્ત રહે ભાવિક ॥
સહાય કરી જેની શ્યામળે, તેહ કહું હવે કાંઈક ॥૧॥
લુહાર ભક્ત લુકી નામે, આવ્યો તેહના દેહનો કાળ ॥
અંત સમે અલબેલડો, આવ્યા તેડવા દયાળ ॥૨॥
સંત સહિત શ્યામળો, પધાર્યા પ્રકટ આપ ॥
દર્શન દીધાં દાસને, સહુ નિર્ખિ થાય નિષ્પાપ ॥૩॥
સત્સંગી કુસંગી સહુએ, દીઠા પ્રકટ પ્રમાણ ॥
નહિ સ્વપ્ન સાક્ષાત જાણો, આવ્યા શ્યામ સુજાણ ॥૪॥

ચોપાઈ લુકી લાગ્યો લળી લળી પાય, નિર્ખિ નાથ તૃપ્ત ન થાય ॥
કહે નાથ લુકિ તારે કાજ, આવ્યા તેડવાને અમે આજ ॥૫॥
માટે તરત થાઓ તૈયાર, ચાલો વેળ મ કરો લગાર ॥
ત્યારે લુકિએ તજિયા પ્રાણ, ચાલ્યો નાથને સાથે સુજાણ ॥૬॥
સહુ જોઈ રહ્યા બહુ જન, દેખી આશ્ચર્ય કહે ધન્ય ધન્ય ॥
ઘણા મરે છે આ ગામમાંય, આવે જમ લેવા લઈ જાય ॥૭॥
પણ તેડવા આવે મહારાજ, એવું તો અમે દીઠું છે આજ ॥
માટે આતો વારતા અલેખે, થયો પરચો સહુ જન દેખે ॥૮॥
વળી ભક્ત લુવાર તે કહીએ, પ્રાણનાથ નામે તેહ લહીએ ॥
તેને પ્રભુમાંહિ પ્રીત ઘણી, કરે પૂજા નિત્ય પટતણી ॥૯॥
તેને ઘેર પધારી ગોવિંદ, પાડી આપ્યાં ચરણારવિંદ ॥
વળી સહુને દિધાં દર્શન, નિર્ખિ નાથને થયાં મગન ॥૧૦॥
કહે ધન્ય ધન્ય મહારાજ, આતો પરચો પામ્યા અમે આજ ॥
થયાં પ્રકટ પ્રમાણ દર્શન, પાડ્યાં પગલાં થઈ પ્રસન્ન ॥૧૧॥
આતો વાત અતિશય મોટી, હશે પાપી તે પરઠશે ખોટી ॥
વળી પ્રાણનાથને જે તાત, નામ કેશર કહું તેની વાત ॥૧૨॥
હતો કબિરના મતમાંઈ, નોતિ પ્રભુમાં પ્રતીત કાંઈ ॥
તેના દેહનો આવિયો કાળ, આવ્યા તેડવા જમ તતકાળ ॥૧૩॥
તેહ હતો વિષય અભિલાષી, ગયો જમના હાથથી નાશી ॥
તર્ત પામિયો ભૂતનો દેહ, પાછો જઈ રહ્યો નિજ ગેહ ॥૧૪॥

કરે હોહોકાર વાણી ઘણી, થઈ કબીરિયો બેણિઠણી ॥
એની સ્ત્રીના દેહ મધ્યે આવી, કરી પ્રવેશ તેને બોલાવી ॥૧૫॥
કહે સ્વામિનારાયણ સત્ય, એહ વિના બીજા છે અસત્ય ॥
સ્વામિ પ્રકટ પ્રભુ પ્રમાણ, એહ વિના બિજે નથી કલ્યાણ ॥૧૬॥
કબીરિયા મોટા મોટા મેત, માનો સહુ થયા ભૂત પ્રેત ॥
કરતાં ખંડન તીર્થ ને વ્રત, તેનું અઘ આવ્યું છે જો તર્ત ॥૧૭॥
કહેતાં પ્રભુના અવતાર ખોટા, તેહ પાપે ભૂત થયા મોટા ॥
માટે કબીરિયા કોઈ મ થાજ્યો, થઈ આસ્તિક હરિગુણ ગાજ્યો ॥૧૮॥
પ્રાણનાથની વાતો સાંભળજ્યો, જેમ કહે તેમ સહુ કરજ્યો ॥
પુન્ય પવિત્ર છે પ્રાણનાથ, તેણે કરી હું થયો સનાથ ॥૧૯॥
સુણિ એનાં મુખનું ભજન, તર્ત છૂટ્યો હું ભૂતનું તન ॥
હવે જાઉં છું હરિને ધામ, સુણિ સ્વામિનારાયણ નામ ॥૨૦॥
એમ બોલ્યો એ બાઈમાં રઈ, સહુએ સાંભળિયું કાન દઈ ॥
કહે ધન્ય ધન્ય આજ સ્વામિ, બિજા મત તે લુણહરામી ॥૨૧॥
જુઓ કબીરિયો ભૂત થઈ, બોલ્યો પોતાની સ્ત્રીમાં રઈ ॥
સાચા કહ્યા સહજાનંદ સ્વામી, બિજા કહ્યા તે કપટી કામી ॥૨૨॥
માટે એથી વાત મોટિ કહિ, થયો સાચો પરચો ફેર નહિ ॥
વળી બિજી વાત છે અનૂપ, સુણો સત્સંગી સુખરૂપ ॥૨૩॥
વળી એ ગામના હરિજન, કરે પ્રકટ પ્રમાણ ભજન ॥
ખરો વિશ્વાસ તે ઉર આણિ, સ્વામિ વિના વદે નહિ વાણી ॥૨૪॥
કરે સમૈયા સર્વે સંભાળી, અષ્ટમી એકાદશી દિવાળી ॥
જે જે હરિના જન્મ દિવસ, કરે ઉત્સવ તેદિ અવશ ॥૨૫॥
એમ કરતાં આવી છે હોળી, રમે નરનારી મળી ટોળી ॥
નાખે ધૂળ્ય ને ભાખે ગાળિયો, કરે હોહો ને પાડે તાળિયો ॥૨૬॥
એવી રિત્ય સતસંગી જોઈ, એહ પરે રમે નહિ કોઈ ॥
સહુ બેસે મંદિરમાં મળી, કરે વાત પ્રભુજીની વળી ॥૨૭॥
એમ કરતાં હુતાશની આવી, સર્વે હરિજન મન ભાવી ॥
લાવ્યા ગુલાલ કાઢ્યો રંગ, માંહોમાંહિ રમવા ઉમંગ ॥૨૮॥
પછી સજ્જ થયા સહુ જન, જાણી મોટો ઉત્સવનો દન ॥

નાખે રંગ ઉડાડે ગુલાલ, તેણે સહુ થયા રંગલાલ ॥૨૯॥
મુખે બોલે નારાયણ નામ, પાડે તાળી જાણે સહુ ગામ ॥
અતિ પ્રેમમાં મગન સહુ, હૈયે હેત પ્રીત્ય વળી બહુ ॥૩૦॥
તેનું હેત જોઈ હરિરાય, અવ્યા અલબેલો તર્ત ત્યાંય ॥
આવી મળ્યા મંડળીમાં નાથ, રાચ્યા રમવા જનને સાથ ॥૩૧॥
તાળી ભેળી પાડે હાથે તાળી, ધુન્ય ભેળી કરે ધૂન્ય વળી ॥
રમે દાસ સાથે રંગભીનો, કરે ઉત્સવ હુતાશનીનો ॥૩૨॥
પ્રભુ પોત્યે પ્રકટ પ્રમાણ, રમે જને સંગે સુજાણ ॥
સહુ કરે દરશન દાસ, અતિ રૂપ–રાશિ અવિનાશ ॥૩૩॥
દિઠા સતસંગી કુસંગી જને, જોઈ આશ્ચર્ય પામિયા મને ॥
કહે મહારાજ છે પરદેશે, આંહિ આવ્યા છે અલૌકિ વેશે ॥૩૪॥
જેને નિરખવા હોય તે નિર્ખો, વળી પરખવા હોય તે પર્ખો ॥
એમ કરતાં માંહો માંહિ ઉચ્ચાર, પ્રભુ અદેશ્ય થયા તે વાર ॥૩૫॥
પછી સર્વે રહ્યા છે વિમાશી, કહે કિયાં ગયા અવિનાશી ॥
એમ કહે રમ્યા મુજ સાથે, એક કહે લીધી તાળી હાથે ॥૩૬॥
એમ કહે હતા મારે પાસ, મારે હતી મળવાની આશ ॥
આતો આપણે ન જાણ્યું કાંઈ, ચડ્યા રમવાના તાન માંઈ ॥૩૭॥
ત્યારે એક કહે સાંબળો જન, મોટાં ભાય થયાં દરશન ॥
હવે ઓરતો મ કરો કાંઈ, રાખો મૂરતિ અંતર માંઈ ॥૩૮॥
થયો પરચો જાણજ્યો જન, મોટાં ભાગ્ય માનો ધન્ય ધન્ય ॥
એહ રીત્યે અપરમ પાર, થાય પર્ચા હજારે હજાર ॥૩૯॥
કોઈકને ઘરે જમે આવી, કોઈકને આપે હાર લાવી ॥
કોઈકને કરતાં ભજન, થય પ્રકટ પ્રમાણ દર્શન ॥૪૦॥
નિત્ય ધુન્ય કરે આવી સાથે, પાડે પ્રકટ તાળી બે હાથે ॥
એમ આપે પરચા અપાર, કહેતાં લખતાં ન આવે પાર ॥૪૧॥
અંતકાળે તો અવશ્ય આવે, એ બિરુદ કેદિ ન બદલાવે ॥
જે કોઈ સ્વામિનારાયણ કેય, તેને માથે નથી કેનો ભેય ॥૪૨॥
માટે રહો નિર્ભય નિઃશંક, મળ્યે મહારાજ ન રહેવું રંક ॥
જેને પાસે હોય ચિંતામણિ, કેમ દુઃખી રહે તેહ ધણી ॥૪૩॥

તેમાં કંગાલ રહે નક કોય, એના ચિંતવ્યામાં ફેર હોય ॥
તેમ પ્રકટ મળ્યે મહારાજ, સરે સર્વે પર વળી કાજ ॥૪૪॥
તેમાં દુઃખી રહે જેહ જન, તેને તેવું જ છે ચિંતવન ॥
હરિ કલ્પવૃક્ષ સમ કાવે, નિશ્ચે નિષ્કુળાનંદ એમ ગાવે ॥૪૫॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંક મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને પંચાવનમું પ્રકરણમ્ ॥૧૫૫॥

પૂર્વછાયો વળી કહું એક વારતા, સુંદર છે અતિ સાર ॥
જેણે રીત્યે હરજનની, વળી કરી હરિયે વાર ॥૧॥
બારાં મધ્યે એક બહુ સારું, ગણિએ ગુડેલ ગામ ॥
ખરા ક્ષત્રિ ત્યાં રહે, જેનું છે જીભાઈ નામ ॥૨॥
તેહના તે ગામ ઉપર્યે, વળી આવી ચોરની ધાડ્ય ॥
લાગ્યા તે સહુને લૂંટવા, પાપીએ પડાવી રાડ્ય ॥૩॥
તેહ સુણિ શૂરવીર ધીર, તરત થયા તૈયાર ॥
રૂડા રણમાં રમવા, લિધાં હાથ હથિયાર ॥૪॥
ચોપાઇ મારી ચોર કર્યા ચકચૂર, જે રહ્યા તે ભાગિ ગયા દૂર ॥
એક ચોર રહ્યો'તો સંતાઈ, કર્યો ઘાવ તેણે શિર માંઈ ॥૫॥
પછી તે તસ્કરને મારી, કાઢિ ધાડ્ય ગામમાંથી બારી ॥
કરી જિત વળ્યા નિજ ઘેર, સમરતાં સ્વામિ રૂડી પેર ॥૬॥
રાખિ વરતે તે મૂર્તિમાંઈ, ઘાયા તેની પીડા નહિ કાંઈ ॥
સુખે વીત્યા દશ પાંચ દન, આવ્યા ભક્ત પાસે ભગવન ॥૭॥
ખ્યિાં જીભાઈએ શ્રીજગદીશ, અતિ હરખે નમાવિયું શીશ ॥
કહે ધન્ય દીનપ્રતિપાળ, મારી આ સમે લીધી સંભાળ ॥૮॥
એમ કહિને જોડિયા હાથ, ત્યારે બોલિયા નેહશું નાથ ॥
આજ થકી જાણો ત્રિજે દન, તમારે નથી રાખવું તન ॥૯॥
મેલિ દેહ આવો બ્રહ્મમોલ, એમ કહિ દઈ ચાલ્યા કોલ ॥
ત્યારે રાજી થયા છે જીભાઈ, અતિ હરખ પામ્યા મન માંઈ ॥૧૦॥
જોઈ રહ્યા છે વાયદે વાટ, બ્રહ્મમોહોલમાં જાવું તે માટ ॥

ત્યારે નાથજી થયા તૈયાર, સાથે લઈ દશ તે અશ્વાર ॥૧૧॥
વાલો આવ્યા વડ ગામ માંઈ, દિધાં દાસને દર્શન ત્યાંઈ ॥
પછી આવ્યા છે ગુડેલ ગામ, કરવા જીભાઈનું હરિ કામ ॥૧૨॥
દિધાં દર્શન દાન બહુને, થયું આશ્ચર્ય જન સહુને ॥
કોટિ કોટિ સૂર્યને સમાન, દિઠા સખા સંગે ભગવાન ॥૧૩॥
આવ્યા જીવન જીભાઈ પાસ, દીનબંધુ જાણી નિજદાસ ॥
કહે વાલોજી વારમવાર, થાઓ જીભાઈ હવે તૈયાર ॥૧૪॥
ત્યારે જીભાઈ થયા પ્રસન્ન, તરત તજ્યું રાજ થઈ તન ॥
માગી શીખ મૂક્યું જ્યારે તન, જોઈ આશ્ચર્ય પામિયા જન ॥૧૫॥
કહે ધન્ય ધન્ય મારા નાથ, તેડિ ચાલ્યા જીભાઈને સાથ ॥
આવી રીત્ય દીઠી ન સાંભળી, તેવી આજ જોઈ અમે મળી ॥૧૬॥
માટે આથી પર્ચો શિયો અન્ય, હશે પાપી તે નહિ માને મન્ય ॥
આવી રીત્યે તન જાય છૂટી, એથી વાત બીજી કઈ મોટી ॥૧૭॥
એક ચડોતરે બોચાસણ, તિયાં કાશીદાસ શિરોમણ ॥
તેને સાચી સમજાણી વાત, રહ્યો સંશયવત એનો તાત ॥૧૮॥
તેને કાશીદાસ કહે એમ, તમે સ્વામિને સમજો છો કેમ ॥
ત્યારે કાનદાસે એમ કહ્યું, શુક સરિખા એવું મેં લયું ॥૧૯॥
ત્યારે કાશીદાસ કહે તાત, સ્વામિ સ્વયં શ્રીહરિ સાક્ષાત ॥
ત્યારે કાનદાસ કહે હશે, પણ મટ્યો નહિ મન સંશે ॥૨૦॥
એમ કરતાં વીત્યા કાંઈ દન, થયાં કાનદાસને દર્શન ॥
દિઠા પરમહંસ લાખો લેખે, તન તેજ સૂર્યથી વશેખે ॥૨૧॥
કોઈ દિઠા છે નારદ જેવા, કોઈ શુક સમાન છે એવા ॥
કોઈક દિઠા સનક સમાન, કોઈ વાલ્મીક મુનિ નિદાન ॥૨૨॥
ઋષિ સહસ્ર અઠ્યાશિ છે જેહ, દીઠા તેજના અંબાર તેહ ॥
જોઈ આશ્ચર્ય અંતરે પામ્યો, સંશય સર્વે મનનો વામ્યો ॥૨૩॥
પછી લાગ્યો છે સહુને પાય, અતિ રાજી થઈ મનમાંય ॥
કહે ધન્ય ધન્ય મુનિજન, ધન્ય સહજાનંદ ભગવન ॥૨૪॥
તમ મુનિ ને મહારાજ, આવ્યા જીવ ઉધારવા કાજ ॥
આવો પ્રકટ પરચો પામી, નહિ માને જે હશે હરામી ॥૨૫॥

વળી ચડોતરમાં મેઘવે, કહું વાત કણબિની હવે ॥
નરોત્તમ ને નાગરદાસ, કરે સત્સંગની ઉપહાસ ॥૨૬॥
ધન જોબન ને બળે કરી, પગ ન ભરે પ્રભુથી ડરી ॥
કરે ભક્તની નિંદા અમટ, તે પાપે વળગ્યાં ભૂત ષટ ॥૨૭॥
બે ભોઈ બે ભંગિયા નિદાન, એક ખત્રિ એક મુસલમાન ॥
વળગ્યાં નરોત્તમને એ ષટ, આપે અંગમાં દુઃખ અમટ ॥૨૮॥
જ્યારે આવે અંગમાંઈ ભોઈ, ત્યારે ભાર લિયે શિર ઢોઈ ॥
જ્યારે મુલ્લાં આવે અંગમાંયે, ત્યારે માગે છે કાંઈનું કાંયે ॥૨૯॥
આવે ભંગિયા બે ભેળા મળી, માગે ખાવા અખાજ તે વળી ॥
જ્યારે ખત્રી કરે પરવેશ, ત્યારે કરે હોયેશ હોયેશ ॥૩૦॥
જ્યારે જેજે વસે આવી સંગ, ત્યોર તેવો જ કરે છે રંગ ॥
એમ ભૂત વળગ્યાં એ છોય, મૂઆ લગિ મૂકે નહિ કોય ॥૩૧॥
વળી ધડ પર નહિ જેને શીશ, વળગ્યો તે નાગરને ખવિશ ॥
વળી એકને વળગ્યો કોળી, થઈ ભેળી ભૂતતણી ટોળી ॥૩૨॥
કોઈ મૂંઝવે કોઈ રોવારે, કોઈ જગાડે કોઈ સુવારે ॥
કોઈ ધુણવે ધ્રુજવે વળી, એમ દિયે દુઃખ સહુ મળી ॥૩૩॥
તે કાઢવા ઉપાય બહુ કરિયા, કર્યા ભેળા ભૂવા ને જાગરિયા ॥
ધૂણી ધૂણી ધન ગયા ખાઈ, તોય ફેર પડ્યો નહિ કાંઈ ॥૩૪॥
પછી ચાલ્યા ત્રણ્યે ત્યાંથી મળી, આવ્યા વરતાલે સ્વામિ સાંભળી ॥
કર્યાં દર્શન લગિયા ચરણ, સ્વામિ અમો છું તમારે શરણ ॥૩૫॥
ત્યારે ભૂતને ભય જ લગી, રહી ન શકય નિસર્યાં ભાગી ॥
જોઈ મહારાજનો પરતાપ, થયો ભૂત તણે તનતાપ ॥૩૬॥
ન ખમાણું તે નિસર્યાં ખસી, જે રહ્યા'તા એ ત્રણેમાં વસી ॥
પછી ત્રણ્યે સતસંગી થયા, ધારી નિયમ નિજ ઘેર ગયા ॥૩૭॥
તે જોઈ સહુ આશ્ચર્ય પામ્યાં, ધન્ય સ્વામિ કહી શિશ નમ્યાં ॥
થયો પરચો જાણ્યો સહુ જને, કાઢ્યાં ભૂત પોતે ભગવને ॥૩૮॥
વળી એ દેશે મુમધા ગામ, તિયાં બ્રાહ્મણ ઈશ્વર નામ ॥
તેહને બ્રહ્મરાક્ષસ વળગો, આપે દુઃખ થાય નહિ અળગો ॥૩૯॥
તે રાક્ષસને કાઢવા માટ, ઘેરે બેસાર્યો શાસ્ત્રીય પાટ ॥

ધૂણધૂણીને થયો બેહાલ, તોય ભૂતે મેલ્યો નહિ ખ્યાલ ॥૪૦॥
ભણે શ્લોક ભેળા શ્લોક તેહ, થયો ભૂત તે ભણેલો એહ ॥
કૌમુદી ન્યાય વ્યાકરણ જાણે, બોલે ગીર્વાણી સંગે ગીર્વાણે ॥૪૧॥
કોઈ રીત્યની ન માને વાત, દિયે દુઃખ દિવસ ને રાત ॥
પછી બ્રાહ્મણ જેતલપુરે, આવ્યો શ્રીહરિની તે હજુરે ॥૪૨॥
આવી લાગ્યો મહારાજને પાય, ત્યારે ભૂત બોલ્યો એહ માંય ॥
હવે હું કયાં જાઉં મુરારી, આવ્યો બ્રાહ્મણ શરણ તમારી ॥૪૩॥
કહે નાથ રહે સંત માંય, ભૂત કહે પાસે કેમ અવાય ॥
ત્યારે નાથ કહે જા બદ્રીવન, કર્ય નરવીરનું દર્શન ॥૪૪॥
પછી ભૂત શીખ માગી ગયો, દ્વિજ ઈશ્વરજી સાજો થયો ॥
તે પ્રતાપ શ્રીમહારાજ તણો, શું કહીએ મુખથી ઘણો ઘણો ॥૪૫॥
વળી જેતલપુરને માંઈ, કણબી નામ તેનું રાઈ બાઈ ॥
તેને વળગી ચુડેલ સયણી, દિયે દુઃખ નિત્ય પ્રત્યે ઘણી ॥૪૬॥
લઈ જાય પહેર્યાનાં લૂગડાં, જાય ઝોંટી ખાવાનાં ઠામડાં ॥
થાય પાંચ દશ દન જ્યારે, નાખી જાય ફોડી ત્રોડી ત્યારે ॥૪૭॥
એમ ચુડેલ પડી છે કેડ્યે, જાય ચડાવી પાડરું મેડે ॥
પછી તે બાઈ પ્રભુને પાસ, આવી કરી એની અરદાસ ॥૪૮॥
ત્યારે બોલિયા શ્રીભગવાન, થા સતસંગી લે વ્રતમાન ॥
પછી તે બાઈએ તેમજ કર્યું, ત્યારે ભૂત તે ભાગી નિસર્યું ॥૪૯॥
તે પ્રતાપ શ્રીમહારાજ તણો, શું કહીએ વળી મુખથી ઘણો ॥
એમ આપે જનને આનંદ, નયણે નિર્ખિ કહે નિષ્કુળાનંદ ॥૫૦॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને છપનમું પ્રકરણમ્ ॥૧૫૬॥

પૂર્વછાયો વળી કાનમદેશ આમોદમાં, દ્વિજ ભટ્ટ દીનાનાથ ॥
સંશયવત સતસંગમાં, હતો અણસમજે અનાથ ॥૧॥
એવા સમામાં આવિયો, વિમુખ અતિ મતિ મંદ ॥
અભાગ્ય જોગે આવી મળ્યો, જે નિર્વિકલ્પાનંદ ॥૨॥
તેણે ભટ્ટ ભરમાવિયો, આવિયો તેણે અભાવ ॥

પૂરણ સંશય પાડિયો, તે વિમુખે ભજવ્યો ભાવ ॥૩॥
મેલ્યું શરણ મહારજનું, ત્યારે ભૂતે વરત્યો લાગ ॥
આવી લાગ્યાં અપત્યને, જયારે કર્યો સતસંગ ત્યાગ ॥૪॥
ચોપાઈ સ્તોત્ર અષ્ટક વળી આરતિ, તેણે કરીતી હરિની વિનતી ॥
માટે ભૂતનું તૂત ત્યાં નોય, વળગે હરિ વિમુખ જે હોય ॥૫॥
માટે એની સુતા જે વિમુખ, વળગ્યું ભૂત તેન દિયે દુઃખ ॥
જાય ઘરમાંથી ચીજ ઉપાડી, નાખે પહેર્યાનાં લૂગડાં ફાડી ॥૬॥
રાંધિ રસોઈ કરે તૈયાર, આવી વિષ્ટા નાખે તે મોઝાર ॥
ગોળ ઘૃત જળ દૂધ દઈ, તેમાં નાખે નરક ભૂત લઈ ॥૭॥
એમ આપે દુઃખ ભૂત આવી, નાખી જમુનાને અકળાવી ॥
તેને કાઢવાને બહુ કર્યું, તોય ભૂત કેણે ન નિસર્યું ॥૮॥
પછી ભટ્ટ ઘટે પામી ત્રાસ, આવ્યો સુતા તેડી પ્રભુ પાસ ॥
શિશ નમાવી હરિ ચરણે, કહે નાથ આવિયો હું શરણે ॥૯॥
મારી સુતા આ જમુના જેહ, આજ થકી તમારી છે તેહ ॥
એને ભવિષ્યે વળગ્યું ભૂત, તેનું તન મનમાં છે તૂત ॥૧૦॥
તેણે કરી બેહાલ બિચારી, માટે આવી એ શરણ તમારી ॥
ધારી નિયમ કરશે ભજન, તે સામું તમે જોજ્યો જીવન ॥૧૧॥
ત્યારે શ્રીહરિ બોલ્યા એમ, દેવ બ્રાહ્મણને ભૂત કેમ ॥
ત્યારે દ્વિજ કહે જોડી હાથ, દેવ બ્રાહ્મણ પણ અનાથ ॥૧૨॥
માટે આજથી નાથ તમારો, પ્રભુ ગુનો જોશોમા અમારો ॥
એમ કહિને નામિયું શીશ, ત્યારે ભૂત ભાગ્યું નાખી ચીસ ॥૧૩॥
તેહ જણાણું સર્વે જનને, જોઈ આશ્ચર્ય માન્યું મનને ॥
થયો પરચો પ્રકટ પ્રમાણ, ગયું ભૂત જે કરતું હેરાણ ॥૧૪॥
દેશ ડંઢાવ્યે વિશનગર, દ્વિજ શોભારામ ત્યાં નાગર ॥
તેણે રાખી રાક્ષસની રીત, કરે સતસંગનો દ્રોહ નિત ॥૧૫॥
કાવે સતસંગી જે નરનાર્ય, તેને કર્યા લઈ નાત્ય બાર્ય ॥
વળી સરકારમાં કરી ચાડી, સતસંગીને વિપત્ય પાડી ॥૧૬॥
હરે ફરે કરે કાંઈ કામ, નિંદે સતસંગીને આઠું જામ ॥
એમ કરતાં વીત્યાં કાંઈ દન, પછી બોલ્યો થઈને પ્રસન્ન ॥૧૭॥

બહુ દિવસથી દ્વેષ કરું છું, તોય સાજો સુખિયો ફરું છું ॥
પછી સતસંગીને એમ કહ્યું, સ્વામિ જુઠા કાં ફુટ્યું છે હૈયું ॥૧૮॥
જો સ્વામીજી સાચા ભગવાન, તો હું માગું છું એ વરદાન ॥
આજ થકી આઠ દન માંઈ, થાઉં આંધળો ન દેખું કાંઈ ॥૧૯॥
તો સાચા સ્વામિ ને સતસંગ, જો હું થાઉં આઠ દનમાં અપંગ ॥
ત્યારે સતસંગી કહે વિમુખ, શિદ મુખે માગી લે છે દુઃખ ॥૨૦॥
સ્વામિ શિદ કરે કેને અંધ, એવું માગિયે ન મતિ મંદ ॥
ત્યારે શોભારામ બોલ્યો મુખે, મેં માગ્યું તે થાય મર સુખે ॥૨૧॥
ત્યારે શ્રીહરિ છે કલ્પવૃક્ષ, તિયાં ચિંતવ્યું થાવા અચક્ષ ॥
પછી વાયદો વેગળો રહ્યો, દિન ચ્યારમાં આંધળો થયો ॥૨૨॥
એવી વિમુખ જીવની રીત, સમું ચિંતવી ન શકે ચિત્ત ॥
પછી તેને જોઈ બીજે જને, માન્યો પ્રકટ પરચો મને ॥૨૩॥
એમ પરચા અપરમપાર, આપે હરિ હજારે હજાર ॥
તે કહેતાં લખતાં ન આવે અંત, સમજી લેજ્યો સદ્‌બુદ્ધિવંત ॥૨૪॥
વળી વાત કહું એક સારી, લેજ્યો હરિજન હેયે ધારી ॥
કચ્છ દેશમાં ભુજનગર, તિયાં સુતાર નામ સુંદર ॥૨૫॥
તે સતસંગમાં શિરોમણિ, પણ રાખતો પ્રવૃતિ ઘણિ ॥
મોટા મોટા માણસનો મોબતી, શેઠ શાહુકારનો સોબતી ॥૨૬॥
તે તો સર્વે હરિથી વિમુખ, તેની રાખે નિત્ય પ્રત્યે રુખ ॥
એમ ગઈ આયુષ સઘળી, તોય ચેતી શક્યો નહિ વળી ॥૨૭॥
ત્યાંતો આવિયો દેહનો કાળ, થયું તન પરવશ તતકાળ ॥
જાગ્રત અવસ્થામાં ન રહેવાય, સદ્ય સ્વપ્ન અવસ્થામાં જાય ॥૨૮॥
જ્યારે બોલે સ્વપ્નમાં રહિ, કરી ઉપાધિ દેખાડે કહિ ॥
પછી આવે જાગ્રતમાં જયારે, થાય અતિશે ઓરતો ત્યારે ॥૨૯॥
પછી પસ્તાપ કરીને બોલે, કોઈ મૂરખ નહિ મુજ તોલે ॥
આવા સત્સંગી ને શ્રીમહારાજ, તેને મૂકી મેં કર્યું અકાજ ॥૩૦॥
માટે શઠમાં હું શિરોમણિ, એમ કરે છે પસ્તાપ ઘણિ ॥
હવે પ્રભુ છે અધમઉદ્ધાર, એ પક્ષે કરે તો કરે વાર ॥૩૧॥
પણ મુજથી કાંઈ ન સર્યું, એમ કહીને સ્તવન કર્યું ॥

ત્યારે હરિ છે દીનદયાળ, જાણી દીન આવ્યા તતકાળ ॥૩૨॥
દીધું દાસને દર્શન દાન, નિરખ્યા સુંદરે શ્રીભગવાન ॥
નિર્ખિ હરખ પામિયો અતિ, પછી કરવા લાગ્યો વિનતિ ॥૩૩॥
જેવા દિઠા અંત સમે નાથ, તેવા કહેવા લાગ્યો જોડિ હાથ ॥
કહે નમો અનંત અપાર, જેની મૂર્તિ હજારે હજાર ॥૩૪॥
વળી હજારે હજાર ચર્ણ, નેત્ર હજારે હજાર કર્ણ ॥
શિર ઉરુ હજારે હજાર, બહુ બાહુ ને નામ અપાર ॥૩૫॥
આદિ અંતે મધ્યે અવિનાશ, કોટિ કલ્પ ગિયે નહિ નાશ ॥
એવું દિઠું સુંદરજીએ રૂપ, તેવું કહ્યું સ્વામિનું સ્વરૂપ ॥૩૬॥
વળી સતસંગી નરનાર્ય, તેપણ દિઠાં તેજના અંબાર ॥
એવા દિઠા હરિ હરિજન, જોઈ કરે છે પસ્તાપ મન ॥૩૭॥
કહે હું ન સમજ્યો લગાર, આતો વાત અતોલ અપાર ॥
ખોટા સંસારિ સ્વારથ માંઈ, આવ્યો અંત કમાઈ કમાઈ ॥૩૮॥
તેતો ન આવ્યું આ સમે કામ, સુત વિત્ત ભાઈ વળી ભામ ॥
સર્વે વહાલાં થયાં છે વેરી, એમ કરે શોચ ફેરિ ફેરિ ॥૩૯॥
પછી કહિ છે સહુને વાત, હવે તન થાશે મારું પાત ॥
આવ્યા છે મને તેડવા નાથ, હું જાઉં છું મહારાજને સાથ ॥૪૦॥
કંઈ વારના ઉભા છે આવી, મુજ કારણે વિમાન લાવી ॥
એમ કહિને શીખજ માગી, પછી તરત દિધું તન ત્યાગી ॥૪૧॥
તજ્યું દેહ તેહ તતકાળ, તેડિ ચાલ્યા છે પોતે દયાળ ॥
જોઈ આશ્ચર્ય પામિયા જન, પછી કહેવા લાગ્યા ધન્યધન્ય ॥૪૨॥
થયો પરચો સહુએ પ્રમાણ્યું, એવું જોઈને આનંદ આણ્યું ॥
એવા પરચા અફરમ પાર, થાય આ સમે લાખો હજાર ॥૪૩॥
તેનો કહેતા આવે કેમ અંત, થોડે ઘણું માનો બુદ્ધિવંત ॥
દેશોદેશ વળી ગામોગામ, કરે દયાળુ દાસનાં કામ ॥૪૪॥
જનજન પ્રત્યે જુજવા જેહ, થાય પરચા ન લખાય તેહ ॥
સર્વે દાસને સુખ દિધું છે, એવું બિરુદ પહેલાંથી લિધું છે ॥૪૫॥
સ્વામી રામાનંદજીની પાસે, માગી લિધું છે પોત્યે હુલાસે ॥
કહે સત્સંગી નામ કહેવાય, કોઈ રીત્યે એ દુઃખી ન થાય ॥૪૬॥

એનું આવે અમને એ દુઃખ, એહ ભોગવે સદાય સુખ ॥
તે વચન વાલે સત્ય કીધું, સર્વે સતસંગીને સુખ દિધું ॥૪૭॥
એવો સત્સંગી કોઈ ન કાવે, જેને તેડવા નાથ ન આવે ॥
જાણો અવશ્ય ટેક એ ખરી, છૂટે તન આવે જ્યારે હરિ ॥૪૮॥
એનું આશ્ચર્ય ન માને કોય, પ્રભુ હોય તિયાં એમ હોય ॥
સ્વયં પ્રભુ આજ સહજાનંદ, તેણે વરતે છે સહુને આનંદ ॥૪૯॥
કોઈ વાતની ન રહી ખામી, મળ્યા જેને સહજાનંદ સ્વામી ॥
કૃપાનિધિ જે કરુણાકંદ, મળ્યે મગન કહે નિષ્કુળાનંદ ॥૫૦॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે હરિજનને પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને સત્તાવનમું પ્રકરણમ્ ॥૧૫૭॥

પૂર્વછાયો વળી પાંચાળ દેશમાં, કાજુ કારિયાણી ગામ ॥
અનંત લીલા ત્યાં કરી, હરિએ કર્યું નિજધામ ॥૧॥
તેહ ગામમાં જે વસે, નરનારી આદિ જન ॥
ભાવાભાવે ભગવાનનાં, સહુને થયાં દર્શન ॥૨॥
સમજુ થયાં સતસંગી, અણસમજુ રહ્યા એમ ॥
પાપી નરે પરમોદિયા, તે કુસંગે તજશે કેમ ॥૩॥
પણ દર્શન જેને દયાળનું, તે નિષ્ફળ નવ્ય જાય ॥
અંત સમે અવસ્ય આવી, શ્રીહરિ કરે છે સહાય ॥૪॥
ચોપાઈ તેની વાત સાંભળજ્યો સહુ, થયું જેમ તેમ હવે કહું ॥
એક કાઠી કુસંગી અપાર, નામ માણશિયો નિરધાર ॥૫॥
તેતો સાજો શરીરમાં સુખી, લવલેશ દેહ નહિ દુઃખી ॥
સહજ સ્વભાવે બેઠો'તો બાર, આવ્યા જમ લેવા તેને ચાર ॥૬॥
અતિ કાળા ને કરુર વાણી, જેને જોઈ જીવે નહિ પ્રાણી ॥
બહુ ભૂખ્યા ભૂંડા ભયંકર, હાથે પાશ પર્શુ હથિયાર ॥૭॥
બેઠા બે જણા લોહને ગાડે, બીજા બે જણા બેઠા છે પાડે ॥
પછી ગાડેપાડેથી ઉતરી, લીધો કાઠિને કબજે કરી ॥૮॥
દઈ માર ને મોર્ય લૈ કીધો, જમે એમનો એમજ લીધો ॥

મારે બહુ પાડે બુમરાણ, તોય મેલે નહિ જમરાણ ॥૯॥
કહે કુસંગી કેમ તું રહ્યો, તજી સ્વામિ અમારો શું થયો ॥
જો તું પડ્યો અમારે જ પાને, તોતું સુખ ઈચ્છે હવે શાને ॥૧૦॥
બોલ્યો માણશિયો તેહ વારે, છે સ્વામિજીનું દર્શન મારે ॥
બીજું તો મેં કાંઈ નવ્ય કર્યું, કર્યું તેમાં તો આવું નિસર્યું ॥૧૧॥
હવે કરે તો કર સ્વામિ વાર, તે વિના બીજો નથી આધાર ॥
એમ કહેતાં આવ્યા અવિનાશ, જમ મેલી ભાગ્યા પામી ત્રાસ ॥૧૨॥
પછી આવ્યો માણશિયો ઘેર, કહે નાથે ઉગાર્યો આ વેર ॥
એમ કરતાં વીત ઘડી ચાર, આવ્યા નવ કૃતાંત તે વાર ॥૧૩॥
તેણે તરત મારી લીધો મોર, પાડે માણશિયો બહુ બકોર ॥
જમ કહે રખે ગામ જગાડે, લઈ જાઈએ એને ઉપરવાડે ॥૧૪॥
ત્યારે બીજો કહે જાશું ભાગોળે, એક કહે સંત હશે આગળે ॥
એક કહે સંત નથી જો આંહિ, શિદ બીક રાખો મનમાંહિ ॥૧૫॥
પછી લઈ ચાલ્યા ગામ બાર, આવ્યા અલબેલો તેહ વાર ॥
કરી રીસ કિંકરને કહ્યું, કેમ ફૂટ્યું છે મૂરખો હેયું ॥૧૬॥
આ ગામમાંહિ વસે છે જન, જેને છે મારું સંતદર્શન ॥
તેને લેવા આવો છો અભાગી, શીદને મોત લિયો છો માગી ॥૧૭॥
જાઓ આ ગામની મેલી આશ, એમ કહે જમને અવિનાશ ॥
તે માણશિયે સર્વે સાંભળી, જેવી વીતિ તેવી કહી વળી ॥૧૮॥
સુણી કહેવા લાગ્યા જન સહુ, આતો પરચો થયો મોટો બહુ ॥
વળી એ ગામમાં એક સઈ, નામ માવો તે સતસંગી નહિ ॥૧૯॥
તેના દેહનો આવિયો અંત, કહું તેનું હવે વરતંત ॥
તેને લેવા આવ્યા જમ ત્રણ, લીધો જીવ પામિયો મરણ ॥૨૦॥
જ્યારે જીવ લઈ જમ વળ્યા, ત્યારે સંત રૂપે સ્વામિ મળ્યા ॥
કહે જમ પ્રત્યે જન એમ, એ જીવને લીધો તમે કેમ ॥૨૧॥
કહે જમ એ કુસંગી સઈ, તેને જાશું જમપુરે લઈ ॥
ત્યારે સંત કહે નહિ લેવાય, તમે કરસો જો કોટિ ઉપાય ॥૨૨॥
એતો કરે છે કામ અમારું, તેને તેડું ન જોઈએ તમારું ॥
ત્યારે જમ કહે નથી તમારો, શીદ એ જીવને લેતાં વારો ॥૨૩॥

એ જે કામ તમારું કરે છે, તેતો કોઈક થકી ડરે છે ॥
ત્યારે સંત કહે સાચું કહ્યું, પણ સંતસેવા ફળ ગયું ॥૨૪॥
માટે એ વાતમાં ખોટ્ય મોટી, જાઓ મેલિ થાઓ શીદ ખોટી ॥
પછી જમ ગયા જખમારી, સંત લિધો એ જીવ ઉગારી ॥૨૫॥
આવ્યો દેહમાંહિ માવો જ્યારે, વીતિ વાત કહિ સર્વે ત્યારે ॥
પામ્યા આશ્ચર્ય સહુ સાંભળી, થયો પરચો કહે જન મળી ॥૨૬॥
વળી એ ગામમાં સથવારો, નામ ત્રિકમ સતસંગી સારો ॥
તેને આવ્યું ટૂંટિયું અનાડી, પેસિ તનમાં તાણિ ચે નાડી ॥૨૭॥
હાથ પગ રગ લિધી તાણી, થયો પરવશ બોલી બંધાણી ॥
પછી તરત જીવ તેનો કાઢી, ચાલ્યું ટૂંટિયું તેહને પાડી ॥૨૮॥
ત્યારે ત્રિકમે કર્યું સ્મરણ, આવો નાથ હું પામિયો મરણ ॥
એવું સુણિ આવ્યા અવિનાશ, સંગે ભક્ત માંચો વીરદાસ ॥૨૯॥
કહે નાથ ટૂંટિયાને એમ, એહ જીવને લીધો તે કેમ ॥
એતો શરણ છે જો અમારે, તેને લેવા ન આવવું તારે ॥૩૦॥
આ ગામમાં તારે નવ્ય ગરવું, જો તું ઈચ્છે મનમાં ઉગરવું ॥
કાઢ્યું ટૂંટિયું તગડિ બાર, વાલે કરીછે જનની વાર ॥૩૧॥
મેલિ ગયા ત્રાકમને નાથ, તેડિ ગયા ડોશી એક સાથ ॥
પછી ત્રિકમે તનમાં આવી, કરી વાત સહુને બોલાવી ॥૩૨॥
કહે મારે માથે બહુ થઈ, મને ગયું'તું ટૂંટિયું લઈ ॥
તેને હાથથી નાથે મુકાવી, મને મેલ્યો આ દેહમાં લાવી ॥૩૩॥
મારે સાટે જાશે પુરીબાઈ, વાત સાચી માનો મન માંઈ ॥
સુણી સહુ થયાં છે વિસમે, તજ્યું તન પુરિયે તે સમે ॥૩૪॥
મળી વાત લાગી નહિ વાર, પામ્યાં આશ્ચર્ય સહુ નરનાર્ય ॥
કહે થયો પરચો આ મોટો, હશે પાપી તે પરઠશે ખોટો ॥૩૫॥
વળી ગઢડે વણિક એક, તેતો કુળે સહિત નાસ્તિક ॥
કહે કર્મ વડે સર્વ થાય, એવું સમઝી રાખ્યું મનમાંય ॥૩૬॥
રામકૃષ્ણ આદિક અવતાર, તેનો પણ નહિ તેને ભાર ॥
એવો ઢૂંઢિયે ઢાબરી પાડ્યો, મોક્ષ મારગ કર્મે દેખાડ્યો ॥૩૭॥
કર્યું પાપીએ પાપીનું કામ, ટાળી નાખ્યું બિચારાનું ઠામ ॥

ત્યાંતો આવિયો દેહનો કાળ, આવ્યા તેડવા જમ વિકરાળ ॥૩૮॥
આવી ઘેરી લિધો ઘરમાંઈ, મોટા મુદગર છે કરમાંઈ ॥
મારો મારો કરે મુખવાણ, કાઢો બાર્યે કહે જમરાણ ॥૩૯॥
પછી હીમે હૈયામાં વિચારી, જોયા ઢૂંઢિયા સર્વે સંભારી ॥
પણ કોઈથી કાજ ન સર્યું, તેમ તેમ જમે જોર કર્યું ॥૪૦॥
ત્યારે થયો નિરાશિ અત્યંત, પછી સંભાર્યા સ્વામિ ને સંત ॥
કરતાં ચિંતવણી ચિત્તમાંઈ, આવ્યા મહારાજ ને સંત ત્યાંઈ ॥૪૧॥
લાવ્યા લોહની ગેડિયો હાથે, આવી મારિયો જમને માથે ॥
પાડિ રાડ્ય ભાગ્યા જમરાણ, દીઠા હીમ તે પ્રકટ પ્રમાણ ॥૪૨॥
પામ્યો આશ્ચર્ય પરચો થયો, કેને ન કહ્યું સમઝી રહ્યો ॥
થયું સુખ શરીરમાં જ્યારે, કરી વાત વિસ્તારીને ત્યારે ॥૪૩॥
કહે પામ્યો હું પરચો મોટો, આપણો મત માનજ્યો ખોટો ॥
જો ન કરે સ્વામિ સંત વાર, તો હું મરત ખાઈ ખાઈ માર ॥૪૪॥
મેં દીઠું નજરે મોત મારું, પામ્યો દુઃખ હું શું શું સંભારું ॥
આપણામાં કાંઈ ન ઉઘડ્યું, ખરા ખોટાનું પારખ્યું પડ્યું ॥૪૫॥
હવે જ્યાં લગી રહેશે આ તન, કરીશ મહારાજનું ભજન ॥
એમ પર્ચાનો નહિ આવે પાર, થાય હંમેશ હજારો હજાર ॥૪૬॥
કેતાં કેતાં કિયાં લગી કહીએ, અપરમનો પાર ન લહીએ ॥
આગે પરચા કવિએ કહ્યા, તે તો ઠીક એટલા જ થયા ॥૪૭॥
પણ આજનો અંત ન આવે, મર કોટિ કવિ મળી ગાવે ॥
મેં કહ્યું વિચારી મનમાંઈ, નથી કરતો હું વાત વડાઈ ॥૪૮॥
જેમ છે તેમ કહ્યું મેં જન, સત્ય માનજ્યો મારું વચન ॥
હશે સત્યવાદિ સંત જેહ, સત્ય માનશે મનમાં તેહ ॥૪૯॥
હશે દુષ્ટ દંભી ને નાસ્તિક, કહેશે ખોટી ખાંચ્યો ખોળી છેક ॥
તે તો ભોગવશે ફળ તેનું, નથી નિષ્કુળાનંદને એનું ॥૫૦॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે પરચા પૂર્યા એ નામે એકસો ને અઠ્ઠાવનમું પ્રકરણમ્ ॥૧૫૮॥

પૂર્વછાયો ધન્ય ધન્ય જન એ સર્વને, જેને મળ્યા શ્રીમહારાજ ॥

દેહ છતાં દઃખિયા નહિ, તન છૂટ્યે નોય અકાજ ॥૧॥
જાણ્યે અજાણ્યે જોડિયા, જેણ હરિ આગળ હાથ ॥
માહાત્મ્ય તેનું હું શું કહું, તે ન હોય કેદિ અનાથ ॥૨॥
દરશ સ્પરશ પૂજા કરી, ધારિ નિયમ જે નરનાર ॥
વાસિ તે સ્વર્ગ વૈકુંઠના, સ્વેતદ્વીપ ગોલોક રેહનાર ॥૩॥
ધર્મ નિયમમાં દઢ ઘણા, એકાંતિક જન જેહ ॥
તેની પ્રાપ્તિ વર્ણવી, કહું સાંભળજ્યો સહુ તેહ ॥૪॥
ચોપાઈ એવા સત્સંગી નરનારી રે, અતિ દઢ ધર્મ નિમધારી રે ॥
તેને અવશ અંત્યે મહારાજ રે, પોત્યે આવે છે તેડવા કાજ રે ॥૫॥
તન તજિ તે મૂર્તિને સંગે રે, જાય જન થઈ શુદ્ધ અંગે રે ॥
શ્રીગોલોક ગુણોતિત જેહ રે, માયાતમ પાર ધારમ તેહ રે ॥૬॥
અચળ અનાદિ દિવ્ય કહેવાય રે, શ્રીરાધાકૃષ્ણ રહે તેહમાંય રે ॥
અતિ અનુપમ ધામ એહ રે, પામે ઉદ્ધવાશ્રિત જન જેહ રે ॥૭॥
એ ધામથી પાછું ન અવાય રે, આવે તે શ્રીકૃષ્ણની ઈચ્છાય રે ॥
જિયાં વિરજા નદી ખાય રૂપ રે, જેના બેઉ કાંઠા છે અનુપ રે ॥૮॥
તેમાં મણિતણી કાણો ઘણિ રે, પદ્મરાગ સ્ફાટિક નીલમણિ રે ॥
મણિમય પગથિયાં શોભે રે, તિયાં તરુ વેલ્યે મન લોભે રે ॥૯॥
બહુ ઘાટ બાંધ્યા છે સુવર્ણે રે, ઝગે નંગ જુવે જાણું નેણે રે ॥
તિયાં ગોપગોપી કરે સ્નાન રે, હૃદે રાધાકૃષ્ણનું છે ધ્યાન રે ॥૧૦॥
કનક કળશે ભરે કંઈ નીર રે, તેની ભિડ્ય બહુ વિરજા તીર રે ॥
ગઉધણ પિવા આવે વારી રે, તેણે પણ ભિડ્ય રહે ભારિ રે ॥૧૧॥
વળી તીરે શ્રીકૃષ્ણને કાજે રે, રમણ સ્થાનક દિવ્ય સમાજે રે ॥
વિરજાપાર શતશૃંગ ગરિ રે, રહ્યો ગોલોકને કોટ કરી રે ॥૧૨॥
ઉંચો કોટિ જોજન તે કહીએ રે, તેથી દશગણો પોળો લહીએ રે ॥
પારિજાતકાદિ તરુ બહુ રે, ઘણા ગોવાળ જ્યાં ઘણી ગઉ રે ॥૧૩॥
રાસમંડળ એ ગિરિપર રે, રમે શ્રીકૃષ્ણ જ્યાં રંગભર રે ॥
રાસમંડળ દશ જોજનમાં રે, ચારે દ્વાર આપે મુદ મનમાં રે ॥૧૪॥
રાસમધ્યે ગાય ગોપિ ગીત રે, અતિ મનોહર ચોરે ચિત્ત રે ॥
તિયાં સર કૂપ વાવ્ય ભરી રે, શોભે મણિમય પગથિયે કરી રે ॥૧૫॥

ગિરિઝર્યે કરે ભૃંગ ગાન રે, જાણ્યું ગુણ ગાય ત્રોડે તાન રે ॥
ફુલવાડી ઉપવન સાર રે, રાસમંડપ પાસે અપાર રે ॥૧૬॥
રાસમંડળે મંડપ ઘણા રે, રચ્યા પંચરંગ મણિતણા રે ॥
તે પર કળશ કનકના શોભે રે, ધ્વજ પતાંકા જોઈ જન લોભે રે ॥૧૭॥
બાંધ્યાં તોરણ આશો આમ્રનાં રે, કર્યાં ખગ ને મૃગ ચિત્રનાં રે ॥
તિયાં કેળના સ્તંભ કસ્તુરી રે, ચર્ચ્યાં અગર ચંદન રહ્યા સ્ફુરી રે ॥૧૮॥
ભર્યાંા કુંભ અક્ષત અંકુર રે, કુંકુમ દુર્વાદિયે મુદ ઉર રે ॥
એવાં રમવાં ભુવન ઘણાં રે, શ્રીકૃષ્ણ ને ગોપિયો તણાં રે ॥૧૯॥
વસન ભૂષણ પહેર્યાં ગોપી ગોપે રે, નવ જોબને રાસમાં ઓપે રે ॥
પુષ્પ શય્યાઓ કુંજ કોટિ રે, ગિરિ વીંટ્યો વિરજાને નીરે રે ॥૨૦॥
ગિરિમાંહી શ્રીવૃંદાવન રે, રાધાકૃષ્ણને વાલું જે મન રે ॥
બહુ ભાત્યનાં વૃક્ષ છે તિયાં રે, તેને શું કહું વર્ણવી ઈયાં રે ॥૨૧॥
ફૂલ વેલિ તિયાં બહુ ફૂલિ રે, સ્થળ કમળે રહ્યાં ભૃંગ ઝૂલી રે ॥
તિયાં મૃગગણ છે અપાર રે, કોઈ કેને ન આપે અજાર રે ॥૨૨॥
રત્ન ધૂપ દીપ ગેહગેહ રે, તેણે શોભે વૃંદાવન તેહ રે ॥
વાવ્ય કૂવા તળાવ ત્યાં બહુ રે, શોભે કમળ પોયણે સહુ રે ॥૨૩॥
તિયાં અતિ સુગંધી સમાજે રે, એહ વૃંદાવન અતિ રાજે રે ॥
તિયાં મીઠિ વાણ્યે પંખિ બોલે રે, કૃષ્ણસ્તુતિ કરે મુનિતોલે રે ॥૨૪॥
ગાય ગોપિયો ગોપ વૃંદાવન રે, એ વન વાલું છે કૃષ્ણને મને રે ॥
વત્સ વૃષભ ગઉ દોહન રે, વંશી ગાને શોભે વૃંદાવન રે ॥૨૫॥
તેહ મધ્યે બીજાં બત્રિશ રે, વનફળ ફૂલે શોભે હંમેશ રે ॥
એવું વૃંદાવન જે અશોક રે, તેહ મધ્યે શ્રીગોલોક રે ॥૨૬॥
કોટિ જોજન વિસ્તાર મોટે રે, રત્ન જડિત કનક કોટે રે ॥
તેને ચાર દિશે ચાર દ્વાર રે, વજ્રકપાટે શોભે અપાર રે ॥૨૭॥
તિયાં ગોપીગોપનાં ઘર ઘણાં રે, શોભે ગોલોકમાં નહિ મણાં રે ॥
રત્ન જડિત કનક ભવન રે, રથ વિમાન બહુ વાહન રે ॥૨૮॥
ધ્વજા પતાકાં કળશ કંચન રે, શોભે એકથી એક ભવન રે ॥
મઈ મથે કૃષ્ણ ગુણ ગાઈ રે, રવે રહ્યું છે ગોલોક છાઈ રે ॥૨૯॥
ચારે દ્વારે ચાર મારગ રે, તિયાં થાય બહુ રાગરંગ રે ॥

બાંધ્યા મગ નંગ પંચ રંગને રે, હારે હવેલિયો અડી ગગને રે ॥૩૦॥
રત્ને જડ્યાં જરુખા ને ઓટારે, અગર ચંદને છાંટ્યા મગ મોટા રે ॥
રંભા સ્તંભ માંગળિક સાજે રે, તેણે રાજમાર્ગ અતિ રાજે રે ॥૩૧॥
ગોપી ગોપી લઈ પૂજા સમાજ રે, જાય કૃષ્ણ પૂજવાને કાજ રે ॥
આવે જાય ગાય બહુ ગીત રે, તેણે રી મારગ છે શોભિત રે ॥૩૨॥
વળી અનંત ભુવનપતિ જેહ રે, હરિ હર અજ ધર્મ તેહ રે ॥
રમા ઉમા સાવિત્રી મૂરતિ રે, જાય દરશને પત્ની પતિ રે ॥૩૩॥
સુર મુનિ સિદ્ધ ગોપ ગોપી રે, તેનિ ભિડ્યે રહ્યો મગ ઓપિ રે ॥
ગોપી રાધા રમા સમ નેમે રે, સેવે શ્રીકૃષ્ણ સ્વામીને પ્રેમે રે ॥૩૪॥
એવા ગોલોક મધ્યે સુંદર રે, શોભે રાધાકૃષ્ણનું મંદિર રે ॥
તેને ફરતા કનક કોટ સોળ રે, શોભે સુંદર ખોઈ અતોલ રે ॥૩૫॥
રાજગઢ જોજન ત્રણ્ય ઘોલે રે, ખાઈ છાઈ કલ્પતરુ બોળે રે ॥
સોળે કોટ રતન કાંગરેરે, કનક કળશે શોભાને ધરે રે ॥૩૬॥
સોળે પોળ્યને ઉલંધિ દાસ રે, જાય દર્શને શ્રીકૃષ્ણને પાસ રે ॥
તિયાં ચોક સોભા સઈ ભણિયે રે, બાંધ્યા પંચરંગની મણિયે રે ॥૩૭॥
તેજ પુંજ તે મધ્યે અંબારરે, કોટિ સૂર્ય શશીથી અપાર રે ॥
તેનું અક્ષરબ્રહ્મ છે નામ રે, ગુણાતિત અચળ હરિ ધામ રે ॥૩૮॥
જક્ત કારણ જોર જે વિશાળ રે, બહુ પ્રધાન પુરુષ કાળ રે ॥
એને આશ્રયરુપ એ અનુપ રે, સત્ ચિદ આનંદ સ્વરૂપ રે ॥૩૯॥
તેહ મધ્યે શ્રીકૃષ્ણનું ધામ રે, રચ્યું રત્નમણિ અભિરામ રે ॥
મણિસ્તંભ ઘણિ ફૂલમાળ રે, તેણે શોભે છે ધામ વિશાળ રે ॥૪૦॥
મણિમાળ મોતીમાળે કરી રે, મણિ ઘણિયે રહ્યું શોભા ધરી રે ॥
શ્વેત ચમર મુક્ત કળશ કઈ રે, સારાં તોરણ રહ્યાં શોભા દઈ રે ॥૪૧॥
શતશૃંગથી ઉંચુ છે એહ રે, પ્રકાશક કૃષ્ણધામ તેહ રે ॥
અગર ચંદને ચર્ચ્યું એ ધામ રે, ધૂપ દીપ દ્રવ્ય અભિરામ રે ॥૪૨॥
ઘણે સમાજે શોભે સદન રે, કહેતા પાર ન આવે કોય દન રે ॥
તેને આસપાસ હરિદાસ રે, કરી રહ્યા એકાંતિક વાસ રે ॥૪૩॥
સર્વે સેવા શ્રીકૃષ્ણની કરે રે, અથિ આનંદે સ્વછંદ ફરે રે ॥
કૃષ્ણ ગુણ વાજીંત્રમાં ગાય રે, તેનો શબ્દ છાયો ધામમાંય રે ॥૪૪॥

એવા ધામમાંહિ સિંહાસન રે, રચ્યું રતન કળશે રમણ રે ॥
રંગે ચિત્ર વિચિત્ર તે ઓપે રે, કર્યાં પશુ પંખિ ગોપી ગોપેરે ॥૪૫॥
એવું અતિ સુંદર સિંહાસન રે, તેપર બેઠા કૃષ્ણ ભગવન રે ॥
ઘનશ્યામ ને વય કકિશોર રે, પીત પટ બે કર વંશી સોર રે ॥૪૬॥
મંદહાસ ને માથે મુગટ રે, નિર્ખિ જન મગન અમટ રે ॥
મૃગમદ ચંદન અગર રે, ચર્ચિ તન વૈજંતિ પેરિ ઉર રે ॥૪૭॥
કૌસ્તુભ મણિ માળ કાંતિવાળી રે, શોભે શ્રીકૃષ્ણ કંઠે શોભાળી રે ॥
મકરાકર કુંડળ કાને શોભે રે, નંગ જડ્યાં કડાં કર ઉભેરે ॥૪૮॥
કર આંગળી મુદ્રકા મણિ રે, કટિ કિંકિણી નૂપુર શોભા ઘણી રે ॥
ચરણ અરુણ નખરક્ત શામ રે, રક્ત કમળ તળ શોભાધામ રે ॥૪૯॥
તિયાં સોળે ચિહ્‌ન સુખકારી રે, સેવે મુનિ સિદ્ધ વ્રતધારી રે ॥
અષ્ટકોણ જવ જાંબુ જેહ રે, સ્વસ્તિ ધ્વજ ને કુળિશ તેહ રે ॥૫૦॥
અંકુશ અંબુજ ઊર્ધ્વ રેખ રે, શોભે જમણે પગે વિશેખ રે ॥
મત્સ્ય ત્રિકોણ કળશ વ્યોમ રે, ધેનુપદ ધનુષ ને સોમ રે ॥૫૧॥
વામ ચરણે એ ચિંતવે દાસ રે, કામ ક્રોધ, મોહ પામે નાશ રે ॥
એવાં કૃષ્ણ ચરણારવિંદ જોઈ રે, મુનિ મધુપ રહ્યા તિયાં મોઈ રે ॥૫૨॥
રાધા આદિ દેવી પ્રેમે કરિ રે, ચર્ચિ ચંદન લિયે ઉર ધરિ રે ॥
ગુલફ જંઘા જાનું જુગ જોઈ રે, બાહુ આજાન રહે મન મોઈ રે ॥૫૩॥
નાભિ કટિ ઉદર અનૂપ રે, તિયાં ત્રિવળી શોભે સુખરૂપ રે ॥
જમણે ઉરે શ્રીવત્સ ચિહ્‌ન રે, નિર્ખિ હરખે જન પાવન રે ॥૫૪॥
હાર મુગટ પુષ્પના શોભે રે, જોઈ જનતણાં મન લોભે રે ॥
અરુણ કમળ સમ કર દોય રે, વંશિ સહિત શોભે છે સોય રે ॥૫૫॥
પૂર્ણ શશિ સમ મુખ ચારુ રે, શોભે કંઠ કંબુ અનુસારુ રે ॥
તિયાં તુલસીમાળ વિશાળ રે, શોભે ચિબુક અધર પ્રવાળ રે ॥૫૬॥
મંદહાસે બોલે મિઠાં વેણ રે, દંત દાડ્યમકળિ સુખદેણ રે ॥
નાસા દીપ કપોળે ક્રાંતિ રે, કાને કુંડળ શોભા સુહાતિ રે ॥૫૭॥
તિયાં પુષ્પગુચ્છ બે ધરિયાં રે, ચંચળ લોચન હેતનાં ભરિયાં રે ॥
રાતિ રેખે નયણ રસાળ રે, શોભે ભ્રકુટી ભાલ વિશાળ રે ॥૫૮॥
કેશર તિલક તયાં વિશેખ રે, હસતાં ભાલ વચ્ચે ઉઠે રેખ રે ॥

સુંદર કેશ શિશે મુગટ રે, જડ્યો મણિ રતને શું ઘટ રે ॥૫૯॥
નખશિખા શોભા ન કહેવાય રે, શ્રુતિ પુરાણ નિત્ય જેને ગાય રે ॥
એવા શ્રીકૃષ્ણ શોભાની ખાણી રે, જીવ આસુરી ન શકે જાણી રે ॥૬૦॥
ઘનશ્યામ ને તન પ્રકાશ રે, તેનો મર્મ જાણે કોઈ દાસ રે ॥
સામુદ્રિકે કહ્યાં શુભ ચિહ્‌ન રે, તેણે જુક્ત શ્રીકૃષ્ણ સુખયન રે ॥૬૧॥
તેને નિરાકાર કહે કુમતિ રે, હોયે આસુરી જીવ જે અતિ રે ॥
સમજે સાકાર સંત તે સદા રે, પામે પાસ વાસ અતિ મુદા રે ॥૬૨॥
કહીએ શ્રીકૃષ્ણ પુરુષોત્તમ રે, વાસુદેવ વિષ્ણુ પરબ્રહ્મ રે ॥
હરિ નારાયણ અંતર્યામી રે, ભગવાન પ્રભુ બહુનામી રે ॥૬૩॥
તત્ત્વજ્ઞાનાદ નામ કહેવાય રે, શ્રુતિ પુરાણ સદ્‌ગ્રંથ ગાય રે ॥
ઉપનિષદ ઈતિહાસે કરી રે, કૃષ્ણ મહિમા કહે ફરિફરિ રે ॥૬૪॥
ગુણ પ્રાક્રમે કરી બહુ નામ રે, જપવા જોગ સર્વે સુખધામ રે ॥
રાધા રામા રહે દોય પાસે રે, જુવે શ્રીકૃષ્ણ હેતે કટાક્ષે રે ॥૬૫॥
બીજી લલિતાદિ સખી જેહ રે, રાધા રમા સમ વળી તેહ રે ॥
સારી શીલે શુભ ગુણ ધામ રે, સુણો સહુ કહું તેનાં નામ રે ॥૬૬॥
જયા લલિતા ને શશિકલા રે, માધવી જમુના ને સુશિલા રે ॥
રતિ ક્રાંતિ ને ચંદ્રમુખી રે, કદંબમાલિકા સ્વયંપ્રભા સુખી રે ॥૬૭॥
પદ્મમુખી સુખા શુભા જેહ રે, મધુમતિ સરસ્વતિ તેહ રે ॥
પદ્મા ગંગા ને સર્વમંગળા રે, સુમુખી ભારતી ને કમળા રે ॥૬૮॥
પારિજાતા કૃષ્ણપ્રિયા નંદા રે, નામ નંદિની સુંદરી સુખદા રે ॥
એહ આદિ સુંદરી અપાર રે, સેવે શ્રીકૃષ્ણને કરી પ્યાર રે ॥૬૯॥
મૃગમદ ચંદન ને ફૂલ રે, બૂષણ વસન લાવી અમૂલ્ય રે ॥
વળી ષટરસ સુભોજન રે, લેહ્ય ચોશ્ય ભક્ષ્ય ભોજ્ય અન્ન રે ॥૭૦॥
કનક થાળે એ ભોજન ભિર રે, પ્રેમે જમાડે પ્રમદા હરિ રે ॥
મેવા મિઠાઈ અમૃત ફળ રે, રત્નજડિત ઝારીએ જળ રે ॥૭૧॥
પાય પાણિ પાનબિડિ આપે રે, કરી આરતી સ્તુતિ આલાપે રે ॥
એમ પૂજા કરીને પિયારી રે, રાજી કરે શ્રીકૃષ્ણ મુરાર રે ॥૭૨॥
વળી પ્રભુના પારષદ જેહ રે, મુખ્ય મોટાનામ સુણો તેહ રે ॥
વીરભાનુ ચંદ્રભાનુ કહીએ રે, સૂર્યભાનુ વસુભાનુ લહીએ રે ॥૭૩॥

દેવભાનુ શક્રભાનુ જેહ રે, રત્નબાનુ સુપાર્શ્વ છે તેહ રે ॥
વિશાળ રૃષભ અંશુબળ રે, દેવપ્રસ્થ વરુથ સુબળ રે ॥૭૪॥
શ્રીદામા આદિક એહ સોળ રે, તેને કેડ્યે બીજા છે અતોળ રે ॥
સર્વે કરે શ્રીકૃષ્ણની સેવા રે, રૂપ ગુણે એક એક જેવા રે ॥૭૫॥
છત્તર ચમર સેવાનાં સાજ રે, તેણે સેવે રાજા અધિરાજ રે ॥
થાય તાને ગાન તિયાં ઘણાં રે, સર્વે દર્શન કરે કૃષ્ણ તણાં રે ॥૭૬॥
દેખી દાસની સેવા દયાળ રે, રિઝે કૃપાના નિધિ કૃપાળ રે ॥
પરમાત્મા પરબ્રહ્મ જેહ રે, નિગમ નેતિ નેતિ કહે તેહ રે ॥૭૭॥
કાળ કર્મ ગુણ સિદ્ધ જાણો રે, તેના પ્રેરક કૃષ્ણ પ્રમાણો રે ॥
સંકર્ષણ ને પ્રદ્યુમ્ન કહીએ રે, અનિરુદ્ધ રૂપે કૃષ્ણ લહીએ રે ॥૭૮॥
અનંત કોટિ બ્રહ્માંડના નાથ રે, ઉત્પતિ સ્થિતિ પ્રલય હાથ રે ॥
વળી સર્વે બ્રહ્માંડે મહારાજ રે, રહે જીવનાં કલ્યાણ કાજ રે ॥૭૯॥
નરનારાયણાદિ અનંત રે, દિવ્ય રૂપે રહે ભગવંત રે ॥
તેને આશ્રિત હોય જે જન રે, પામે ગોલોક તે સહુ જન રે ॥૮૦॥
દિવ્યરૂપે રહે પ્રભુપાસ રે, સદા સુખ ભોગવે એ દાસ રે ॥
બીજા બહુ વૈષ્ણવ ત્યાં વૃંદ રે, તેને સંગે કરે એ આનંદ રે ॥૮૧॥
પામે મોટ્યપ કહ્યે ન આવે રે, જેણે પ્રભુ ભજ્યા આંહિ ભાવે રે ॥
હરિ હરિ પોતે અવતાર રે, એહ ધામનું ઉઘાડ્યું બાર રે ॥૮૨॥
જે કોઈ સત્સંગી નરનારી રે, કર્યા એ દામના અધિકારી રે ॥
નથી વાત સરખી એ વાત રે, જાણે સંત મોટા સાક્ષાત રે ॥૮૩॥
જેને મળ્યા સ્વામિ સુખરાશિ રે, તે તો સર્વે એ ધામના વાસી રે ॥
કહે કવિ સુણો સુભમતિ રે, કહિ સતસંગીની પ્રાપતિ રે ॥૮૪॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે ગોલોક ધામનું વર્ણન કર્યું એ નામે એકસો ને ઓગણસાઠમું પ્રકરણમ્ ॥૧૫૯॥

પૂર્વછાયો અધિકારી એહ ધામનાં, હર કર્યાં બહુ નરનાર્ય ॥
કરી અલૌકિક એટલું, પછી મનમાં કર્યો વિચાર ॥૧॥
જેહ કારણ હું આવિયો, તે થયું સરવે કાજ ॥
કેડયે કરવા નવ્ય રહ્યું, એમ મને વિચાર્યું મહારાજ ॥૨॥

જીવ જાણે સહુ જકતમાં, એમ પ્રૌઢ વધ્યો પ્રતાપ ॥
સૂર્ય સમ શોભી રહ્યો, સત્સંગ સુંદર આપ ॥૩॥
વર્ણાશ્રમી હરિ આશરે, જે આવિયાં નરનાર્ય ॥
તેને ભૂલ્યે પણ ભાસે નહિ, જે જાશું જમને દ્વાર ॥૪॥
ચોપાઈ એવો પ્રતાપ પ્રભુજી તણો રે, છાયો દેશ પ્રદેશમાં ઘણો રે ॥
ગામો ગામ શહેર પૂરે સોય રે, સહજાનંદ સમ નહિ કોય રે ॥૫॥
ચ્યારે કોર્યે શહેરને માંઈ રે, રહ્યો પ્રતાપ પૂરણ છાઈ રે ॥
ત્યારે એમ વિચાર્યું મહારાજ રે, કર્યું સર્વે પૂરણ કાજ રે ॥૬॥
જેહ અર્થે છે આ અવતાર રે, ધરી કર્યું તે સર્વે આ વાર રે ॥
એમ વિચાર્યું મહારાજે મન રે, કર્યું શું શું તે કહું છું જનરે ॥૭॥
કળિબળને પામી અધર્મિ રે, થયા અસુર ગુરુ આશ્રમી રે ॥
બીજા ભૂતરૂપે જે રહ્યા'તા રે, કરતાં પાપ આપ ન બિયાતા રે ॥૮॥
તેતો પ્રભુ પોતાને પ્રતાપે રે, પાપી પાછા પડ્યા આપ પાપે રે ॥
વળી કામ ક્રોધ લોભ મોહ રે, માન ઈરષા સ્વાદ સમોહ રે ॥૯॥
એહાદિ અધર્મ પરિવાર રે, હતો જીવોના હૃદય મોઝાર રે ॥
તેતો નિજપ્રતાપને બળે રે, કાઢ્યો સતશાસ્ત્ર કરી કળે રે ॥૧૦॥
સત્ય જ્ઞાન વૈરાગ્ય અહિંસ્સ્ય રે, બ્રહ્મચર્ય આદિ ધર્મ વંશ્ય રે ॥
તેતો જીવોના હૃદયમાંઈ રે, સ્થાપ્યો અચલ પર્વત પ્રાઈ રે ॥૧૧॥
શુદ્ધ સ્વધર્મ જ્ઞાન વૈરાગ્ય રે, સહિત એકાંતિક ભક્તિ જાગ રે ॥
ગ્રામગ્રામ પુરપુર પ્રતિ રે, જનમાંહિ પ્રવર્તાવી અતિ રે ॥૧૨॥
વળી દુર્વાસાઋષિને શાપે રે, થયાંતાં મનુષ્ય ભક્તિ ધર્મ આપે રે ॥
બીજા ઉદ્ધવાદિ ઋષિરાય રે, સર્વે આવ્યા હતા શાપમાંય રે ॥૧૩॥
તેને મુકાવીને મહારાજ રે, બીજાં પણ કર્યાં કંઈ કાજ રે ॥
યોગકળાઓ ધ્યાન ધારણા રે, તેણે જુક્ત કર્યા જન ઘણાં રે ॥૧૪॥
વળી ઉપનિષદને માંઈ રે, કહિ દહર વિદ્યા સુખદાઈ રે ॥
એહ આદિ બ્રહ્મવિદ્યા જેહ રે, પોતે પ્રવરતાવી છે તેહ રે ॥૧૫॥
વળી અહિંસામય જગન રે, તે પ્રવરતાવ્યા છે ભગવન રે ॥
દેવ બ્રાહ્મણ તીરથ સંત રે, તેનો મહિમા વધાર્યો અત્યંત રે ॥૧૬॥
વળિ શ્રીમદ્ ભાગવત આદિ રે, બિજાં સતશાસ્ત્ર જે અનાદિ રે ॥

તેનું કરાવિયું પ્રવર્તન રે, કર્યું સાત્વિક દેવનું સ્થાપન રે ॥૧૭॥
કોલાર્ણવાદિ મિથ્યા જે ગ્રંથ રે, કહ્યા નથી એ મોક્ષને અર્થ રે ॥
રાજસ તામસ દેવ ઉપાસના રે, દુઃખદાયક છે સુખ વિના રે ॥૧૮॥
વળી નાસ્તિક ને કૌલ મત રે, એહ આદિ મનાવ્યા અસત્ય રે ॥
શુદ્ધ ધર્મ જે સનાતન રે, કર્યું તેનું અતિશે સ્થાપન રે ॥૧૯॥
વળી નિજ આશ્રિતને કાજે રે, કર્યું હેત બહુ મહારાજે રે ॥
દેશદેશમાં મંદિર કરાવી રે, તેમાં નિજમૂર્તિઓ પધરાવી રે ॥૨૦॥
ભક્તિમાર્ગ પ્રવર્તાવા કાજ રે, કર્યા ધર્મવંશિ આચારજ રે ॥
દીક્ષાવિધિ રીત્ય બાંધિ દીધિ રે, વર્ત્યા સારુ શિક્ષાપત્રિ કીધિ રે ॥૨૧॥
તેતો સતશાસ્ત્રનું છે સાર રે, તે પ્રવર્તાવી જન મોઝાર રે ॥
વળી નિજ આશ્રિત બ્રહ્મચરી રે, સાધુ ગૃહી ત્યાગી નરનારી રે ॥૨૨॥
તેના ધર્મ તે જુજવી રીત્યે રે, આપે કહ્યા તે પાળે છે પ્રીત્યે રે ॥
જન્માષ્ટમી આદિ વ્રત સઈ રે, અન્નકોટાદિ ઉત્સવવિધિ કઈ રે ॥૨૩॥
કહિ અષ્ટાંગ યોગની રીત્ય રે, તે પણ પ્રવર્તાવી જનહિત રે ॥
વળી સહુનાં કલ્યાણ કાજે રે, રૂડો ગ્રંથ કરાવ્યો મહારાજે રે ॥૨૪॥
તેમાં ચરિત્ર છે પોતાતણાં રે, કહેતાં સુણતાં રહેતાં સુખ ઘણાં રે ॥
જાણ્યું હવે સર્વે કામ થયું રે, કાંઈ કરવા કેડ્યે ન રહ્યું રે ॥૨૫॥
પછી એમ વિચાર્યું ઘનશ્યામે રે, હવે જાઉં હું મારે ધામે રે ॥
પણ મુજ આશ્રિત જે જન રે, મારે વિયોગે નહિ રાખે તન રે ॥૨૬॥
માટે વાત કરું એને આગેરે, રાખે ધીરજ્ય તન ન ત્યાગે રે ॥
પછી નિજ આશ્રિત તેડાવ્યા રે, સર્વે બાઈ ભાઈ મળી આવ્યા રે ॥૨૭॥
રામપ્રતાપ ઈચ્છારામ ધીર રે, અવધપ્રસાદ ને રઘુવીર રે ॥
મકતાનંદ ને ગોપાળાનંદ રે, નિત્યાનંદજી ને બ્રહ્માનંદ રે ॥૨૮॥
શુકમુનિ ને આનંદસ્વામી રે, એહ આદિ મોટા નિષ્કામી રે ॥
મુકુંદાનંદ અખંડાનંદ રે, એહઆદિ બ્રહ્મચારી વૃંદ રે ॥૨૯॥
ઉત્તમ સોમ સુરા સુજાણ રે, રત્ન મિયાંદિ પાળા પ્રમાણ રે ॥
જીવુબા લાડુબા રાજબાઈ રે, એહ આદિ બાઈઓ તથા ભાઈ રે ॥૩૦॥
તમે સાંભળજ્યો સર્વે જન રે, જેહ અર્થે ધાર્યું તું મેં તન રે ॥
તે કર્યું મેં સર્વે કારજ રે, કરવા કેડ્યે રાખ્યું નથી રજ રે ॥૩૧॥

હવે જાઈશ હું ધામ મારે રે, માટે શીખ આપવી તમારે રે ॥
રાજિ રહેવું રોવું નહ વાંસે રે, કેડ્યે કરવો નહિ કંકાસ રે ॥૩૨॥
એવું વજ્ર જેવું એ વચન રે, સુણિ વ્યાકુળ થયા સહુ જન રે ॥
પામી મૂરછા પડિયા ભોમ રે, તનની ન રહી કેને ફોમ રે ॥૩૩॥
કોઈનાં તણાણાં પ્રાણ ને નાડી રે, કોઈ રુવે છે રાડ્યું પાડિ રે ॥
કેની આંખમાં પડ્યાં રુધિર રે, ચાલ્યા સહુને નયણે નીર રે ॥૩૪॥
કરે વિલાપ કલ્પાંત કઈ રે, કહે અમને ચાલો ભેળા લઈ રે ॥
કહે તમ વિના કેમ રહેવાય રે, પળ ઘડિ દિન કેમ જાય રે ॥૩૫॥
હાય હાય માનખો હરામ રે, તમ વિના રહીએ આણે ઠામ રે ॥
અન્ન વસ્ત્ર જળ ઝેર થાય રે, તમ વિના અમે ન રહેવાય રે ॥૩૬॥
તમે જાઓ ને રહીએ અનાથ રે, એવું કરસોમા મારા નાથ રે ॥
આપ્યું આટલા દિવસ સુખ રે, હવે દેખાડશોમા એવું દુઃખ રે ॥૩૭॥
એવું પાપ અમારાં સિયાં રે, તમે જાજાઓને રહીએ અમે ઈયાં રે ॥
આવ્યો હોય એવો થર ભારે રે, ભોગવાવજ્યો બિજે પ્રકારે રે ॥૩૮॥
પણ એવાં દુઃખને જોઈ રે, જન તમારા ન જીવ કોઈ રે ॥
એમ કહે રહે નહિ છાનં રે, રુવે વૃદ્ધ જોબન ને નાનાં રે ॥૩૯॥
કરે વિલાપ વલવલે વળી રે, તાય ઉભા ને પડે છે ઢળી રે ॥
તેહ દાસને દેખી દયાળ રે, પોત્યે વિચારીયું તેહ કાળ રે ॥૪૦॥
આ સહુને મુજમાં છે સ્નેહ રે, મુજ વિના નહિ રાખે દેહ રે ॥
સત્ય મારગ કલ્યાણ કાજ રે, તેની પ્રવૃત્તિ સારુ આજ રે ॥૪૧॥
એને રાખી જાવું છે જો આંહિ રે, એમ નિશ્ચય કર્યું મનમાંહિ રે ॥
પછી એમ બોલ્યા અવિનાશ રે, તમે શિદને રુવો છો દાસ રે ॥૪૨॥
પછી નિજ આશ્રિત નારીનર જે રે, તેને પોતાના યોગ ઐશ્વર્જે રે ॥
આપી ધિરજ શક્તિ જે કહિએ રે, થયાં વજ્ર જેવા સહુ હૈયે રે ॥૪૩॥
જાણું ધીરજ દ્રઢતા આવી રે, ત્યારે મહારાજે કહ્યું બોલાવી રે ॥
હું રહિશ વરતાલ ત્યાંઈ રે, ભક્તિ ધર્મ શ્રીકૃષ્ણ માંહિ રે ॥૪૪॥
વળી અમદાવાદમાં વાસે રે, રહીશ નરનારાયણ પાસે રે ॥
ગોપીનાથ ગઢડામાં આંહિ રે, હું સદા રહીશ તે માંહિ રે ॥૪૫॥
બીજા મંદિર મૂર્તિ મારે રે, તેમાં રહીશ હું સર્વ પ્રકારે રે ॥

તેહ મૂર્તિ ને મુજ માંઈ રે, તમે ભેદ જાણશોમા કાંઈ રે ॥૪૬॥
એમ જાણીને સેવા કરજ્યો રે, પૂજા કરીને થાળ ધરજ્યો રે ॥
વળી ધર્મવંશિ દ્વિજ ધીર રે, અવધપ્રસાદ ને રઘુવીર રે ॥૪૭॥
એહ દત્તપુત્ર છે અમારા રે, તેને કર્યા છે ગુરુ તમારા રે ॥
તેને માનજ્યો તમે સુજાણ રે, રહેજ્યો શિક્ષાપત્રીને પ્રમાણ રે ॥૪૮॥
સાધુ વર્ણિપાળા સુણિલેજ્યોરે, ગોપાળસ્વામીની આજ્ઞામાં રહેજો રે ॥
અમ કેડ્યે મરસોમા તમે રે, અન્ન મૂકશોમા કહું અમે રે ॥૪૯॥
આત્મઘાત ન કરસો જન રે, એહ માનજ્યો મારું વચન રે ॥
મારાં વચનનો કરશો ઉત્થાપ રે, મારે તમારે તો નહિ મેળાપ રે ॥૫૦॥
એમ કહ વચન વિષમ રે, દિધા પોતાના ચરણના સમ રે ॥
જ્યારે મનાવ્યું એવું વચન રે, તેહ સુણીને બોલિયા જન રે ॥૫૧॥
હે મહારાજ રહેશું આંહિ અમે રે, એવું મનાવ્યું વચન તમે રે ॥
પણ તમારા ચરણમાં મન રે, રાખજો અમારું નિશદન રે ॥૫૨॥
અપરાધ અમારા મ જોજ્યો રે, અંતકાળે તો વેલા આવજ્યો રે ॥
વળી જ્યારે સંભારિયે હરિ રે, ત્યારે દર્શન દેજ્યો દયા કરિરે ॥૫૩॥
વળી તમારી ભક્તિને માંય રે, કોઈ પ્રકારે વિઘ્ન ન થાય રે ॥
બાહેર અંતરશત્રુ છે ઘણા રે, સહુ દ્વેષિ ભક્તિ ધર્મ તણા રે ॥૫૪॥
તેથી ઉગારજ્યો કૃપાનિધિ રે, એમ સહુએ પ્રાર્થના કીધી રે ॥
કહે નાથ તથાસ્તુ તે થાશે રે, જેહ માગ્યું તમે મુજ પાસે રે ॥૫૫॥
પછી કહ્યું જાજાઓ તમે જન રે, ત્યારે ચાલ્યાં સહુ માની વચન રે ॥
સહુ રોતાં રોતાં પાછા ગયા રે, ચાલે નહિ ચર્ણ ચૂર્ણ થયાં રે ॥૫૬॥
પ્રાણ મૂકી ગયા પ્રભુ પાસ રે, થયાં અંતરે અત ઉદાસ રે ॥
એમ પાછા વળિયા એ જન રે, અતિ અતિ કરતાં રુદન રે ॥૫૭॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજે પોતાના આશ્રિત આગળ પોતાને સ્વધામ પધારવું તે વાત કરી ને સહુને ધિરજ્ય આપી એનામે એકસો ને સાઈઠમું પ્રકરણમ્॥૧૬૦॥

પૂર્વછાયો શુભમતિ સહુ સાંભળો, કહું ત્યાર પછીની વાત ॥
પૃથવીના તળ ઉપરે, થાવા લાગ્યા મોટા ઉતપાત ॥૧॥

ચાલ્યા પ્રચંડ પવન અતિ, ગતિ ઘોર કઠોર ઘણિ થઈ ॥
ઝાડ પાડ બહુ પાડિયાં, કોટ મંદિર ઘર કોઠા કંઈ ॥૨॥
અતિ અચાનક અગનિ, વળી વૂઠી વેગે વ્યોમમાં ॥
વન ભુવન કૈક ગામ પુર, બહુ બહુ બાળ્યમાં ભોમમાં ॥૩॥
પડ્યા ભુવન પૃથવી ઉપરે, અતિ ઘણા આકાશથી ॥
નારી નર ડર પામિયાં, કહે નહિ ઉગરિયે નાશથી ॥૪॥
ચોપાઈ થાય કઠણ કડાકા વ્યોમરે, પડે તિખિ તડિતું તે ભોમ રે ॥
ત્રુટાં તામસ દેવનાં ધામ રે, હતાં દેરાં ડુંગર ને ગામ રે ॥૫॥
એવો થયો છે ઉલકાપાત રે, શું કહીએ એ સમાની વાત રે ॥
વૂઠાં નિર રુધિરની ધારે રે, જોઈ ભય પામ્યા સહુ તારે રે ॥૬॥
ગયાં સાધુનાં મન ડોળાઈ રે, થયો ઉદ્વેગ તે ઉરમાંઈ રે ॥
ઉષ્ણ ઋતુના સૂર્યની કાંતિ રે, થઈ નિસ્તેજ પામિ અશાંતિ રે ॥૭॥
હરિભક્ત પુરુષનાં અંગ રે, ફરક્યાં ડાબાં તે પણ કુઢંગ રે ॥
વળિ બાઈ જેને સતસંગ રે, તેનાં ફરક્યાં જમણાં અંગ રે ॥૮॥
વળી સ્વપ્નાં લાધાં છે જેહ રે, અતિ અપશુકન માન્યાં તેહ રે ॥
જાણું ધર્મભક્તિની મૂરતિ રે, શોકે રુદન કરે છે અતિ રે ॥૯॥
રાધાકૃષ્ણની પ્રતિમા સોય રે, દ્રગ વિના દેખાણી દોય રે ॥
વળી શ્વેતપટે ઢાંકિ મુખ રે, અતિ શોકમાં પામ્યાં છે દુઃખ રે ॥૧૦॥
જાણ્યું શશી સરજ ને ઉડુ રે, પડ્યા ભૂમિએ તે પણ ભુંડું રે ॥
એવા ઉતપાત જોઈ અપાર રે, સર્વે કરવા લાગ્યા વિચાર રે ॥૧૧॥
જાણું પ્રભુજી પૃથ્વીમાંથી રે, થાશે અંતર્ધાન હવે યાંથી રે ॥
પછી નાથે નિત્યકર્મ કિધું રે, ગઉ આદિક દાન બહુ દદિધું રે ॥૧૨॥
પછી ગોમયે લિપિ ભૂમિ સારી રે, કરી કુશતિલની પથારી રે ॥
નાયા ઉષ્ણ જળે પ્રભુ તિયાં રે, પહેર્યાં ધોયેલ ધોળાં ધોતિયાં રે ॥૧૩॥
કરી તિલક ભાલ ચંદને રે, બેઠા પોત્યે તે સિદ્ધ આસને રે ॥
રાખી સ્થિર દ્રષ્ટિ અનિમેષ રે, નિજ આત્મા માંહિ અશેષ રે ॥૧૪॥
ધર્યું પોત્યે પોતાનું ધ્યાન રે, મેલ્યું વિસારી નિજતન ભાન રે ॥
પાસે ગોપાળાનંદાદિ બહુ રે, નિત્યાનંદ ને શુકમુનિ સહુ રે ॥૧૫॥
દીઠાં આકાશ મગે તે વાર રે, કોટાંન કોટિ વિમાન અપાર રે ॥

બહુ પાર્ષદ પોતાતણા રે, આવ્યા નાથને તેડવા ઘણા રે ॥૧૬॥
લાવ્યા દિવ્ય ચંદન દિવ્ય ફૂલ રે, બીજી દિવ્ય પૂજાઓ અમૂલ્ય રે ॥
તેણે પ્રીત્યે પૂજ્યા ભગવાન રે, પછી તેડિ બેસાર્યા વિમાન રે ॥૧૭॥
પોત્યે પોતાના પાર્ષદ સાથ રે, નિજધામમાં પધાર્યા નાથ રે ॥
નભ મારગે અમર આવિ રે, કરી સ્તુતિ વાજિંત્ર વજાવી રે ॥૧૮॥
લાવ્યા ચંદન પુષ્પના હાર રે, તેણે પૂજિયા પ્રાણ આધાર રે ॥
વળી છાંટ્યાં ચંદન બહુ તને રે, કરી ઉપર વૃષ્ટિ સુમને રે ॥૧૯॥
તેહ પુષ્પ ચંદન વરસાત રે, દિઠા ભૂમિયે સહુએ સાક્ષાત રે ॥
એમ પધારિયા નિજધામ રે, કરી અનેક જીવનાં કામ રે ॥૨૦॥
સંવત અઢાર છાશિ અઘન રે, જ્યેષ્ટ સુદિ દશમીનો દન રે ॥
મંગળવારે મધ્યાહ્ને મહારાજ રે, ચાલ્યા કરી અનેકનાં કાજ રે ॥૨૧॥
મોર્યે આવ્યાંતાં દુઃખ મહા અરિ રે, રાખ્યું તન તેમાંથી દયા કરી રે ॥
સંવત અઢાર એકસઠયો જાણો રે, પોષ સુદિ પુન્યમ પ્રમાણો રે ॥૨૨॥
તેદી અગત્રાઈમાંઈ અંગે રે, આવ્યું'તું દુઃખ અશ્વપ્રસંગે રે ॥
તેમાંથી મોર્યે રાખિયું તન રે, તે પણ દયા આણી જીવન રે ॥૨૩॥
ત્યાર પછી સંવત અઢારે રે, સિતેરે આસુ પુન્યમ ત્યારે રે ॥
ગામ જાળિયે મંદવાડમાંથી રે, રાખ્યું તન પોતાની દયાથી રે ॥૨૪॥
સંવત અઢારના સત્યોતેરે રે, વૈશાખ શુક્લ બારશ તે વેરે રે ॥
રાખ્યું દુઃખમાંથી ગઢડે દેહ રે, તે પણ હરિજનને સનેહ રે ॥૨૫॥
વળિ સંવત અઢાર અઠ્યોતેર રે, ફાગણ શુક્લદિ અષ્ટમી કેરે રે ॥
તેદિ ગણેશ ધોળકે ગોપાળે રે, રાખ્યું દુઃખમાંથી દેહ દયાળે રે ॥૨૬॥
વળિ સંવત અઢાર ઓગણાશિ રે, ચૈત્રસુદ નોમ્ય દુઃખરાશિ રે ॥
તેદિ પંચાળે પોત્યે મહારાજ રે, રાખ્યું દેહ તે હરિજન કાજ રે ॥૨૭॥
પછી સંવત અઢાર છાશિનારે, પોષ સુદિ તે બીજ તે દિના રે ॥
થયા માંદા પોત્યે મહારાજ રે, નિજધામે પધારવા કાજ રે ॥૨૮॥
જયેષ્ટ સુદિ દશમીને દન રે, ચાલ્યા દયા ઉતારી જીવન રે ॥
રહેવા ધાર્યું'તું જેટલું નાથે રે, રહ્યા એટલાદિ ભૂમિ માથે રે ॥૨૯॥
એક ઉણે વરષ પચાસ રે, એક દિવસ ને દોય માસરે ॥
રાખ્યું એટલા દિવસ તન રે, જન હેતે તે પોતે જીવન રે ॥૩૦॥

પછી પાસે હતા જન જેહ રે, નામ સ્મરણ કરે છે તેહ રે ॥
થયું સ્મરણ માંહિ રુદન રે, સુણિ આવિયાં વેં જન રે ॥૩૧॥
જોઈ નાથને કર વિલાપ રે, પામ્યાં અંતરે અતિ ઉતાપ રે ॥
એહ સમે પામ્યા જન દુઃખ રે, તેતો કહેવાતું નથી મેં મુખ રે ॥૩૨॥
બાંધિ રાખે બંધિવાન જેમ રે, રહ્યાં સહુનાં નાડી પ્રાણ એમ રે ॥
એહ સમે વાવરી સામર્થિ રે, અલબેલેજિયે આપે અતિ રે ॥૩૩॥
જો એમ ન કરત જીવન રે, થાત કેર મરત બહુ જન રે ॥
જેને વાલા વિના પળ ઘડિ રે, ન રહેવાતું જાતું તન પડિ રે ॥૩૪॥
તેના રહ્યા પ્રાણ તનમાંય રે, તે તો શ્રીમહારાજ ઈચ્છાય રે ॥
પછી દત્તપુત્ર દોય ધીર રે, અવધપ્રસાદ ને રઘુવીર રે ॥૩૫॥
તેણે સુંદર શાસ્ત્રની વિધિ રે, જેમ કરવી ઘટે તેમ કિધી રે ॥
ચરચ્યું ચંદન તન નવરાવી રે, સુંદર વસ્ત્ર અમૂલ્ય પહેરાવી રે ॥૩૬॥
પુષ્પ હાર તોરા ગુચ્છ ધરિ રે, પછી એ સમે આરતી કરી રે ॥
કહે નાથ જોડી સહુ એમ રે, પ્રભુ આવું કર્યું તમે કેમ રે ॥૩૭॥
સારું નાથ ઘટ્યું જે તમને રે, પણ વિસારશોમા અમને રે ॥
એમ કહિને લાગિયા પાય રે, પછી બેસાર્યા વિમાન માંય રે ॥૩૮॥
ગાતાં ગાતાં આવ્યા ફૂલવાડી રે, જેહ ગમતિ પોતાને ઝાડી રે ॥
ત્યાં તુલસીચંદને ચિતા રચી રે, તન પધરાવ્યું ઘીએ ચરચિ રે ॥૩૯॥
પછી કર્યો અગ્નિસંસ્કાર રે, જોઈ દુઃખ પામ્યા સહુ અપાર રે ॥
બહુ ઘૃતે દેહ દાગ દિધો રે, સર્વે શાસ્ત્રવિધિ તિયાં કિધો રે ॥૪૦॥
પછી નાઈને આવ્યા ભવન રે, તેદિ ખાધું નહિ કેણે અન્ન રે ॥
પછી બિજે દિ ચિતાને ઠારી રે, કરી ખરચ કરવા તૈયારી રે ॥૪૧॥
તેડ્યા બ્રાહ્મણ સત્સંગી સહુ રે, બિજા પણ તેડાવ્યા બહુ રે ॥
કર્યા મિશ્રિ મોદક વિપર રે, બીજા સાટા કરાવ્યા બહુ પેર રે ॥૪૨॥
તેણે જમાડ્યા જન અપાર રે, સત્સંગી કુસંગી નરનાર્ય રે ॥
કરી શ્રવણિ ને શ્રાદ્ધવિધિ રે, તિયાં અશ્વ ગાઉં બહુ દીધી રે ॥૪૩॥
અન્ન ધન વસન વાસણ રે, આપ્યાં પલંગ ગાદલાં આસણ રે ॥
એમ વિધિ કીધી બહુ પેરરે, પછી જન ગયાં સહુ ઘેર રે ॥૪૪॥
કેડ્યે રહ્યા ઈયાં જેહ દાસ રે, તેતો સદા રહેતા પ્રભુ પાસ રે ॥

પ્રભુ કરી ગયા એવો ખેલ રે, કળા એની કેણે ન કળેલ રે ॥૪૫॥
જેમ નટ નિજ વિદ્યા વડે રે, લેવા લડાઈ આકાશે ચડે રે ॥
થાય યુદ્ધે ત્યાં જુજવાં અંગ રે, તેની નારી બળે તેને સંગ રે ॥૪૬॥
સહુ સભા દેખે એમ સત્ય રે, ત્યાંતો ઉતરે કરી રમત્ય રે ॥
આવે નારી પણ તિયાં વળી રે, જે કોઈ મુવા પુરુષ સંગે બળી રે ॥૪૭॥
પામે આશ્ચર્ય એવું જોઈ રે, પણ કળી શકે નહિ કોઈ રે ॥
તેમ પ્રભુની રમત્ય માંઈ રે, જોઈ અસુર જાય મૂંઝાઈ રે ॥૪૮॥
પણ આવે જાય એવા નથી રે, નિજજન જાણે છે મનથી રે ॥
પણ અસુર મોહ પામ્યા કાજ રે, કરે એવાં ચરિત્ર મહારાજ રે ॥૪૯॥
જો એમ ન હોય એહ રીત રે, તમે ચિતવિ જુઓને ચિત્ત રે ॥
કૈંક કરે છે આવીને કાજ રે, પરચા પૂરે છે જનને મહારાજ રે ॥૫૦॥
કેનાં જમે છે આવિને અન્ન રે, પ્રકટ પ્રમાણ નહિ સ્વપન રે ॥
કેને આપે છે તોરા ને હાર રે, કેની કરે છે કષ્ટમાં વાર રે ॥૫૧॥
કેને વાટલાં ચાલે છે સંગ રે, કેને સામા મળે છે ઉમંગે રે ॥
કેને સાત પાંચ અસવારે રે, થાય પ્રકટ પ્રમાણ દર્શન બારે રે ॥૫૨॥
કરે આરતિમાં ધૂન્ય આવિ રે, કેને બોલાવે છે હેત લાવી રે ॥
કથા સભામાં આવી સાંભળે રે, પ્રકટ પ્રમાણ જનને મળે રે ॥૫૩॥
એવી રીત્યનાં અનેક કાજ રે, તેતો આપે કરે છે મહારાજ રે ॥
એમ દર્શન દિયે દયાળ રે, નિજજનની કરે છે સંભાળ રે ॥૫૪॥
કોઈ ગામે લખાવે કાગળ રે, બેસી નિજજનને આગળ રે ॥
કેનું પ્રેમેશું પીવે છે પાણી રે, આવો દર્શન દેવા દાસ જાણિ રે ॥૫૫॥
કેને આપે ઝીણી જાડી માળા રે, એમ જનને કરે છે સુખાળા રે ॥
કોઈને મળે છે મારગ માંય રે, મેલિ ભેટ્ય ને લાગે છે પાય રે ॥૫૬॥
કોઈક સેજમાં સૂતા દેખે છે રે, જોઈ જન્મ સુફળ લેખે છે રે ॥
જેજે જન સંભારે છે જ્યારે રે, તેતે પામે છે દર્શન ત્યારે રે ॥૫૭॥
એમ અનેક પ્રકારે આજ રે, પ્રભુ કરે છે બહુ બહુ કાજ રે ॥
નિજજનથી અળગા નાથ રે, નથી જાતા રહેછે સદા સાથ રે ॥૫૮॥
તેતો વિમુખ વાત ન માને રે, જેને પૂર્ણ પાપ પડ્યું પાને રે ॥
કહું સુણો સહુ રીત્ય એવી રે, કહ્યો બિભત્સ રસ વર્ણવી રે ॥૫૯॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજ પોતાના અનંત પાર્ષદની સાથે વિમાનમાં બેસીને પોતાના ધામમાં પધાર્યા એ નામે એકસો ને એકસઠમું પ્રકરણમ્ ॥૧૬૧॥

પૂર્વછાયો સુણો સહુ હું શું કહું, વરણવી વારમવાર ॥
નથી દીઠો નથી સાંભળ્યો, આ જેવો બીજો અળતાર ॥૧॥
અતિ સામર્થિ વાવરી, હરિ ધરિ મનુષ્યનું દેહ ॥
આ દિન મોર્યે આગમે, નથી સુણી શ્રવણે તેહ ॥૨॥
અતિ અલૌકિક વારતા, લાવી દેખાડી લોક માંઈ ॥
એવું આશ્ચર્ય જોઈ જન, મગન રહે મન માંઈ ॥૩॥
કરી કાજ મહારાજ મોટાં, ગયા પોત્યે ગોલોક ॥
જન દર્શન વના દુ:ખિયા, રહ્યાં સંભારી કરતાં શોક ॥૪॥
ચોપાઈ સમે સમે સંભારતાં સુખ, પળેપળે પ્રકટે છે દુ:ખ ॥
કયારે સાંભરે બેઠા પલંગે, ચર્ચિ ચંદન સુંદર અંગે ॥૫॥
કંઠે હાર કપૂરના ઘણા, બાજુ કુંડળ કપૂર તણા ॥
કયારે સાંભરે પુષ્પની માળે, પુષ્પના તોરા ધર્યા દયાળે ॥૬॥
કયારે સાંભળે જરકશી જામે, બાંધી પાઘ જરકશી શ્યામે ॥
કયારે સાંભળેલ મુગટ ધરેલ, રૂડે બિંડોળે બેઠા રંગરેલ ॥૭॥
કયારે સાંભરે નાખતા ગુલાલ, રંગે રમતા કરતા ખ્યાલ ॥
કયારે પીચકારી લઈ હાથે, રંગ નાખતા સખાને માથે ॥૮॥
કયારે અશ્વપર અસવાર, એમ સાંભરે પ્રાણ આધાર ॥
કયારે સાંભરે નદીમાં ન્હાતા, તાળી પાડી સખા સંગે ગાતા ॥૯॥
કયારે નીર ઉછાળતા હાથે, રંગે રમતા સખાને સાથે ॥
કયારેક સાંભરે જમતા થાળ, દેતા પ્રસાદી દાસને દયાળ ॥૧૦॥
કયારેક સાંભરે પંગત્યે ફરતા, દઈ દર્શન ને મન હરતા ॥
મુખમાંહિ જલેબિયો આપી, જમાડે ચરણ મસ્તકે છાપી ॥૧૧॥
કયારેક સાંભરે જનને મળતા, આપે છાતિમાં ચરણ વળતા ॥
કયારેક સાંભરે કરતા વાત, સમજી સંત થાય રળિયાત ॥૧૨॥
કયારેક સાંભરે પૂજયા છે જને, પુષ્પહાર સુંદર ચંદને ॥

ક્યારેક આરતિ સ્તુતિ આગે, કરી જન પ્રેમે પાય લાગે ॥૧૩॥
ક્યારેક સાંભરે સેજમાં સૂતા, ઉઠી મુખ ધોઈ મુખ લૂતા ॥
ક્યારેક સાંભરે કરતા દાતણ, ક્યારેક સાંભરે બેઠા આસણ ॥૧૪॥
ક્યારેક સાંભરે ન્હાતા નાથ, ચોળી તન જે નવરાવતા હાથ ॥
ક્યારેક સાંભરે જીવન જમતા, તાળી પાડી જનસંગે રમતા ॥૧૫॥
ક્યારેક ચડી આવે એવા ચિત્ત, વેઢ વીંટી કરકડાં સહિત ॥
ક્યારેક સાંભરે બેઠા સુખપાલ, ક્યારેક હસ્તિએ સંગે મરાલ ॥૧૬॥
ક્યારેક સાંભરે મેડે મહારાજ, ક્યારેક કરતા વાત હેતકાજ ॥
ક્યારેક રમતા સંતને સાથે, ગાતા તાળી પાડી દોય હાથે ॥૧૭॥
ક્યારેક સાંભરે બેઠા આસન, ક્યારેક સાંભરે ચંપાવતા તન ॥
ક્યારેક સાંભરે ચોળતા તેલ, ક્યારેક સાંભરે ચરણ પૂજેલ ॥૧૮॥
ક્યારેક સાંભળે તાપતા તન, નાથ હાથે કરતા વ્યંજન ॥
ક્યારેક જમી જમાડતા જન, પિરસતા પોત્યે થઈ પ્રસન્ન ॥૧૯॥
ક્યારેક રથ વેલ્ય ગાડે ઘોડે, બેસી ચાલતા સખાની જોડે ॥
ક્યારેક આંબા આંબલી ઓટે, બેસતા હાર પહેરી બહુ કોટે ॥૨૦॥
ક્યારેક લેતા લટકેશં હાર, એમ સાંભરે છે વારમવાર ॥
જિયાં જિયાં વિચર્યા જીવન, તેનું કરે છે જન ચિંતવન ॥૨૧॥
જિયાંજિયાં કરી હરિએ લીળા, તે ચિંતવે છે જન થઈ ભેળા ॥
જિયાંજિયાં કરિયા ઉત્સવ, તેતે જન ચિંતવે છે સર્વ ॥૨૨॥
જેજે મહારાજે કર્યા કારજ, તેતે ચિંતવે છે નારીનરજ ॥
સંભારતાં સુખ દુઃખ તને, વિસરતો નથી વિયોગ મને ॥૨૩॥
એવાં સુખ નથી આપ્યાં મહારાજ, જે વિસાર્યા પણ વિસરે આજ ॥
સંભાર્યે સુખ નહિ દુઃખ તન, તેણે હૃદિયે રહે છે રુદન ॥૨૪॥
બાર્યે નથી દેખાડતાં દાસ, અંતરે સદા રહે છે ઉદાસ ॥
જેમ મણિ વિના મણિધર, એમ ફરેછે નારી ને નર ॥૨૫॥
જેમ ધન વિના નિરધન, એમ રહે છે કંગાલ જન ॥
જેમ માબાપ વિનાનાં બાળ, કોણ કરે તેની પ્રતિપાળ ॥૨૬॥
જેમ પતિ વિનાની પતની, એમ આજ તે આવીને બની ॥
જેમ નગર ગયે નરપતિ, તેને તને સુખ નહિ રતિ ॥૨૭॥

તેમ જેને વાલાનો વિયોગ, વણરોગે તેને જાણવો રોગ ॥
તેને સુખ ક્યાંથી શરીરે, રહે નયણાં ભરિયાં નીરે ॥૨૮॥
ગાય વિનાનું વલવલે વત્સ, જળ વિનાનું તલફે મત્સ્ય ॥
તેમ જીવન વિનાનાં જન, રહે આલોચ રાત્ય ને દન ॥૨૯॥
જેમ પ્રાણ વિનાનું હોય પંડ, જેમ સૂર્ય વિનાનું બ્રહ્માંડ ॥
જેમ શશિ વિનાની રાત્ય, જેમ અવનિ વિના વરસાત ॥૩૦॥
એમ ઝાંખાં પડ્યાં સર્વે જન, જાતાં એક શ્રીપ્રાણજીવન ॥
કોઈને તને તેજ ન રહ્યાં, ઝુરિઝુરિ સહુ ઝાંખાં થયાં ॥૩૧॥
જેમ ફળ વિનાની કદળી, જેમ તોય વિના તાલ વળી ॥
જેમ હંસ વિના માનસર, એમ રહ્યાં સહુ નારી નર ॥૩૨॥
જેમ વસ્તી વિનાનું નગર, જેમ મનુષ્ય વિનાનું ઘર ॥
તેમ સૂનું લાગે છે તે સહુ, ઘણી ઘણી વાત શું હું કહું ॥૩૩॥
જેજે સ્થળે બેસતા નાથ, સંભાર્યે હૈયું ન રહે હાથ ॥
જેમ લુણ વિનાનું વ્યંજન, જેમ ઘૃત વિનાનું ભોજન ॥૩૪॥
જેમ વર વિનાની તે જાન, જેમ રસ વિનાનું છે પાન ॥
તેમ નિરસ થયો સંસાર, એક જાતાં તે પ્રાણઆધાર ॥૩૫॥
કોઈને સુખ રહ્યું નહિ રતિ, પધારતાં પ્રભુ પ્રાણપતિ ॥
દેહ ગેહનાં સુખ ન રહ્યાં, કહે શયે સુખે રહ્યાં ઈયાં ॥૩૬॥
હસ્યા રમ્યાની હોંશ ન રઈ, જીવતાં ગત્ય મૃતકની થઈ ॥
એવી રીત્યે તે દેહના દન, પૂરા કરે છે હરિના જન ॥૩૭॥
સાંભરે સમે સમે ઘણું સુખ, તેણે નૂર નથી કેને મુખ ॥
સ્વજન સાલે સાંભરતાં એંધાણ, તેની પીડાયે પીડાય છે પ્રાણ ॥૩૮॥
વારમવાર કહેતાં હેત વાત, તેતો સાલે છે દિવસ ને રાત ॥
હેત દેખાડિ હરિયાં મન, તે વિસરતું નથી નિશદન ॥૩૯॥
એમ સંભારી સંભારી જન, હૃદામાંહિ કરે છે રુદન ॥
સર્વે સુખ લઈ ગયા સાથ, કેડ્યે કરી જનને અનાથ ॥૪૦॥
એવી રીત્ય જે એ જનતણી, કેટલીક હું દેખાડું ગણિ ॥
જેનું જાતું રહ્યું છે જીવન, એનું આશ્ચર્ય ન માનીએ મન ॥૪૧॥
કહિ વાત સંક્ષેપે મેં એહ, જેમ છે તેમ ન કહેવાય તેહ ॥

જે જે દીઠું મેં સાંભળ્યું કાન, તેમાંથી લખ્યું કાંઈક નિદાન ॥૪૨॥
કહેતાં જશ હરિના વિસ્તારી, થઈ કથા આ સુંદર સારી ॥
કહ્યાં પ્રકટ પ્રભુનાં ચરિત્ર, અતિ પાવન પરમ પવિત્ર ॥૪૩॥
સતસંગીને છે સુખનિધિ, પૂરણ સુખમય પ્રસિદ્ધિ ॥
દોયલી વેળામાં ચિંતવે દાસ, થાય સુખ જાય તનત્રાસ ॥૪૪॥
એવો ગ્રંથ થયો આ અનુપ, સત્સંગી જનને સુખરુપ ॥
કહ્યું છે મને જણાણું જેમ, સહુ સમજી તે લેજ્યો એમ ॥૪૫॥
સર્વે ચરિત્ર શ્રીહરિતણાં, કેવાય કયાં લગી છે અતિ ઘણાં ॥
સંક્ષેપે કરિ કહ્યાં સહુને, જેટલાં જાણ્યામાં આવ્યાં મુને ॥૪૬॥
હરિચરિત્ર છે અપરમપાર, એક જીભે ન થાય નિરધાર ॥
બ્રહ્મસૃષ્ટિમાં નહિ હોય એવા, સાંગોપાંગ હરિગુણ કહેવા ॥૪૭॥
શેષ ગણેશ શારદા જેહ, કહે છે પાર નથી પામતા તેહ ॥
માટે મેં મને કર્યો વિચાર, હરિજશ છે અપરમપાર ॥૪૮॥
જેજે વાત મારા જાણ્યામાં આવી, તેતે વાત મેં સહુને સુણાવી ॥
જોઈ શુદ્ધ શ્રીહરિના દાસ, કહેતાં કથા થાય છે હુલાસ ॥૪૯॥
જયારે શ્રોતાનું હોય શુદ્ધ મન, કહેતાં વકતા થાય પ્રસન્ન ॥
કેવાય કથા અનુપમ અતિ, શ્રોતા સુણતાં થાય શુદ્ધમતિ ॥૫૦॥
એવો જાણિ આ કથા સંવાદ, કહેશે સુણશે રાખશે યાદ ॥
તેતો પામશે પરમ આનંદ, સત્ય કહે એમ નિષ્કુળાનંદ ॥૫૧॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે શ્રીજી મહારાજ સ્વધામ પધાર્યા તેનો વિયોગ થયો તેનું વર્ણન કર્યું એ નામે એકસો ને બાસઠમું પ્રકરણમ્ ॥૧૬૨॥

પૂર્વછાયો ભક્તચિંતામણિ ગ્રંથનાં, પ્રકરણ એકસો ચોસઠ ॥
વિભાગે તેને વર્ણવું, સુંદર સારી પેઠ્ય ॥૧॥
પ્રથમ મંગલાચર્ણ પ્રકર્ણ, બીજું કવિસ્તવન ॥
ત્રિજે માહાતમ ગ્રંથનું, ચોથે હિમાદ્રિ વર્ણન ॥૨॥
પાંચમે મુનિનાં નામ કહ્યાં, છઠે ઋષિ સ્તુતિ આપ ॥
સાતમે શાપ દુર્વાસાનો, આઠમે તેનો પરિતાપ ॥૩॥

નવમે ઉદ્ભવ અસુરનો, દશમે ધરમ અવતાર ॥
અગ્યારે વિવાહ ભક્તિધર્મનો, બારે રામાનંદ મળ્યા ઉદાર ॥૪॥
તેરે ત્યાંથી ઘેર આવિયા, ચૌદે ધર્મ મુનિને મળ્યા હરિ ॥
પનરે ધર્મ અશ્વસ્થાનમાએ શાપ્યા, સોળે પ્રભુ પ્રકટ્યા દયા કરી ॥૫॥
સત્તારે કૃત્યાઓનું વિઘન કહ્યું, અઢારે હરિચરિત્ર ચવ્યું ॥
ઓગણિસે અસુરવિઘન ટાળ્યું, વિશે અવધ્ય ધામ વર્ણવ્યું ॥૬॥
એક વિશે હરિ બાળલિળા, બાવીશે જનોઈનો જાગ ॥
ત્રેવિશે ચરિત્ર પવિત્ર છે, ચોવિશે માતા તન ત્યાગ ॥૭॥
પંચવિશે ધર્મે ધ્યાને કરિ, છવિશે તજીયું તન ॥
સત્યાવિશે ચાલ્યા હરિ ઘેરથી, અઠ્યાવિશે અવનિ અટન ॥૮॥
ચોપાઈ ઓગણત્રિશે કર્યુ તપ આપરે, ત્રિશે ગોપાળયોગી મેળાપરે ॥
એકત્રિશે લઈ પ્રકર્ણ ચાર રે, ફર્યા વર્ણિ તે વન મોઝાર રે ॥૯॥
પાંતરિશે તીર્થમા ભમ્યા રે, છતરિશે ઉદ્ધવ જનમ્યા રે ॥
સાડત્રિશે અડત્રિશે વાત રે, કહિ રામાનંદની વિખ્યાત રે ॥૧૦॥
ઓગણચાળિશમાં ઘનશ્યામ રે, આવ્યા સત્સંગમાં સુખધામ રે ॥
ચાળિશે સ્વામીનું ધ્યાન કરી રે, કહિ મૂર્તિ રૂડિ રસભરી રે ॥૧૧॥
એકતાળીશે મુક્તાનંદે પત્ર રે, લખ્યો સ્વામી ઉપર સુંદર રે ॥
બેતાળિશે પત્રી નિલકંઠે રે, લખિ સુંદર સારિ પેઠે રે ॥૧૨॥
ત્રેતાળિશે તેનો ઉત્તર રે, લખ્યો સ્વામી શ્રીજીએ સુંદર રે ॥
ચુમાળિશે રામાનંદ આવિ રે, મળ્યા નીલકંઠને બોલાવિ રે ॥૧૩॥
પીસ્તાળિશે મહાદીક્ષા દિધી રે, છેતાળિશે રુચિની વાત કિધી રે ॥
સુડતાળિશે રામાનંદ શ્યામ રે, પધારિયા સદેહે સ્વધામ રે ॥૧૪॥
અડતાળિશે ઉત્સવ માંગરોળે રે, તિયાં જન કર્યાં બહુ ટોળે રે ॥
ઓગણપચાસે પચાસે અનૂપ રે, કહ્યાં હરિચરિત્ર સુખરૂપ રે ॥૧૫॥
એકાવને પરમહંસ કીધા રે, બાવનત્રેપનમાં નામ લીધાં રે ॥
ચોપને હરિચરિત્ર પાવન રે, પંચાવને જેતલપુર જજ્ઞ રે ॥૧૬॥
છપને જેતલપુર જઈ રે, ગયા ખોખરાદે સંઘ લઈ રે ॥
સત્તાવને અસુરને મારી રે, ગયા કચ્છ દેશ સુખકારી રે ॥૧૭॥
અઠાવને ઓગણસાઠ્યે જાણો રે, યજ્ઞ ડભાણનો પરમાણો રે ॥

સાઠ્યે કચ્છ દેશથી સોરઠમાંઈ રે, કરી અષ્ટમી તે અગત્રાઈ રે ॥૧૮॥
એકસઠ્યે યજ્ઞ જેતલપુરે રે, કરતાં વારુ કરાવ્યું અસુરે રે ॥
બાસઠ્યે કરિઆણા માંઈ રે, કર્યો અષ્ટમી ઉત્સવ ત્યાંઈ રે ॥૧૯॥
ત્રેસઠ્યમાં વઉઠાની વાત રે, લીળા કરી ફર્યા ગુજરાત રે ॥
ચોસઠ્યે સારંગપુર ગામે રે, કર્યો ઉત્સવ સુંદર શ્યામે રે ॥૨૦॥
પાંસઠ્યે ગઢડા ગામ માંઈ રે, રમ્યા હુતાશની હરિ ત્યાંઈ રે ॥
છાસઠ્યમાં લાડિલો લાલ રે, કર્યો ફુલડોલ વરતાલ રે ॥૨૧॥
સડસઠ્યે કર્જિશણ ગામે રે, કરી અષ્ટમી ત્યાં ઘનશ્યામે રે ॥
અડસઠ્યમાંહિ રૂડિ પેઠ્યરે, કરી ગઢડે કપિલા છઠ્ય રે ॥૨૨॥
અગણોતેરે પૂરી દીપમાળ રે, કરિ વરતાલે લિળા દયાળ રે ॥
સીતેર ગઢડે હોળી રમી રે, ઈકોતેર વરતાલ અષ્ટમી રે ॥૨૩॥
બોંતેર ધર્મપુરની વાત રે, ગયા ઘણું રહિ ગુજરાત રે ॥
તોંતેર વરતાલ મુરારિ રે, ફુલડોળે ઝુલ્યા મુગટ ધારિ રે ॥૨૪॥
ચુમોતેરે વળી વરતાલે રે, હુતાશની ઉત્સવ કર્યો વાલે રે ॥
પંચોતેરે લખ્યું ગયા સોરઠે રે, કરી લીલા તિયાં બહુ પેઠ્યે રે ॥૨૫॥
છોંતેર જેતલપુર ગામે રે, ભીમએકાદશી કરી શ્યામે રે ॥
સત્યોતેરમાં વાત એ જાણો રે, જિત્યા વેદાંતાચારને પ્રમાણો રે ॥૨૬॥
અઠ્યોતેરે ઓગણાશિયે વાત રે, પ્રબોધની ઉત્સવ વિખ્યાત રે ॥
એંશિ પ્રકરણમાં છે એહ રે, કરી ગઢડે હુતાશની તેહ રે ॥૨૭॥
એકાશિમાં બોટાદની લીળા રે, રમ્યા હોળી હરિજન ભેળા રે ॥
બાશિયે શ્રીનગર જઈ રે, આવ્યા સહુને દર્શન દઈ રે ॥૨૮॥
ત્રાશિયે દેશ ડંઢાવ્યે રે દિધાં દર્શન ભૂધરે ભાવે રે ॥
ચોરાશિમાં ગઢડાની વાત રે, દુષ્ટ દમિ ગયા ગુજરાત રે ॥૨૯॥
પંચાશિયે ગઢડામાં વળી રે, કરી દીપ ઉત્સવ દીવાળી રે ॥
છાશિયે શ્રીનગર માંઈ રે, નરનારાયણ બેસાર્યા ત્યાંઈ રે ॥૩૦॥
સત્યાશિયે શું કહું વખાણિ રે, કર્યો અન્નકોટ કારિયાણી રે ॥
અઠ્યાશિમાં પ્રકરણમાં કહ્યો રે, ફુલડોળ પંચાળે સમૈયો રે ॥૩૧॥
નેવાશિમાં એ કહી પ્રકાશું રે, રહ્યા ગઢડે સંત ચોમાસું રે ॥
નેવુંવે શ્રીનારાયણ પધરાવ્યારે, પછી અયોધ્યાનાં વાસિ આવ્યા રે ॥૩૨॥

એકાણુમાં પ્રાણ આધાર રે, પૂછયો ધર્મકુળ પરિવાર રે ॥
બાણું ત્રાણું પ્રકર્ણે એ ચવી રે, વાત દ્વારામતિની વર્ણવી રે ॥૩૩॥
ચોરાણું પંચાણુંમાં એ પેર રે, પ્રભુ પધાર્યા સુરત શહેર રે ॥
છન્નુ માંઈ હોળિનો સમૈયો રે, કર્યો અમદાવાદ તે કહ્યો રે ॥૩૪॥
સતાણુ પ્રકર્ણે પ્રમાણો રે, દીપઉત્સવ વરતાલ્યે જાણો રે ॥
અઠાણું પ્રકર્ણે શ્રીનગર રે, કર્યો હોળી સમૈયો સુંદર રે ॥૩૫॥
નવાણું પ્રકર્ણે જાણો જન રે, વાલો પધાર્યા વટપત્તન રે ॥
સોમા પ્રકર્ણમાં વાત સારિ રે, કહિ બહુ પ્રકારે વિસ્તારી રે ॥૩૬॥
સો ને એકે પ્રોક્ષપક્ષ લિધી રે, થઈ આચાર્ય ભક્તિ કિધિ રે ॥
સો ને બેય બહુનામિતણાં રે, કહ્યાં ન જાય ચરિત્ર ઘણાં રે ॥૩૭॥
સો ને ત્રણ્યે મુનિની સ્તુતિ રે, બોલ્યા સો ને ચારે પ્રાણપતિ રે ॥
સો ને પાંચે સામર્થિ હરિ રે, કહ્યાં સૂક્ષમ દષ્ટિ કરીને રે ॥૩૮॥
ત્યાંથી પાંચે પ્રકર્ણે વિખ્યાત રે, કહી પંચ વરતની વાત રે ॥
સો ને અગિયારે શુભ જાણો રે, વ્રત બાઈઓ ત્યાગીનાં પ્રમાણો રે ॥૩૯॥
સો ને બારે બાઈ ભાઈ નામ રે, કહ્યાં રહ્યાં જે ગઢડે ગામ રે ॥
સો ને તેરે સોરઠવાસી જન રે, તેનાં નામ લખ્યાં છે પાવન રે ॥૪૦॥
સો ને ચૌદે વાળાકના ભક્ત રે, કહિ તેહનાં નામની વ્યક્ત રે ॥
સો ને પનરે પાંચાલવાસી રે, કહ્યાં તેહનાં નામ પ્રકાશી રે ॥૪૧॥
એકસોને સોળે કચ્છ હાલારિ રે, લખ્યાં જનનાં નામ વિસ્તારિ રે ॥
સોને સત્તરે સૌભીરનાં જન રે, કહ્યાં નામ પરમ પાવન રે ॥૪૨॥
સો અઢારે ભાલભક્ત ભાખ્યા રે, સો ઓગણિશે ડંઢાવ્યના દાખ્યા રે ॥
સો ને વિશે મારુ ગુજરાતિ રે, કહ્યાં નામ તેહનાં વિખ્યાતિ રે ॥૪૩॥
સો ને એકવીશે કહ્યાં નામ રે, ભક્ત ચડોતરે નર વામ રે ॥
સો ને બાવીશે ચડાત્ર રેનાર રે, તેનાં નામ જાણો નિરધાર રે ॥૪૪॥
સો ને ત્રેવીશે બારાનાં જન રે, તેનાં નામ લખ્યાં છે પાવન રે ॥
સો ને ચોવિશે પચિશે પરમાણો રે, વાકળ કાનમ સુરતિ જાણોરે ॥૪૫॥
સોને છવીશે નિમાડી ભાખ્યારે, ખાંનીહિન્દુસ્થાની લખી રાખ્યા રે ॥
સો સત્યાવીશે ખંડ બુંદેલ રે, ગંગાપાર જન પંચમહેલ રે ॥૪૬॥
વત્સઘોશ આદિ દેશ જેહરે, નામ સોળ પ્રકરણમાં તેહ રે ॥

ત્યાંથી એકત્રિશ પ્રકરણે જાજાણો રે, લખ્યા પરચા તે પરમાણો રે ॥૪૭॥
એકસો ઓગણસાઠયે ભણી રે, શોભા ગોલોક ધામની ઘણી રે ॥
સો ને સાઠ્યે નાથે ધિરજ્યદિધિરે, પછી કરવાની હતિ તે કિધી રે ॥૪૮॥
સો ને એકસઠ્યે ઘનશ્યામ રે, પોત્યે પધાર્યા પોતાને ધામ રે ॥
સો ને બાસઠ્યે હરિ વિયોગ રે, હરિજન પિડાણાં એ રોગ રે ॥૪૯॥
સો ને ત્રેસઠ્યે કહ્યો સંકેત રે, સર્વે પ્રકર્ણ જાણવા હેત રે ॥
સો ને ચોંસઠ્યે માહાત્મ્ય જાણો રે, ગ્રન્થ ઈતિ પરમાણો રે ॥૫૦॥
પૂરાં પ્રકરણ સો ને ચોંસઠ્ય રે, શીખે ગાય સુણે સારી પેઠ્યે રે ॥
નિત્ય પ્રત્યે કરીને અધ્યાસ રે, કહેશે સાંભળશે હરિદાસ રે ॥૫૧॥
તેને ઉપર રીઝે દયાળુ રે, થાય લોક પરલોકે સુખાળુ રે ॥
એવી અનુપ કથા આ છે રે, જેમાં હરિચરિત્ર કહ્યાં છે રે ॥૫૨॥
સત્સંગી જે નર ને નારી રે, તેને આ કથા છે સુખકારી રે ॥
સુણી સુણી લેશે સુખ અતિ રે, થાશે ધર્મનિયમે દૃઢ મતિ રે ॥૫૩॥
પ્રભુ પ્રકટના જે ઉપાસી રે, તેને તો આ ગ્રંથ સુખરાશી રે ॥
જેમાં ઈષ્ટદેવનાં ચરિત્ર રે, સુણી થાય પરમ પવિત્ર રે ॥૫૪॥
રામઉપાસિને રામચરિત્ર રે, સુણી માને સહુથી પવિત્ર રે ॥
કૃષ્ણઉપાસીને કૃષ્ણલીલા રે, માને મુદ સુણે થઈ ભેળા રે ॥૫૫॥
તેમ સહજાનંદી જન જેહ રે, સુણી આનંદ પામશે એહ રે ॥
એવી કથા આ અનુપમ સારી રે, સત્સંગીને છે સુખકારી રે ॥૫૬॥
હરિજનને છે આ પીયૂષ રે, વિમુખ જનને છે આ વિષ રે ॥
સુણી સત્સંગી લેશે આનંદરે, કહેશે પરમાર્થી નિષ્કુળાનંદ રે ॥૫૭॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે ગ્રંથપ્રકરણ સર્વેનો સંકેત કહ્યો એ નામે એકસો ને ત્રેસઠમું પ્રકરણમ્ ॥૧૬૩॥

પૂર્વછાયો ભક્તચિંતામણિ ગ્રંથ કહ્યો, સત્સંગીને સુખરૂપ ॥
જેમાં ચરિત્ર પ્રકટનાં, અતિ પરમ પાવન અનૂપ ॥૧॥
બિજા ગ્રંથ તો બહુ જ છે, સંસ્કૃત પ્રાકૃત સોય ॥
પણ પ્પ્રકટ ઉપાસી જનને, આ જેવો નથી બીજો કોય ॥૨॥
જેમાં ચરિત્ર મહારાજનાં, વળી વર્ણવ્યાં વારવમાર ॥

વણ સંભાર્યે સાંભરે, હરિમૂર્તિ હૈયા મોઝાર ॥૩॥
હરિ ને હરિજનના આ ગ્રંથમાં ગુણ અપાર ॥
શુદ્ધ ભાવે જે સાંભળે, તે ઉતરે ભવપાર ॥૪॥
ચોપાઈ એવો ગ્રંથ અનુપમ અતિ રે, જેમાં પ્રકટ પ્રભુની પ્રાપતિ રે ॥
પપ્રરકટ કલ્યાણ પ્રકટ ભજન રે, પ્રકટ આજ્ઞા પ્રકટ દર્શન રે ॥૫॥
પ્રકટ વાતો પ્રકટ વર્તમાન રે, પ્રકટ ભક્ત પ્રકટ ભગવાન રે ॥
નથી ઉધારાની એક વાત રે, જેજે જોઈએ તેતે સાક્ષાત રે ॥૬॥
બીજા કહે મૂઆ પછી મોક્ષ રે, વળી પ્રભુ બતાવે છે પ્રોક્ષ રે ॥
કોઈ કહે છે કર્મે કલ્યાણ રે, એવા પણ બહુ છે અજાણ રે ॥૭॥
કોઈ કહે પ્રભુ નિરાકાર રે, એવા પણ અજાણ અપાર રે ॥
કોઈ કહે છે વૈદિક કર્મે રે, કલ્યાણ છે જાણો એક બ્રહ્મે રે ॥૮॥
કોઈ કહે છે દેવી ને દેવ રે, કોઈ કહે મોક્ષદા મહાદેવ રે ॥
એ તો સર્વે વારતા છે સારી રે, પણ જનને જોવું વિચારી રે ॥૯॥
જ્યારે એમજ અર્થ જો સરે રે, ત્યારે હરિ તન શીદ ધરે રે ॥
જ્ઞાન વિના તો મોક્ષ ન થાયરે, એમ શ્રુતિસ્મૃતિ સહુ ગાય રે ॥૧૦॥
માટે પ્રકટ જોઈએ ભગવંત રે, એવું સર્વે ગ્રંથનું સિધંત રે ॥
જેમ પ્રકટ રવિ હોય જ્યારે રે, જાય તમ બ્રહ્માંડનું ત્યારે રે ॥૧૧॥
જેમ પ્રકટ જળને પામી રે, જાય પ્યાસિની પ્યાસ તે વામી રે ॥
જેમ પ્રકટ અન્નને જમે રે, અંતર જઠરા ઝાળ વિરમે રે ॥૧૨॥
તેમ પ્રકટ મળે ભગવાન રે, ત્યારે જનનું કલ્યાણ નિદાન રે ॥
માટે પ્રકટ ચરિત્ર સાંભળવું રે, હોય પ્રકટ ત્યાં આવી મળવું રે ॥૧૩॥
જ્યાં હોય પ્રભુ પ્રકટ પ્રમાણ રે, તિયાં જનનું સહજે કલ્યાણ રે ॥
કાન પવિત્ર થાય તે વારે રે, સુણે પ્રકટના જશ જ્યારે રે ॥૧૪॥
ત્વચાપણું પાપ ત્યારે જાય રે, જ્યારે સ્પરશે પ્રકટના પાય રે ॥
નયણાં નિષ્પાપ થાવા નિત્ય રે, નિર્ખે પ્રકટ પ્રભુ કરી પ્રીત રે ॥૧૫॥
જિહ્વા પવિત્ર ત્યારેજ થાય રે, જ્યારે ગુણ પ્પ્રકટના ગાય રે ॥
નાસા નિર્મળ થાવા નિદાન રે, સૂંઘે હાર પહેર્યા ભગવાન રે ॥૧૬॥
ચરણ પવિત્ર થાવા કોઈ કરે રે, તો પ્રકટ સામા પગ ભરે રે ॥
કર પવિત્ર થાવાને કાજ રે, જોડે પ્રકટ જિયાં મહારાજ રે ॥૧૭॥

મને મનન ચિત્તે ચિંતવન રે, કરતાં પ્રકટનું થાય પાવન રે ॥
બુદ્ધિ નિશ્ચે અહં અહંકારે રે, કરે પ્રકટમાં શુદ્ધ ત્યારે રે ॥૧૮॥
માટે પ્રકટ પ્રભુ જો ન હોય રે, ન થાય એ નિષ્પાપ કોય રે ॥
જાણો પ્રકટ મૂર્તિ ભવપાજ રે, સહજે ઉતરવાનો સમાજ રે ॥૧૯॥
જેમ સાગર તરવા નાવ રે, તે વિના બીજો નથી ઉપાવ રે ॥
માટે કહેવાં પ્રકટનાં ચરિત્ર રે, તેહ વિના ન થાય પવિત્ર રે ॥૨૦॥
પ્રકટ મૂર્તિ તે નિર્ગુણ રે, સુખદાયક છે એ સદ્‌ગુણ રે ॥
કહ્યું કૃષ્ણે ઉદ્ધવને એહ રે, એકાદશ ભાગવતે જેહ રે ॥૨૧॥
સત્ત્વગુણ માંહિ તજે તન રે, પામે સ્વર્ગલોક તેહ જન રે ॥
રજોગુણમાં તજે શરીર રે, નરલોક પામે તે અચિર રે ॥૨૨॥
તમોગુણમાં છૂટે જો દેહ રે, પામે નરકમાં નિવાસ તેહ રે ॥
હું પ્રકટ પામી તજે તન રે, તે નિર્ગુણ જાઓ મારો જન રે ॥૨૩॥
મૂર્તિ પૂજ્યે ફળ માગે ત્યાગે રે, તે સાત્ત્વિક કર્મ અનુરાગે રે ॥
તુચ્છ સંકલ્પે પૂજે મૂરતિ રે, એ રજોગુણ કર્મની ગતિ રે ॥૨૪॥
હિંસાપ્રાય પ્રતિમા પૂજન રે, તમોગુણી એ કર્મ છે જન રે ॥
મને મળિ કરે કર્મ જેહ રે, ઈછયું અણઈછયું નિર્ગુણ તેહ રે ॥૨૫॥
કેવળ જ્ઞાન તે સાત્ત્વિક કહિયે રે, શાસ્ત્રજ્ઞાન તે રાજસિ લહિયે ॥
પ્રાકૃત જ્ઞાન તામસિ પ્રમાણો રે, મુંમાં નિષ્ઠા એ નિર્ગુણ જાણો રે ॥૨૬॥
વાસ સાત્ત્વિક તે વનવાસી રે, વાસ ગામનો તેહ રાજસિ રે ॥
દૂતવિદ્યા દારૂ ચોરી માંસ રે, તિયાં રહેવું એ તામસિ વાસ રે ॥૨૭॥
મારા મંદિરમાં જે નિવાસ રે, જાણો નિર્ગુણ વાસ એ દાસ રે ॥
જેજેમાં સંબંધ મુજતણો રે, તે તે સર્વે ગુણાતિત ગણો રે ॥૨૮॥
ફળ ન ઈચ્છે કરે જે જગન રે, તેહ સાત્ત્વિક કર્મ પાવન રે ॥
કરે જજ્ઞ ઈચ્છે ફળ જેહ રે, કર્મ રાજસિ જાણજ્યો તેહ રે ॥૨૯॥
પૂર્વાપર સ્મૃતિ વિભ્રમ રે, કરે જજ્ઞ એ તામસિ કર્મ રે ॥
મારે અર્થ કરે જે જગન રે, નિર્ગુણ પુરુષ એ પાવન રે ॥૩૦॥
અધ્યાત્મ શાસ્ત્રે શ્રદ્ધા જેને રે, સાત્ત્વિક શ્રદ્ધા જાણજ્યો તેને રે ॥
કર્મકાંડે શ્રદ્ધા જેને થાયરે, તે તો રાજસિ શ્રદ્ધા કહેવાય રે ॥૩૧॥
શાસ્ત્ર વિરોધ જેમાં અધર્મ રે, તેમાં શ્રદ્ધા એ તામસિ કર્મ રે ॥

હું પ્રત્યક્ષ મૂર્તિમાં પ્રીત રે, જેને શ્રદ્ધા તે ત્રિગુણાતીત રે ॥૩૨॥
ઉદ્યમ વિના જે ઉત્તમ અન્ન રે, તેહ આહાર સાત્ત્વિક ભોજન રે ॥
મનવાંછિત જિહ્વો પ્રિયરે, આહાર રાજસિ જાણવો તેય રે ॥૩૩॥
અશુદ્ધ દેહને દુઃખદાઈ રે, એવો આહાર તે તામસિ ભાઈ રે ॥
મારી પ્રસાદીનું અન્ન જેહ રે, અતિ ઉત્તમ નિર્ગુણ તેહ રે ॥૩૪॥
આત્મ લાભ એ સાત્ત્વિક સુખરે, વિષયસુખ રાજસિ રહે ભૂખ રે ॥
મોહાધીનપણે સુખ આવે રે, તેતો તામસિ સુખજ કાવે રે ॥૩૫॥
હું પ્રત્યક્ષનો આશ્રય જેને રે, નિર્ગુણ સુખ કહિયે તેને રે ॥
એમ કહ્યું એકાદશમાંહિ રે, પ્રભુ પ્રત્યક્ષની અધિકાઈ રે ॥૩૬॥
કહ્યું શ્રીકૃષ્ણે ઉદ્ધવ આગે રે, અધ્યે પચિશે ગુણ વિભાગે રે ॥
કહી કથા અનુપમ ઘણું રે, પ્રત્યક્ષમાં નિર્ગુણપણું રે ॥૩૭॥
મટે પ્રત્યક્ષનાં જે ચરિત્ર રે, તેજ નિર્ગુણ પરમ પવિત્ર રે ॥
જેજે રીત્યે પ્રત્યક્ષનો જોગ રે, તેજ નિર્વિઘ્ન નિરોગ રે ॥૩૮॥
માટે આ કથા સાંભળ્યા જેવી રે, નથી બીજી કથાઓ આ તેવી રે ॥
છે આ ભકતચિંતામણિ નામ રે, જેજે ચિંતવે તે થાય કામ રે ॥૩૯॥
હેતે ગાય સુણે જે આ ગ્રન્થ રે, તેનો પ્રભુ પૂરે મનોરથ રે ॥
સુખ સંપત્તિ પામે તે જન રે, રાખે આ ગ્રંથ કરી જતન રે ॥૪૦॥
શિખે શિખવે લખે લખાવે રે, તેને ત્રિવિધ તાપ ન આવે રે ॥
આવ્યાં કષ્ટમાં કથા કરાવે રે, થાય સુખ દુઃખ નેડે નાવે રે ॥૪૧॥
કથા સુણિ આપે દાન જેહ રે, અતિ ઉત્તમ ફળ લહે તેહ રે ॥
અન્ન વસ્ત્ર વિપ્રને જે ધન રે, એહાદિ સુણી દેશે જે જન રે ॥૪૨॥
તે તો સહજે ભવસિંધુ તરશે રે, હશે નાસ્તિક તે સંશય કરશે રે ॥
કુંડ ઢૂંઢ ને જુલાહ જેહ રે, તેને ગ્રંથ દેવો નહિ એહ રે ॥૪૩॥
વામી સંપ્રદાઈ ને સંનયાસી રે, બીજા હોય જે અન્ય ઉપાસી રે ॥
તેને આગે આ કથા ન કહેવી રે, અજાણ્યે પણ લખી ન દેવી રે ॥૪૪॥
દંભી ધૂતા ધર્મના જે દ્વેષિ રે, લોભી લંપટી ત્રિયા ઉપદેશી રે ॥
તેને આપશે આ ગ્રંથ જેહ રે, મહા દુઃખને પામશે તેહ રે ॥૪૫॥
હોય આસ્તિક પ્રકટ ઉપાસી રે, હરિજન મને તે વિશ્વાસી રે ॥
ધર્મ નિમમાંહિ દ્રઢ અંગ રે, અનન્ય ભક્ત સાચો સત્સંગ રે ॥૪૬॥

અતિ પ્રકટમાં જેને પ્રીત રે, કહેવો સુણવો ગ્રન્થ ત્યાં નિત્ય રે ॥
એકાંતિકની વાત છે આમાં રે, બીજા સુણી શત્રુ થાશે સામા રે ॥૪૭॥
માટે બહુ ન કાઢવો બાર રે, આતો છે સતસંગનું સાર રે ॥
તેતો સતસંગી આગે કહેવું રે, કુસંગીને સુણવા ન દેવું રે ॥૪૮॥
એમ લખ્યું છે સમઝી વિચારી રે, સતસંગીને છે સુખકારી રે ॥
છે તો ઘૃત અમૃત અનુપ રે, પણ કીટને તે દુઃખરૂપ રે ॥૪૯॥
માટે વિમુખ જનને તારી રે, કહેજ્યો કથા આ સુંદર સારી રે ॥
સમજુ હશે તે સમજશે સાને રે, હશે મૂરખ તે નહિ માને રે ॥૫૦॥
ગંગ ઉન્મત્ત તીરે છે ગામ રે, પુર પવિત્ર ગઢડું નામ રે ॥
તિયાં ભાવેશું કથા આ ભણિ રે, ભક્તપ્રિય ભક્તચિંતામણિ રે ॥૫૧॥
સંવત અઢાર વર્ષ સત્યાશિરે, આસો સુદિ સુંદર તેરશિ રે ॥
ગુરુવારે કથા પૂરિ કિધી રે, હરિભક્તને છે સુખનિધિ રે ॥૫૨॥
બીજ કથા તો બહુ સાંભળે રે, પણ આ વાત ક્યાં થકી મળે રે ॥
જેમાં ચર્ણે ચર્ણે છે આનંદ રે, પામે જન કહે નિષ્કુળાનંદ રે ॥૫૩॥

ઈતિ શ્રીમદેકાંતિક ધર્મપ્રવર્તક શ્રી સહજાનંદ સ્વામી શિષ્ય નિષ્કુળાનંદ મુનિ વિરચિતે ભક્તચિંતામણિ મધ્યે ગ્રંથનું માહાત્મ્ય કહ્યું તથા ગ્રંથની સમાપ્તિ કહિ એ નામે એકસો ને ચોસઠ્યમું પ્રકરણમ્ ॥૧૬૪॥